

SHAKESPEARE A NYÚJORKBAN

TRÉFÁS SZINHÁZI REGÉNY

**IRTA
HARSÁNYI ZSOLT**

LÉGRÁDY TESTVÉREK KIADÁSA, BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-33-0 (online)
MEK-13976

TARTALOM

ELSŐ FEJEZET,

*amelyben elmondatik, hogyan merül fel
egy különös helyen egy különös látogatás terve.*

MÁSODIK FEJEZET,

*amelyben elmondatik, hogyan merül fel maga a különös látogató a
Nyujork-kávéházban, egy igen csinos színinövendék tőszomszédságában.*

HARMADIK FEJEZET,

*amelyben a nyomok egy kültelki trafik felé vezetnek,
de azért a színinövendék is előfordul benne.*

NEGYEDIK FEJEZET,

amelyben még egy minisztert is felhivnak telefonon.

ÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare az öreg zsidót mód nélkül felizgatja,
mert nőkről beszél neki.*

HATODIK FEJEZET,

*melyben Shakespeareünk a Berger-kávéházban
a sajtó számos jelesével ismerkedik meg.*

HETEDIK FEJEZET,

*amelyben az idegen színműiró, nem tudván szokásáról letenni,
darabtémát jelent be.*

NYOLCADIK FEJEZET,

*amelyben tartani kezdünk attól, hogy egy csinos hölgy meg fogja
csalni a barátját, még pedig nem is Shakespeare Vilmossal.*

KILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben nem kisebb dolog mondatik el, mint az,
hogy Shakespeare hogyan ír darabot egy szállodában.*

TIZEDIK FEJEZET,

*amelyben az az aggodalmunk, hogy a vén uzsorás eléri célját,
a tetőpontra hág.*

TIZENEGYEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmos költő benyújtja
a darabját a Nemzeti Színháznak.*

TIZENKETTEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespearet az a megdöbbentő fordulat éri,
hogy a darabját nem adják elő.*

TIZENHARMADIK FEJEZET,

amelyben Shakespeare a vigszínházi igazgatók egész tömegével érintkezik.

TIZENEGYEDIK FEJEZET,

*amelyben az is fontos ugyan, hogy a színinövendéknek van magához
való esze, de az is, hogy a darabot a Vigszínház visszautasította.*

TIZENÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben ugy látszik, hogy a költő végre célhoz ér,
mert Beöthynek nyújtja be a darabot.*

TIZENHATODIK FEJEZET,

*melyben a költő elcsodálkozik azon, hogy egy fogalom
kis betűvel és nagy betűvel egyaránt milyen fejlett lehet,
ugyis mint színházi élet, ugyis mint Színházi Élet.*

TIZENHETEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmost az a kitüntetés éri,
hogy társszerzőt akarnak melléje adni.*

TIZENNYOLCADIK FEJEZET,

amelyben a költő ismét a sajtó világában tesz érdeklődésre méltó látogatást.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben a fáradhatatlan lángelme a Városi Színházban tesz
látogatást, de Pálmai Sárival is találkozik, mindazonáltal nem tudni,
melyik érdekli jobban.*

HUSZADIK FEJEZET,

*amelyben a költő fáradhatatlanságát misem jellemzi jobban,
mint hogy a Modern Színpadnál is szerencsét próbál.*

HUSZONEGYEDIK FEJEZET,

amelyben Shakespeare Vilmos nagyon szeretne Hervay Frigyessel beszélni.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET,

amelyben a költő álma teljesül és beszél Hervayval, de nincs köszönet benne.

HUSZONHARMADIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare és Krudy, mint barátok, reggelig tartó
lumpolás után sétálgatnak mindenfelé.*

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmos a történeti tragédiából
már mozarabot is képes volna csinálni.*

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare már egy külföldi színigazgatóval
is összetalálkozik, viszont Pálmai Sári elhatározza,
hogy a belföldi fakeskedővel nem találkozik többet.*

HUSZONHATODIK FEJEZET,

*melyben Shakespeare Vilmos felkeresi a Fészek-klubot és
mindenkit ott talál, csak azt nem, aki kellene neki,
de legalább a darabját még itt is refüzálják.*

HUSZONHETEDIK FEJEZET,

amelyben semmi a világon nem történik.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET,

*amelyben elmondatik, hogy a színrekerülésnél fontosabb dolgok
is vannak egy férfi számára, ha mindjárt Shakespeare is.*

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare, nem tudván Pesten egy darabját elhelyezni,
angolosan, sőt rejtélyesen távozik, az Akadémia pedig felébred.*

HARMINCADIK FEJEZET,

*amely egy, az olvasó számára elérhetetlen világban játszik
és a regényt igen röviden befejezi.*

ELSŐ FEJEZET,

*amelyben elmondatik, hogyan merül fel
egy különös helyen egy különös látogatás terve.*

Két lélek beszélgetett a csillogó homályban.

- Még mindig nem olvadtál fel egészen. Még van benned valami kis anyag. Azt hiszem, még mindig jobban értesz a kauzálítás nyelvén. Add okát, hogy oda akarsz menni.

- Sok okom van.

- Talán az a csekélység érdekel, az a verekedés? Muló, gyermekkori epizód. Ha megrebben szemöldöke a Nagynak, külön dolgok történhetnek.

- Az is érdekel. De valami még jobban. A való életnél jobban a játékos tükre. Én csináltam nekik az első játékokat, hogy álmélkodjanak és kedvesedjenek. Szeretném látni, mire jutottak azóta.

- Nem nagy véleményem van róluk. Gyengék, kocsonyásak és nagyszájúak. Nézd meg inkább a naplakókat. Tűzálló, keménykötésű gyerekek.

- Nem, én inkább őket akarom.

- Gusztus dolga. Hát csak eredj. De jelöld meg a pontot, ahová a műszert koncentrálhassam.

- Köszönöm, az mindegy. Leginkább valami furcsa, kisebbszerű társadalmat szeretnék, amely könnyebben áttekinthető. Te már azt jobban fogod tudni.

- Helyes. Mehetsz.

Az egyik irizáló ködfolt, tengeri aktiniák fényéhez hasonló, hirtelen eloszlott.

MÁSODIK FEJEZET,

*amelyben elmondatik, hogyan merül fel maga a különös látogató a
Nyujork-kávéházban, egy igen csinos szininövendék tőszomszédságában.*

Egy szék nem sok, de annyit sem lehetett kapni. Mindenütt emberek ültek. Még pedig különös emberek, akiknek szakonként való elosztásáról térképet lehetett volna rajzolni. A köruti sarok-bejárat folyton fluktuáló örvényétől közvetlenül jobbra színházi ügynökök ásitoztak. Odébb, a köruti nagy üveglablak mélyén, fantasztikus külsejű színészfélék és az író toll reménytelen, vagy elaggott szerelmesei. Férfiak, borotvált arccal, vöröshéjju szemekkel, hol skatulyából kihuzott eleganciával, hol áporodott színű kabátban, amelynek könyökhajlásán, tavalyi ráncok sötét mélyén, még a szövet eredeti színe látszott. Egyik nadrág vadonatúj frissességgel állott el a lábszártól, a másiknak élén buzgó és párhuzamos vasalási kísérletek huzódtak, mint a sin. És néhol a pompás nadrág kürtőjéből, alul, megkopaszodott lakkcipő tolta ki szégyentelen arcát, félpofáján mintegy odaragasztott angol flastrommal, - a rossz nadrágból viszont fénylő és mosolygó amerikai cipő sorakozott, még talpán sem kopott el egészen a bolti, barna fény.

A nők is viharos tarkaságban virultak a zsufolt vetés közepette. Egyszerű, de örült kalapok friss formái mellett, kopott szalagu, szegény kacatok bólongattak; vaskos, de hófehér kezek ápolt, tömpe ujjai mellett vékony, hosszukás keztyük nyugodtak az asztal lapján, amelyeknek fehérsége a felületen elsárgult, a tenyéren zsirosan megfeketedett és a daktiloszkópia vonalait mutatta. Kacér, magasszáru sárga cipők gögje mellé olyan rokkant fekete füzösek sorakoztak, amelyeknek füzőlyuka elárulta a hajdani sárgát. És nyakkendők, bluzok, ékszerek, napernyők, mellények vad és zsidvásári kevertsége hajlongott, hullámozott, mint egy virágágy, ha egy új ember végigtolongott az asztalok között és mintegy szellő gyanánt felfodrozta a tömeget.

A zaj rikitó volt és kiméletlen, a kanalak durván kocogtatták a pohár belső oldalát, ha a sárga haditeát kavargatták, vagy a márványlapot, ha pincérért csengettek. A tengerként zugó társalgás nem kettes, vagy hármas embercsoportok egymás között való szavaiból adódott. Itt mindenki mindenkivel beszélt tiz asztalon keresztül is, a fejek szüntelenül ide-oda forogtak, kérdések és válaszok harsány szavai cikáztak keresztül-kasul és szinte csodálatosnak tetszett, hogy a hangok a füst, olcsó parfüm és teaszag e levegőjében testetlenül, összeütközés nélkül tudnak nyargalni a címzethez.

Egy kis asztalnál, amely mellé igazság szerint csak egy ember ülhetett volna, hárman szorongtak. Két nő és egy férfi. A nő Pálmai Sári volt, szininövendék, kis fitos szőke, üdén és kíváncsian. A másik nő az anyát képviselte, noha nem szülőanya volt. Princné, a Sári mamája, aki libával kereskedett a Klauzál-utcában, a szomszédasszonyát szokta felkérni a gardirozás tisztéire. És özvegy Braunné, a szomszédasszony, erre a megbízatásra igen méltónak mutatkozott. Az asztal alá, ahol Sári formás lábát egy offenzív férficipő tapogatta, nem nézett, de annál jobban figyelt az asztal felett eső minden szóra. Nem volt nehéz feladat: a férfi süket volt, tehát ő maga is igen hangosan beszélt.

- Lesz páholy? - kiáltotta Sári - örvendek!

- Ráspolyoztassam a körmömet? - ismételte az öreg ur a süketek tompa hangján - hogyne, hogyne.

Özvegy Braunné türelmetlenül mártotta a teába a hazulról hozott kenyeret. De Sárit mulattatta a dolog. Kacagott a süketen és feléje hajlott, hogy még hangosabban kiáltson. De ekkor... Mi volt ez?

Sári visszakapta a fejét. Közte és a süket között egy ember ült, akit addig nem látott és nem is érzett maga mellett. Állt ugyan egy szék közöttük, amely még egy urat várt, de azon nem ült senki. Sáriiban meghűlt a vér. Látnia kellett volna, hogy valaki odajő és leül a székre. De ez, aki ott ült, egyszerre csak hirtelen ott ült, mintha a levegő testesült volna meg. Özvegy Braunné is annyira elámult; szája, benne a haditeás házikenyérrel, tátva maradt. A süket ember reszketve kapaszkodott a márványasztal lecsepegtetett, lecsorgatott szélébe.

Hárman nézték az idegent hitetlen és valószínűtlen rémülettel. Halavány arcu, szőke. Mélyen kihajtott fehér, puha inge, szürke ruhája. Selymes, csillogó szőke szakáll az állán, homloka tiszta, ráncatlan és magas, felfelé kissé kopaszodó. Ami leginkább feltűnt rajta, finom és feltűnően fehér arcbőre volt. Ugy látszott, nem is veszi észre a körülötte ülők rémületét. A nagy fali arranzsmánt szemlélte, amelyre a kávé vendégei mulattatására a dicső háboru nagyjait akasztotta fel. Az idegen figyelmesen nézte a vezérek arcképeit, némelyiknél kissé összehúzta a szemét, másiknál alig észrevehetően mosolygott, olyan kifejezéssel, mint mikor tornaverse-nyen győztes elemista kis fiuk dicsekvését hallgatjuk.

A társaság rémült merevsége pár pillanatig tartott. Köröskörül minden ment tovább, az idegen érthetetlen megjelenését senki sem vette észre. Leghamarabb özvegy Braunnénak jött meg a szava. Szurós pillantással és ellenséges hangon szólt oda:

- Az a szék el van foglalva.

- Tudom, - mondta az idegen - én ülök rajta.

És mosolyogva ránézett Braunnéra. A nézésében annyi megragadó kedvesség volt, annyi bocsánatkérő, de egyszersmind fölényes báj, hogy Braunné egyszeriben olvadozni érezte a kedélyét. És az idegen még hozzá valami alig érezhető, furcsa zamattal beszélt, valami meghatározatlan szinnel, mint azok, akik sokáig éltek külföldön.

- Legalább mutakozzék be! - mondta könnyedén Sári, akinek ilyen alkalmakra ez a kifejezése mindig készen állott. Személyes ismerőseinek tekintélyes részét ezzel a kiválóan szerencsés kifejezéssel szerezte Sári.

Az idegen most Sárira nézett. A leány megszedült és édes zavart érzett a feléje forduló tiszta kék szemek mélységétől. Ugy érezte, hogy ilyen szép férfiszemeket még sohasem látott. És az idegen csendesen szólt:

- Shakespeare Vilmos vagyok.

Sári idegesen felnevetett. És az a hihetetlen, furcsa érzése volt, hogy az idegen igazat mond. Mintha álmodnék, úgy érezte magát és nem tudta a kávéház köröskörül özönlő életét, zaját, kacagását, csörgését összefogni ezzel az álommal. Özvegy Braunné Klauzál-utcai esze egyszerően megállt. Nem értette a dolgot, tehát nem szólt semmit. A süket ember azonban dühösen megszólalt:

- Mit mond? Kicsoda? Székely Vilmos? Ki az?

Sári tölcseért formált a tenyeréből és úgy hajlott a süket felé:

- Azt állítja, hogy ő Shakespeare Vilmos.

A süket ember szikrázó szemmel nézett az idegenre.

- Miféle viccek ezek? Ebbe a kávéházba már nem lehet járni. Ideülnek az ember asztalához.

De ekkor az idegen ránézett. A süket magába hullott vissza. Az idegen ember szelid és megmagyarázhatatlan nézése a szavát vette. Ekkor már hárman álltak az asztal mellett, mert Sári

hangos mondatát hallották. Két idegen nő állt meg, és egy férfi. Az egyik nő kíváncsian és hadarva szólt (vidéken drámai primadonna):

- Sári, miaz, mitmond zazember?

- Azt mondja, hogy ő Shakespeare.

Most már hatan álltak az asztal körül. Özveggy Braunnénak ez nem tetszett. Haragosan körülhordozta tekintetét:

- Mi van itten? Kutyakomédia van itten?

Nagyobb nyomaték okáért hátratasztotta a könyökével. A könyöknek durva vagy nevető válaszok feleltek. Már sűrű embergyűrű állt az asztal körül. A dohány-utcai frontról már oda-futottak a mozisok, a pincéből a billiárdozók és a karzatról az álhírlapírók. Izgatott, vagy egykedvű kérdések hallatszottak.

- Mi van itt? Pofozkodás?

- Nem tudom.

A kör közepén a süket ember felállott és rávágott a márványasztalra:

- Jőjjön ide a kávé!

Az egyik tulajdonos, a Kinizsi-szerű Bánó Dezső, már ott volt. De mögötte ott volt egy rendőr is.

- Mi van itt? - kérdezte a rendőr is, akinek hamar utat nyitottak.

- Kérem, biztos ur, - kezdte tajtékozva a süket.

- Várjon, - szólt nyugodtan a rendőr - gyerünk sorjába. Hogy hijják magát?

- Kern Dezső, fakereskedő, Szalay-u. 27.

- Hát magát?

- Pálmai Sári, színinövendék. Lakásom Klauzál-utca 9. Ott lakik ez a hölgy is, özveggy Braun Salamonné, magánzó.

- Hát maga?

- Shakespeare Vilmos vagyok.

A tömeg izgatottan elcsöndesedett. A rendőr zavarba jött a soha nem hallott névtől. Egy pillanatnyi szünet következett. Ekkor a gyűrűben álló embereket széttolta valaki. Borotvált fiatalember volt. Mögötte még egy. A rendőr szalutált neki. Az is azt kérdezte, amit eddig már annyian:

- Mi van itt? - de hozzátette, - mi ez a zri?

- Nini, a Vili, - mondta Sári és mindjárt megismerte a másik borotváltat is: - szervusz, kis Balla.

A közönség felismerte az újságírókat és közel engedte őket. De a rendőr már intett az idegennek, hogy kövesse. Az idegen készséggel felállott. A bámuló emberek néma sorfala között haladt el. A két riporter követte. De mindketten visszaszóltak a süket ember őszinte felháborodására:

- Szervusz, te jó Sári!

A menet kiment a kávéházból. Ott egy darabig az emberek még állva kérdezgették egymást, hogy mi történt, de nem tudta senki. Lassanként mindenki leült és folytatta ott, ahol elhagyta. Csak Sári volt nagyon izgatott. Annyi esze neki is volt, hogy ez a dolog lapokba fog kerülni. A sükethez fordult:

- Menjen rögtön a telefonhoz... Különben magának nem lehet hasznát venni. Majd megyek magam.

És szaladt le a telefonfülkéhez. És sorban hívta fel újságíróbarátait.

Künn ezalatt nagy szenzáció történt. Ahogy a rendőr kiért az utcára az idegennel, nagy csoportosulás támadt körülöttük. A tolongásban a rendőr kezéről egyszerűen lesodorták az idegent. Nyoma veszett.

A rendőr sietett az őrszobára, hogy megírja a különös esetről a jelentést. A két riporter izgatottan vált el.

- Nyomozás erre a saját édes jó szakállamra! - mondta Tarján.

- Együtt? - indítványozta az izgalomtól toporzékolva a kis Balla.

- Fiatal, - felelte Tarján. És rohant.

HARMADIK FEJEZET,

*amelyben a nyomok egy kültelki trafik felé vezetnek,
de azért a színinövendék is előfordul benne.*

A lapok nem mentek bele teljesen a dologba. Az eset maga elképzelhetetlennek tetszett, a riporterek mindenütt hasábokat kértek, de a szerkesztők mindenütt leszorították őket harminc sorra, azt a harmincat is hangfogóval kellett megírni. Hogy a rejtelmesen feltűnt idegen maga Shakespeare lett volna, azt a feltevést a priori kinevették. De erről a feltevésről szó sem esett. A Budapesti Hírlap katonaszökevényt látott az ismeretlen emberben, akit a hatóságnak haladék nélkül kötelessége előteremteni és a haza védelmére szorítani. A Pesti Napló viszont az eset iránt mutatkozó érdeklődésből azt a tanulságot vont le, hogy egy kávéházi incidens is jobban érdekli már az embereket a háborúnál. Az Alkotmány az érdekes eset aktualitásából tárcát íratott, amely egybevetette Shakespeare klasszikus mélységét a modern magyar-zsidó színműirodalom nemzetietlen felületességével. Az Est egy pár szót vesztegetett a dologra, aztán hallgatott vele. Két nap múlva senkisé is beszélt a dologról többé.

Azaz hogy beszélt két ember. Tarján meg Balla, a két riporter. Mindketten keményen elhatározták, hogy nyomára jutnak a különös embernek. Hogy Shakespeare-e, vagy nem, azzal egyelőre édeskeveset törődtek. Látták az illetőt és a riport-mesterség jó szemével rögtön látták rajta, hogy ez az ember anyag. Ahogy ott ült a kávéházi kis asztal mellett, nyugalmas hallgatagsága mögött annyi találmány rejtezett, hogy ez hozzávetőleges becslés szerint megért három hasábot egy napilapban.

A két fiú tehát elkezdett dolgozni. Két nap múlva megszólalt a Tarján telefonja:

- Halló, Vili ur?

- Igen. Ki az?

- Itt a Pepita Laci beszél, a málnás.

Meg kell itt közben mondani, hogy Pepita Laci éjjel betörő, nappal pedig piros vizet árul a vurstliban, amelyben fehér lyukak vannak. Málnát szódával.

- Na mi az, Laci?

- Hallottam arról a szőke pasirul, akit teccett kérdezni.

Tarján izgatottan dobta el egyiptomi cigarettáját és feszülten figyelt a telefonba:

- Na? Na?

- A szomszédunkba van egy Kerge nevezetű család. Dohánygyáriak. Azokhoz begyűtt. Csak úgy ment a Mexikóba, osztán begyűtt. Ma reggel lehetett úgy félhat. Csak az öreg Kerge vót fenn, a többiek még durmótak. Hát begyűtt a szőke, osztán csak úgy nézdegélt az udvaron. Osztán beszédet kezdett a Kergével.

- Honnan beszélsz most, Laci?

- Inné a Nikaragua-kafából.

- Jól van. Várj ott, megyünk együtt a dohánygyárba.

Ugyanaznap este a Balla telefonja szólalt meg.

- Te vagy az, te gyönyörű?

- Megint egy macska. Hogy hinak?
- Te piszok, hát nem ismered meg a hangomat.
- Ja? Te vagy az? Na mi ujság?
- Hát kérlek, a szőke emberről van szó, akit kérdeztél.

Balla is eldobta a cigarettát és hamar nyult a plajbász után, hogy jegyezzen, mihelyt adat jön.

- Gyerünk, gyerünk.
- Hát kérlek, azt tudod, hogy az öcsém fiákkeres, a Pista. Ma este a Pistával jöttem a lokálba. Hátrafordul a bakról, osztán aszongya: tudok arról a szőke emberről, akit a kis Balla kérdezett.

- Beszélj már!

- Aszongya: az a szőke ember ma délután bement az Aréna-uton egy cseherlibe, ahol fiákkerosok billiárdoztak. Elkezdett velük jádzani. Meg beszélgettek. A fiákkerosok aszongyák, hogy igen egy derék egy finom ember.

- Rendbe van. Most csak azt szeretném tudni, ki beszél. Mert két macska van, akinek az öccse fiákkeres. Nusi, vagy Irén?

- Szégyeld magad, hogy a hangomról nem gyösz rá. Nusi!

Balla köszönés helyett letette a kagylót és egy perc múlva már fiakkerben ült:

- Vigyen, apám, a Farkas Pista cseherlijébe az Aréna-utra.

Igy jött egyik láncszem a másik után. Egy hét múlva már mindent tudtak a két riporterek. Tudták, hogy a szőke idegen a külvárosokban járkal, bemegy apró kávéházakba és hosszasan elbeszélget a kocsisokkal. Megáll a kapu aljában és másfél órát társalog a cukros nénivel, aki még a legyeket is elfelejti hessegetni a promencliről, úgy figyel a beszédre. Udvarokba bemegy az idegen és kérdezőgeti és simogatja a kis gyerekeket. Kültelki villamosokon kiáll a vezető mellé és elkíséri a végállomásig. A lóversenyen is látták a legolcsóbb helyen. Itt nem beszélt senkivel, de mindenkit élesen és áthatóan figyelt. Katonákat is megszólított az utcán, ment velük együtt kocsmába is és különösen tetszett neki, ha a katonák énekeltek. Ezt nagyon szerette hallgatni.

Mindez a nap, óra és hely pontos megjelölésével ott volt a riporterek zsebében feljegyezve. És kedden délután hat órakor Tarján autóban robogott a köruton végig. A Dob-utca sarkán megállította a soffőrt és kikiáltott a kocsiból:

- Halló, te jó Sári!

A Dob-utcába éppen akkor fordult be Pálmai Sári a fakereskedő kíséretében. Nyilván a Sári lakása felé tartottak a Klauzál-utcába. Sári megállt, a süket azonban gépiesen tovább ment. Csak öt lépés után eszmélt rá, hogy egyedül van. Visszafordult és csakhamar felfedezte az autót, melynek felhágóján Sári már feltette karcsu cipőcskáját és úgy diskurált az ablakon kihajló ujságíróval.

- Tudod, hova megyek? - kérdezte Tarján.
- Majd megmondod.
- Meg. Emlékszel a múlt héten arra a furcsa szőkére, aki a Nyujorkban az asztalodnál volt? Mikor aztán másnap kiirtalak.
- Hogyne emlékezném. Nemcsak te irtál ki, a többieknek telefonoztam.

- A többiek? Az is példányszám?
- Azért az kell. Mi van a szőke emberrel?
- Most megyek valahova, ahol találkozni fogok vele.
- Igazán? Mondd meg neki, hogy tiszteltetem és már kétszer vele álmodtam. Egyszer azt álmodtam, hogy le akart szurni az Elevátorral, egyszer meg azt, hogy találkoztam vele az utcán és nem volt rajtam ruha. Képzeld, ilyen marhaságokat.
- Nagyon sokat álmodsz nekem azzal a szőkével.
- Nem tagadom, nagyon megtetszett nekem. Furcsa ember. Valami nyugalom van benne, ami úgy izgatja az embert.
- Az a nyugalom izgat engem is. Hát szervusz.
- Szervusz. Hol fogsz vele találkozni?
- Hogyne. Hogy majd eljárjon a szád. Szervusz.

Az autó elszaladt. Sári pedig visszatért a süket emberhez, aki dühösen várt a sarkon.

- A Tarján volt, - mondta Sári és megigazitott egy szőke fürtöcskét a füle mellett, - riportra megy.

- Milyen Lipóttal megy? - kérdezte a süket. De Sári nem felelt. Az autó után nézett.

Az autó éppen ekkor fordult be a Király-utcán fel a Liget felé. És egy negyedóra sem telt belé, megállt messze künn az Erzsébet királyné-ut vidékén egy kis trafik előtt. Ütött-kopott kis házban volt a trafik, világos-zöld falában kis barna ajtó. Az ajtó felett egy tábla, amelyen már nem ismerszett meg a rápingált dohánylevél meg a két bélyeg. A tábla szélének is kijutott a világos-zöld meszelésből. Kedves kis ház volt különben, éppen most lépett be - az autón lustán csodálkozva - egy sállal bekötött nyaku vékony, magas ember, kőműves féle, akinek bütykös volt mindene és fekete. Olyan volt, mint egy vékony, görcsös fekete bot. A trafik-ajtón pittyent egyet a csengő, mikor belépett.

És ó, az ajtónyíláson kikandikált egy pirospozsgás, ijedt fej. A kis Ballái volt. Az autóból pedig kikukkant egy másik ijedt fej. A Tarjáné volt. Ahogy megpillantották egymást, mindkettő elkáromkodta magát.

NEGYEDIK FEJEZET,

amelyben még egy minisztert is felhivnak telefonon.

Mindhiába, bele kellett nyugodni, hogy mindketten más nyomokon idejutottak. Kezet fogtak a boltban. Aztán Tarján szétnézett. A trafikban rajtuk kívül még öten voltak. Nagybárára meglett emberek, szótlan iparosfélék, vagy munkások, akik álltak és topogtak, mint a kalickában. A pult mögött a trafikos néni üldögélt, öreg, száradt anyóka, olyan arccal, mint az aszalt gyümölcs, szemén zöld ernyő. A pislogó gyertya világosságánál újságot olvasott. Nagy odaadással olvasott, kékbe játszó öreg ajka félhangon sillabizálta a betűket és hol csodálkozó, hol megdöbbszent, hol helyeslő ingadozásokat és bólogatásokat művelt a fejével. Mikor Tarján belépett, szigorúan és bizalmatlanul nézett fel. Tarján hanyagul vetette oda szétnézés közben csak úgy szokásból:

- Az Est.

A kis Balla pedig magyarázóan hozzátette:

- Nem azért jött, hogy kiírja, meg lehet bizni benne. Ő is a szőke ember miatt jött.

Tarján nekitámaszkodott a pultnak, egy kis ideig némán várt, mint a többi, aztán megszólalt:

- Hát mi lesz már avval a szónoklattal? Gyön a papuska, vagy nem gyön?

- Maj gyön, - felelte egy kis morcos ember, aki úgy rágta a pipáját, mint valami ételt, - csak várni kell. Azt osztán megnézheti az ur. Vagyis hogy meghallhatja. Az tanult ember! Az majd megtanítja a Langeret uzsorázni!

Közbeszólt egy másik ember, ez fiatalabb volt, nagyon kövér és taplósipka volt a fején.

- Nem is szeretnék a Langer bűribe lenni. Majd összeszervez minket ellene ez az ember. Mer nagyon igaza van: a Langer összevásárolta mind itt a házakat, meg a telkeket, oszt most mind fejjebb srófol, hát ez disznóság!

A többi helyeselt. Ekkor belépett valaki az ajtón. A két riporter úgy ugrott fel egyszerre, mint két jó szelindek. A szőke ember volt. Az ajtó csengője pittyent ismét egyet, mikor betette maga után az ajtót. A kis gyertya alig világította meg a boltot, amelyen nem volt ablak. De az idegen karcsu alakját rögtön fel lehetett ismerni, selymes szőke szakálla úgy villogott, mint az arany.

- Végre megtalálom önt! - kiáltotta Tarján. - Egy hete nyomozom. De most megfogtam. Újságíró vagyok. Talán emlékszik az arcomra a kávéházból.

- Ó, néhány száz éve ismerem önt, - felelte kedvesen az idegen, - ha a IV. Henrik című darabom második részének prologját ismeri, ott meg is irtam önt alaposan. Remélem, nem veszi rossz néven.

- Ennyire nem foglalkozom darabokkal, - felelte Tarján, - azt nálunk más csinálja. Itt egy a fontos. Ön fenntartja, hogy Shakespeare Vilmostal, az úgynevezett brit szellemóriással azonos.

- Ha nem tartom fenn, akkor is azonos vagyok.

- És ha azonos, akkor nem értem önt. Miért bujkál a külteleken, lebujszokban, kávécsarnokokban, kapuk alatt, tömeglakásokban?

- Ön is folyton ott jár. Önt is a mestersége viszi oda, engem is.

- Na de ez érthetetlen, - tört ki most Balla, - hát nem érdeklik önt a darabjai, meg a színházak? Hát hogy élhet egy színműíró színházak nélkül?

- Igaz, - mondta az idegen, - de ez sürgősebb volt. Mit láthatni az önök színházaiban?

- Mit? Nagyon jó. Nekünk van ma a földön a legkapósabb színműirodalmunk. És a Nemzeti Színházunk új igazgatója a múlt héten tette közzé a programját. Ön is több darabbal szerepel benne, ha jól emlékszem. Többet mondok: tegnap a Nemzeti Színházban a Hamletet játszották.

- A Hamletet? Igaz. Mintha futólag láttam volna egy színlapon. De egy féllábu katona bámulatos dolgokat mesélt és nem nézhettem a színlapra. Most azonban szétnézek a színházak között is.

- Hát mi dolga volt eddig?

- Meg kellett nézmem az életet. Valaha Londonban sokat törtem a fejemet, hogyan változik évszázadok alatt az élet. Már akkor rájöttem, hogy az élet soha nem változik. Most látom, hogy igazam volt. Semmi, semmi nem változott.

- De a villany, a gőz, a... az egyebek! - mondta sértődötten Tarján.

- És a háboru, nem? - kérdezte szeliden az idegen. Az újságírók elhallgattak.

- Körülbelül szétnéztem, - mondta kis szünet után a szőke ember, - csak még ezt a kis népgyűlést akartam meghallgatni. Nagyon érdekes, ami itt a szegény emberek lakásával és a gazdag Langer terveivel folyik. Ez is háboru, de nem olyan buta, mint a nagy. Van itt egy népszónok, akit most idevárunk, hogy szervezze Langer ellen a szegény lakókat. Pompás fickó. A hangját az isten is népgyűlésekre teremtette. A rostrumon kellett volna beszélnie! Csengő, erős orgánus.

Ebben a pillanatban egy csengő, erős orgánus kiáltott kinn.

- Csak gyertek! Ide küldött benneteket a tőkés? Kutyák! Vigyetek be csak!

A riporterek felszakították az ajtót. Künn két markos rendőr birkózott a népapostollal. Két másik rendőr belépett a trafikba. Összefogdosták a jelenlevőket, még az öreg trafikosné is.

Az újságírók betessékelték az egyik autóba az idegent. Három autó rohant át a ligeten a főkapitányság felé.

Egész éjszaka folyt a vallatás a rendőrségen. A kis Balla igen nagy ember volt az éjfél órákban. Mire a többi riporter feleszmélt, ő már a szerkesztőségben lediktálta a maga két hasábját az írógépes kisasszonynak, aztán visszajött a Zrinyi-utca és büszkén sétált a fogalmazó ajtaja előtt.

Éjfél tájban új szereplő érkezett a rendőrségre. Idősebb ember, mindene vadonatúj, még a szemüvegén is látszott, hogy frissen vásárolt holmi. Ruhája háborus szabásu, a kabátján hátul ugynevezett spangli ékeskedett, nagy selyem nyakkendője a kék és zöld színek vakmerő harcát mutatta, a mancsottája szélesen villogott a kabátban, a cipőjén a nadrág alól csillogó barna selyemcsokor fénylett. Mindehhez a ropogós, vasalt és boltszagu eleganciához sehogy sem lehetett hozzáilleszteni a fejét. Mozgékony, ravasz vén fej volt ez, ritkás szürke szakáll övezte, vékony, szintelen ajkai felett néhány szál őszes bajusz csorgott le a szakállába, de a gyér szőrözet alól mindenütt kilátszott az arcüre, amely sima volt, sárga és fényes, mintegy cserzett. Éppen úgy festett, mintha a ruhakereskedés kirakatában álló bábura, amelynek nyakából egy fekete nyél áll ki, a bolygó zsidó fejét rakták volna rá egy farsangi körmenetben.

Ez Langer Dezső volt, a házbér-fenevad. Őt is ki kellett hallgatni. A dolognak ugyanis hamar híre futott, újságírók széthordták a kültelki trafiknépgyűlés hírét a szerkesztőségekbe; onnan a dunaparti vendéglők politikai asztalaihoz szaladt a hír, közben kövéredett és szinesedett, végre tizenegy óra tájban a belügyminiszter maga hívta fel telefonon az új főkapitányt, hogy mi igaz a kültelki házbér-forradalomból. Sándor László azonnal maga nézett utána a kihallgatásoknak és rájött, hogy a szegény embereknek igazuk van. A népapostol egy ismert egzaltált ember, aki idegsokkot kapott a harctéren, de nem veszedelmes. A főkapitány még intézkedett, hogy Langert hozzák elő és hallgassák ki, aztán telefonozott a Dunapalotába a belügyminiszternek, hogy vaklárma az egész, nincs semmi baj.

ÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare az öreg zsidót mód nélkül felizgatja,
mert nőkről beszél neki.*

Langer ezalatt vizsga, pislogó szemeivel sietett a helyzetet szemügyre venni. Mikor Tarján kilépett az egyik hivatalos szoba ajtaján, hogy tovább fusson, Langer odalépett hozzá.

- Bocsánat, szerkesztő ur, nevem Langer! - mondotta, odanyújtotta vékony, hártyás csonthoz hasonló kezét, amely tele volt rakva mindenféle színes és szípkázó gyűrűkkel.

- Maga az uzsorás? Nagyszerű. Mindjárt nyilatkozni fog nekem. Mondja csak el, mi van azokkal a lakókkal.

Bár a folyosón e pillanatban nem volt senki, Langer mégis karonfogta az ujságíró és minden ok nélkül három lépéssel odébb vitte. Ott megállt vele és áthatóan, kutatva a szeme közé nézett.

- Nem nyilatkozom, szerkesztő ur, sőt éppen arról van szó, hogy erről az egész dologról ne jelenjék meg semmi. Lehet azt?

- Azt nem lehet, kedvesem. Jól eltalálta.

- Nézze, szerkesztő ur, én nem volnék hálátlan... nekem ez fontos.

- Haha! - mondta igen röviden Tarján és már el is tűnt a folyosó fordulójánál.

Langer összehuzott szemöldökkel nézett utána. De mindjárt oldalt kapta a fejét. A kis Balla nyargalt végig a folyosón, szájában ceruzával. Langer elébe állt és lefogta:

- Kérem, szerkesztő ur, azt hiszem, önnel okosabban lehet beszélni, mint a Tarján urral.

- Mit beszél maga a Tarján urral? Hiszen én hamarabb jelenek meg! Ha mondanivalója van, nekem mondja.

És Balla kivette a szájából a ceruzát, hogy minden kimondott szót rögtön lelőhessen a papírra.

- Nézze, - mondta Langer, miközben két lépést tovább vitte Ballát és megállott, - ennek az egész dolognak nem muszáj a lapokba kerülni. Nem sajnálnék egy pár százaskát...

A kis Balla olyan dühös lett, mint egy hörcsög.

- Na megállj, te pizok, mit kapsz te tőlem a Naplóban!

- Kérem, kérem, - szólt rekedten Langer, - miért tetszik engem tegezni? Én-egy öreg ember vagyok! Én egy többszörös milliomos vagyok!

- Még egy flemmet is kaphatsz az orrodra!

Igy szólt a kis Balla és délcegen elvágtatott. Langert ugyanebben a pillanatban beszólították a fogalmazóhoz. Mikor végig ment az előszobán, egy különös emberi arc sugárzó és éles tekintetét érezte magán. Már benn állott a fogalmazó előtt és ahelyett, hogy ördögi esztétet összeszedte volna, megütődve szemlélte magában ennek az arcnak visszamaradt képét. Fehér, magas homloku arc volt, finom szőke szakáll, érthetetlen kék szem. Mit akar ez az ember? De aztán felrezzent, figyelnie kellett a fogalmazó ravasz kérdéseire.

Egy félórāja várakozhattak már a kinnlevők, Langer kihallgatása még tartott. Ekkor ismét Tarján lépett be az előszobába. Intett a szőke idegennek. Kimentek ketten a folyosóra.

- Nagy szerencséje önnek, - mondta a riporter, - hogy ez a házbér-dolog közbejött. Nem kerülte volna el a toloncházat.
- Kár, hogy elkerültem. Nagyon érdekelt volna.
- Csak ne legénykedjék. A toloncház nem tréfa. És amellet ön ellenséges állampolgár és semmi írása nincsen. És rendes lakása sincsen. Internálták, ugy-e?
- Igen. Minden héten egyszer jelentkeznem kell.
- Hát vegye tudomásul, hogy csak az én személyes jóátállásomra szabadult ilyen olcsón. Hol fog aludni?
- Nekem van lakásom. Egy öreg cukros néni vendége vagyok egy Francia-uti viskóban. Tudja ön, hol van az a Francia-ut?
- Tudom, valahol messze a lóverseny mögött. A vasuton tul. Kültelek.
- Ugy van. Ott alszom. Nagyon érdekes.
- Nem irigylem. Hát kérem, valamit mondhatok önnek. Emlékszik a Nyujorkban arra a szöke macskára, akinek az asztalánál ön felbukkant?
- Emlékszem, - szólt az idegen, - olyan Kleopatra-szerű...
- Mondjuk, hogy olyan. Az a lány ezelőtt tiz perccel felhivott engem a Fészekben. Egészen jelentéktelen ürügy alatt. Voltaképen önről akart kérdezősködni. Megmondtam neki, hogy ön holnap ebéd után két órakor meg fogja látogatni az Est-asztalt a Berger-kávéházban.
- És csakugyan meg fogom látogatni?
- Csakugyan. Ezzel tartozom a barátaimnak. Több színműíró van köztük.
- Helyes. Ott leszek.
- Igen, de előbb találkoznunk kellene valahol. Ugy szeretném, hogy...
- Hogy az ön karján lépjek az illető asztalhoz. Igaza van. Ugy feltétlenül színszerűbb és hatásosabb. Tehát hol és mikor?
- Háromnegyed kettőkor szóljon be értem a Berger melletti borbélyhoz. Elég lesz két óra előtt öt perccel is. Most mit csinál még itt?
- Ezt a Langert várom, mig kijön. Beszélnem kell vele. Kevés ilyen érdekes embert láttam.
- Akar róla mindent tudni dióhéjban? Langer most ötvenhat éves. Kovnóban született, de magyar állampolgár. Harminc éves korában jött ide és borral kereskedett. Lassan áttért a borhamisításra, sikkasztott és egyszer megfojtotta a főkönyvelőjét. Ült tizenöt évet.
- Gyönyörű, - mondta ragyogó szemmel az idegen.
- Kevéssel a háboru előtt szabadult ki. A telekspekulációra feküdt rá. Mikor a háboru kitört, már négy háza volt a körutakon és számtalan apró telke a külvárosokban. Közben szénát szállított a hadseregnek. Most tizennégy milliója van. Első barátnője a háboru alatt egy építészének a felesége volt; a férjet fel lehetett volna menteni, de ő bevonultatta.
- Salamon esete, volt már.
- Második barátnője Szécsényi Mancsi, táncosnő. A mult héten dobta ki, egy krajcárt sem adott neki.

Az ajtó nyílt, Langer lépett ki rajta. Nagyon fáradt volt, a fogalmazó előtt jól össze kellett szednie magát. De mikor most az idegent meglátta, elfelejtette a fogalmazót. Kis fekete, vöröshéju szemét rászegezte a szőke emberre és kérdően nézett Tarjánra is. Az ujságíró megértette a helyzetet.

- Engedjék meg az urak: Langer Dezső, a híres házbér-Kitchener, ez pedig állítólag Shakespeare ur, de én bizony most sem tudom, kicsoda. Isten önökkel.

Az ujságíró elment. Langer és az idegen kezét fogták. Vették a kalapjukat és szótlánul elindultak együtt. A Zrinyi-utcában a kapu előtt Langer kissé akadozva és zavartan megszólalt:

- Bocsánat, de nem értettem bemutatkozásnál... szintén íróféle tetszik lenni?

- Az vagyok, de mindegy. Elsősorban fáj a fejem. Talán sétáljunk egyet gyalog.

- Hogyne, hogyne, - mondta az uzsorás. És nekivágtak a Lánchidnak. A hidfőnél Langer arca egy lehellelnyi eltorzult. Odaszólt az idegennek: - Nem váltana nekem is jegyet? Nincs aprópénzem.

Az idegen elmosolyodott. Szintén egy lehellelnyi. De Langer hátán ettől végigfutott a hideg. Érezte, hogy ez a csodálatos ember úgy keresztül lát rajta, mint valami üvegen.

- Miből él ön? - kérdezte Langer a hid közepe táján.

- Van pénzem bőven. De tréfából keresek is. Ma két koronát kaptam egy jómódu öreg koldustól, akinek megírtam valami hagyatéki kérvényt.

- A koldusok sokat keresnek, - vélte Langer, - itt Pesten sok fukar és lágyszivű ember lakik.

Az idegen érdeklődve ránézett Langerra.

- Igen, - felelte az uzsorás erre a pillantásra, - fukarok, mert nagy összeget nem adnak jótékonyásra soha. De egy koldus látása rögtön megindítja a szívüket, olyan gyámoltalanok. Odadobnak két krajcárt és elszaladnak. Egy kis időre letakarták a lelkiismeretüket.

- Ön embert ölt, - mondta nyugodtan az idegen, - egy másikat pedig elküldött a háboruba, a halálba.

- És lelkiismeretről beszélek? Furcsa, az igaz. Azt az embert megöltem, mert meglopott. Ezt pedig elküldtem, mert az asszony mindenáron kellett nekem. A könyvelő rossz ember volt és emellett beteg volt, kin volt neki az élet. Jót tettem vele, mikor megfojtottam. Ez a mérnök pedig nem szerette a feleségét. A felesége idegbajossá tette. Jól láttam a dolgot. És én nem is tettem semmit ellene. Csak nem tettem mellette. Miért tettem volna valamit az érdekében magam ellen? Magam ellen nem vagyok köteles cselekedni.

Egy darabig hallgatagon mentek egymás mellett. Az Albrecht-uton nekivágtak a hegynek.

- Önnek tizennégy milliója van, - mondta az idegen.

- Tizenhat, - felelte hevesen Langer, - tizenhat. De sokkal több lesz.

- Mit csinál a pénzzel?

- Élni fogok. Jó ételeket fogok enni és jó italokat inni. Majd pontosan megkérdezek mindent az orvostól. És a nők! A legszebb nőket akarom magamnak.

- Szép szőkéket, ugy-e, - mondta az idegen, - vannak olyan szőkék, akiknek a bőre egészen fehér és puha. Hátul a nyakukon kis pelyhek csillognak. A kezük hosszukás, az ujjuk vékony és lapos. Fehér harisnyában olyan a lábuk, mint valami nyél. Aztán vannak szőkék alacsonyabbak, duzzad a derekuk, a kezük rövid, párnás, a nézésük buta, de forró. Aztán vannak

sötétszökek, sudár magasak, hidegen néznek, döng alattuk a föld, hatalmas válluk gömbölyű és izmos...

Mentek az Albrecht-uton. Langer szeme vadul villogott, aszott ujjait görcsösen ökölbe fogta.

- Még... mondja még...

Az idegen nyugodtan, de valami rejtett, forró ragyogással beszélt a nőkről. Langer egyre izgatottabban hallgatta. Felértek a Halászbástyára. Ott megálltak a fehér kőpárkányon. Az idegen lenézett a városra, amely lenn, apró fényes pontokkal kirakva feküdt a bámulatos vizen tul. És az idegen szeme nagyra nyílott, melle kifeszült.

- Nekem való hely! - mondta élénken és valami elragadtatott nyugalomban egyenesedett ki.

- Látja, - mondta Langer, - és megragadta pók-ujjaival az idegen kezét, - látja, ott lenn, egy város a háboruban... nehéz etetni... nehéz ruházni... a nagy vizek, amik szabadon hömpölyögtek, most szűk medrekbe vannak szorítva... és a gátakon meg lehet állani és vezetni a dolgokat... csodálatos alkalmak... a víz csupa pénzt vet ki a partra... csak söpörni kell... és minden az enyém... a szép vendéglők... a multságok... és nézze milyen rengeteg ház van... mennyi emelet... mennyi lakás... sok ablak... az ablakok mögött nők alszanak... mennyi, mennyi, mennyi nő... alszanak és nem tudják, hogy én itt állok és fenyegetem őket! Fenyegetem!

Langer felemelt ököllel fenyegetett az alvó város felé. De a lázas elragadtatás önfeledt pózából félrefordította a fejét. Az idegen ragyogó, szomjas, tágra nyílt szemmel bámulta őt. Mégis valahogy oly hidegen.

- Mit néz? - mondta ijedten és megrendülve Langer.

- Nagyszerű ember, - felelte csendesen az idegen, - látom az életét, a szívét, a sorsát, a végét, gyönyörű.

Langer nem merte megkérdezni, mit lát az idegen. Magába roskadt és mélyen lélegzett. Megindultak le a lépcsőn. És egész uton nem beszéltek semmit.

HATODIK FEJEZET,

melyben Shakespeareünk a Berger-kávéházban a sajtó számos jelesével ismerkedik meg.

A tükrös fal mentén hosszú asztal állott, amely a teremnek ezt az egész részét lefoglalta. Megismerhette a járatlan is ezt az asztalt, a pincérek különös szolgálatkészséggel forgolódtak itt, a lapok kivételes halmazban voltak iderakva, a kávéház személyzete tulajdonostól kezdve a kasszahölgyig minduntalan ide pillantott, nincs-e valami tapintatosan és szolgálatkészen tennivaló.

Két óra volt, mikor a szélfogóban Tarján előre tessékelte az idegent, majd utána maga is belépett. Az idegen egy pillantással megmérte, megállapította és megjegyezte az egész kávéházat, különösen annak utcai balsarkát. És szemügyre vette azokat is, akik az asztalnál ültek. A márvány mentén sorakozó arcokból ugyanaz a kifejezés nézett rá: összehuzott szemöldök, vizsga és a következő pillanatban szarkasztikus mosolyra kész tekintet, vékonyra szorított száj és az orrlyukaknak ama kitágulása, amely a vizsgálóbíró figyelmét jelképezi.

- Itt hozom ezt a különös urat, - mondotta a riporter, - de nem tudom bemutatni. Öreg dolog. Ő azt mondja, hogy Shakespeare Vilmos.

Az idegen sorban kezét fogott az urakkal. Egyelőre nem sokan voltak ott. Az asztalfőn, szemben a köruttal, egy gondosan borotvált ur ült, kis fekete bajusszal, aki a bemutatkozásnál csak ennyit mondott:

- Miklós.

- Ön az? - vizsgozta mosolyogva az idegen, - mindent tudok, eléggé tisztában vagyok a pesti sajtó külső dolgaival.

- Akkor nem tud semmit, - mondta egy igen szigorú kis ember, - jobb volna a belső dolgokkal tisztában lenni. Különben Kemény Simon vagyok.

Az idegen ránézett a bemutatkozóra kézszorítás közben. Egy olyan szem villogott rá, amelyben a bátorságot az elszántságtól semmisem választotta el. Most egy ur emelkedett fel, aki háttal ült a többi kávéháznak, szemközt a tükörrel. Érdekes arcú, borotvált ember, bár kissé testes, de ábrázatban igen figyelemreméltó, koraősz hajjal, szemén olyan monoklival, amelyről látszott, hogy valóban nem a nyegleséget, hanem a félszem látását szolgáló szerzőszám.

- Molnár Ferenc vagyok, - mondta ez az ur, mindnyájuk között a legnyájasabban.

Végre az asztalnak a körüti végén rengeteg laphalmaz tengeréből nyomdászati triton gyanánt felbukkant egy negyedik ur. Borotvált, szótlán és szerény. Ugy ült ott eddig, mintha nem is ehhez a társasághoz tartoznék.

- Erényi Nándor... - mondta udvariasan meghajolva és a kézszorítás után már ment is vissza az asztal végére. Ott rövidesen tájfun támadt a papirtengeren és a feltornyosuló lapok között ismét eltűnt a sajtó magányos hajója.

Az idegen leült. A főszerkesztő és Molnár közé tettek neki széket. Ha valaki teljesen idegen társaságba kerül, egész új elhelyezkedését el szokta dönteni az első pillantás, amellyel leülés után a kiválasztott elsőhöz fordul. A szerencsés első pillantás sok ember pályafutását eldöntötte már. A szőke idegen egyenesen Miklós felé fordult és gratulált a lapjához. De azért arra is maradt a szeme sarkában elég figyelem, hogy meglássa Kemény és Molnár pillan-

tásának gyors találkozását és könnyű mosolyukat, valamint a füle sarkában, hogy meghallja Kemény elismerő megjegyzését.

- Rezongyerek.

Molnár elismerően bólintott. Az idegen fölötte megtetszett neki. Mindjárt meg is lökte az asztal alatt a térdével és odasugta:

- Na, hamar valamit a Szurmay-alapra.

A társalgás egyelőre jelentéktelen dolgok felett folyt. Miklós több ízben ránézett az idegenre, hogy belélásson. Szemmelláthatólag érdekelte a különös ember, aki rejtélyesen bukkant fel a Nyujorkban, éppen olyan rejtélyesen tűnt el, Tarján előadása szerint érthetetlen tanulmányutat folytatott a kültelkeken, aztán felbukkant a házbér-pióca ügyében a rendőrségen. Ki lehet ez? Az Est vezércikke különben ezen a napon éppen a házbér-ügyről szólt. A Langer neve is benne volt, de kis betűvel. A szőke idegen Langerről kezdett beszélni.

- Figyelemreméltó és tehetséges ember. Shylock és Antónius egyszerre.

- Ön Shakespeare-dolgokat kever a mondataiba, - szólt Kemény Simon, - de ebből még nem következik, hogy ön csakugyan Shakespeare. Itt a boncasztalon van, kérem; ajánlatos, ha mindjárt megmondja, hogy kicsoda.

- Megmondtam, - felelte csendesen és vidáman az idegen, - Shakespeare vagyok.

- Az, aki néhány száz éve meghalt, mi?

- Az. A pesti szaklapokon és népszerű folyóiratokon van a sor, hogy a reinkarnáció lehetőségeit megvitassák.

- Majd az Uránia, - szólt az asztal végéről a papirtenger.

- Szóval, - mondta az idegen, - a személyazonosságomat nem tudom igazolni. Talán majd hosszabb érintkezés alatt kiderül, hogy vagyok-e olyan tehetséges, mint Erzsébet angol királyné korában. Bár önök között - folytatta elismerő mosollyal - a tehetségnek elég szigorú a cenzusa.

Miklós arca egy szuverén és kétségtelen uralkodó kifejezését öltötte magára.

- Hát bizony, nálunk az ugynevezett lapunk mértékét nem olyan egyszerű dolog megütni.

- Vissza is üthet, ha megütik... ó bocsánat, teljes életemben szójátékos ember voltam.

Egy fiatal ember jött az asztalhoz. Bemutatkozott az idegennek. Ruttkay Györgynek mondta magát. Molnár félrevonta Ruttkayt. Egy másik asztalhoz ültek és élénken tárgyalni kezdtek valamit. A papirtengerből két szem pillantott rájuk.

Az élet kezdett az asztalnál mozgalmas lenni. Emberek érkeztek. Ujak. Kiki bemutatkozott a szőke idegennek, aki minden shakehands alkalmával egy újabb országos név tulajdonosát ismerte meg. A már ott ülőket azonban az országos nevek nem hatották meg tulságosan. Mikor valaki a kávéház bejáratánál felbukkant, többen egymásra néztek mindannyiszor. Külön gesztusaik, külön szavaik voltak. Az emberek közötti vonatkozások, az eszes jelenlevők érthetetlen célzásai, a furcsa indulatszavak, a gunyosan cikázó pillantások, a kerek mondatokban ejtett rövid, elmés és apodiktikus vélemények, a tökéletes rezerváltság és egyben intimitás, a teljesen egyéni tolvajnyelvet hajlító karakterisztikus melódia, szavak, kis fejmozdulatok, szemrebbenéssel való utalások, kételkedések és helyeslések egészen sajátos zamatu szigete volt ez, egy külön emberfaj szigete, amely a külső világtól mintegy üvegfallal légmentesen elzárva a saját levegőjét lehelte és sűrítette. Ez a levegő éppen ezért

annyira jellegzetes volt, hogy a társaság bármely tagját a külső világba is saját atmoszféra gyanánt követte és ismeretlenül is felismerhetővé tette.

- Tyetye, - mondták éppen most ketten egymásnak, mert az ajtón belépett valaki. Ehhez a szóhoz mereven élre fordított tenyerüket mellékelték. Ez a gesztus általában minduntalan előfordult az általános társalgás folyamán. Az asztal lapján, a térdre fektetve, szabadon az arc előtt, sőt olykor a nadrágzsebben is minduntalan élre fordult a tenyér.

Ruttkay felállott. A papirtengerből szintén felbukkant a triton. Erényi és Ruttkay röviden bucsuztak és elsiettek. Mindkettőjük zsebéből a Magyar Szinpad friss száma kandikált ki. Ekkor már többen ültek az asztalnál ujak is. Példának okáért egy igen elegáns, Wildehoz hasonló félangolos fiatalember, aki Jób Dánielnek mutatta be magát. Aztán egy magas, vállas ember, akinek olyan fekete volt a bajusza, hogy szinte kékek tetszett. Ez volt Pásztor Árpád. Aztán egy borotvált ur, aki tulságosan fiatalnak tetszett ahoz a bizalmas tisztelethez, amely az asztal tagjai részéről övezte. Ez - mint a szóke idegen hamar kihámozta - Sebestyén Arnold volt, a lap adminisztratív vezére, a főszerkesztő sógora. Aztán egy hegyesre kötött nyakkendőcsokor, felette egy erős arcú borotvált fej, Faragó Miklós. Egy másik ur, akinek szemeiben olykor bölcs és kedves humor csillogott, de a szemek többnyire álomra csukódtak. A neve Győry Károly volt, de a többiek Katának szolították. Volt egy kis kövérded, de csinos ember is, török bajusszal és megmosdott fellépéssel: Csergő Hugó.

Külön érkezett egy magas, testes ur, a főszerkesztőnek láthatólag bizalmas barátja. Heltai Jenő. A szóke idegen megkülönböztetett melegséggel szorított kezét. Aztán a szemek egyszer felfigyeltek. Két ur jött be egyszerre. Egy képzőművészeti jelenség, férfi-szépség, barna arcú, fehérlő haju, piros ajku deli cigány, olyan nyájassággal, amely nagyon elriit veszedelmesen kutató és gonoszul okos szemétől. A felöltőjét panyókára vetve, bohémesen lépdelt az asztal felé, állandó kézmozdulattal tessékeln a másikat, aki nem kevésbé érdekes ember volt: karcsu és kifogástalan, bár kissé modorosán hajlott vállu termet a legpompásabb szabásu kabátban és ezen a különös fej, spanyol és tatár egyszerre, mintegy mór-szerű a gyémánt-fekete tekintettel és a göndör hajjal, a sápadt-barna arcszinnel és az agyafurt, mégis grófi tekintettel. Mert ez az ur gróf volt: gróf Bánffy Miklós, a másik Bródy Sándor. Így mondták a nevüket, mikor az idegen is mondta a nevét.

A gróf egy furcsálló és szatirikus mosolygással siklott el a Shakespeare név felett, mintha az angol poéta csodálatos felmerülése nem érdekelné tulságosan. Pedig átkozottul érdekelte. Hanem azért máris félrevonult Miklóssal, akivel valami ügye volt. Bródy ellenben leült az idegen mellé és jól szemügyre vette.

- Maga az a Sekszpir, fiam? Furcsa ember maga, nem rendes ember, nem igazi. Én mondom, öreg gübürü. Nem irni kell a darabot, fiam, hanem élni. Irni nem elegáns. Élni jó. Nekem is kéne irni, nem irom. Élem. Lyukas drombom sincs, de élem. Amig jány van. Most küldtem el kettőt. Ott is van egy.

És a kávéház Király-utcai sarkába nézett. A szóke idegen követte ezt a nézést. És igen haloványan és gyöngéden elpirult. A jelzett irányban Pálmai Sári ült a süket fakereskedő társaságában. Az idegen mintegy felállott a gyors pillantásával és meglepettségével, noha maga ülve maradt. És ahogy a lányt nézte, akinek karcsu, gyenge derekán friss, fehér bluz feszült, mindjárt megérzett egy másik pillantást is, amely szintén a lányt égette. Négy asztallal odébb ott ült Langer, a házbérmilliomos. Észrevétlen ült, lángoló szemével sóváron habzsolta a leányt, mint az éhes utcai kutya a csemege-kirakatot.

Az idegen visszafordult az asztalhoz. Tágult a melle, homloka mintha megnőtt volna magas fehérségében, kék szeme ragyogott.

- Az urak nem hiszik el, hogy az vagyok, aki vagyok. Ugy látszik, bizonyitanom kell. Holnapra el fogják hinni!

Ez a kijelentés annyira nem illett bele a társalgásba, hogy mindenki megütődve nézett rá. De ő már felállott és bucsuzott. Szinte futott ki a kávéházból. Futása szenzáció lett volna, de ekkor megjelent az asztalnál a valódi miniszter: Vázsonyi Vilmos. Leült a főszerkesztő mellé. Szomjasan lesték szavait. Az idegent mindenki elfelejtette.

Az idegen futott a köruton. Ha nem szaladt is futólépésben, de feltűnően sietett. Egy különös izgalom kergette előre az emberek közt.

HETEDIK FEJEZET,

*amelyben az idegen színműiró, nem tudván szokásáról
letenni, darabtémát jelent be.*

Másnap ebéd után, mikor Az Est-asztalnál összejöttek az emberek, mindnyájan mintha valami kis szégyenkezést éreztek volna. Mindegyikük leste a többit titkon, vajjon a többinek is van-e titka. Végre, mikor a közélet és a sajtó többi eseményeit már mind letárgyalták, Molnár Ferenc kissé zavartan megszólalt:

- Ma éjjel azt álmodtam, hogy Shakespeare és Krisztus ugyanaz az ember volt. Shakespeare leszállott a keresztfáról és sebeit mutatván, szemrehányóan nézett rám.

- Furcsa, - mondta zavart mosollyal Jób Dániel - ma délelőtt, mikor bementem a színházhoz, a diszletmunkások azzal fogadtak, hogy nem vesztettem-e el egy Shakespeare-szobrot. Ott találták reggel a szinpadon.

- Én arra ébredtem, - mondta Kemény Simon - hogy a könyvszekrényemből nagy csattanással kihullott egy könyv a földre. A Romeó és Julia angol példánya volt.

Lassankint kiderült, hogy mindenki mintha valami földöntuli jelet kapott volna. Sőt ketten, akik előző nap, mikor az idegen a törzsasztalnál járt, nem voltak itt, szintén jelet kaptak. Az asztal törzstagjai nem tudták, hányadán álljanak a dologgal. Mindnyájan az okos és józan kételkedés modorához szoktak, tehát restelltek abba belemenni, hogy földöntuli és nem természettudományi dolog történt velük. De viszont titokban mind naiv és ábrándos lelkű emberek lévén, akik a magukra öltött cinikus páncél alatt még más embereknel is forróbb álmokat táplálnak, féltek eldobni ezeknek a földöntuli jeleknek csodálatraméltó összetalálkozását. Valószínűleg úgy döntöttek volna, hogy van a dologban valami, ha ekkor maga az idegen ismét meg nem jelent volna. Jeleknek még hittek volna, de eleven embernek, azt nem. Olyan ember egyáltalában nem születhetett, aki fölényüknek bármilyen módon föléje emelkedett volna. Sőt, hogy becsaphatatlan voltukat megmutassák, most már egyenesen tréfákkal mentek rá a szőke idegenre.

Uj urak is voltak most itt, akiknek az idegen most mutatkozott be. Volt egy csinos és kellemes, kopasz voltával üde és ápolt ur, igen figyelmesen összeállított öltözetben, amelynek kezelőgombja is stilizált a cipővel és nyakkendője a londoni harisnyával. Kéri Pálnak mondta magát bemutatkozásakor.

- Ön Shakespeare? Hogy lehet önben kételkedni? Első pillantásra látni, hogy csakugyan az.

- Végre valaki, - mondta örömmel az idegen - ön tehát felismer engem?

- Fel. De figyelmeztetem, hogy a verselése néhol... hogy is mondjam... pas suffisante. Olvassa el Théodor de Banville Traité de versification-ját, az elég ósdi mű, önnek való.

Furcsa ember, gondolta csodálkozva az idegen. És egy másik emberhez fordult, kistermetű borotválthoz, aki a kezét nyujtotta és bemondta a Szép Ernő nevet. Szerény, kedves ember volt ez, mintegy méla gyermeknek tűnt fel, de ezt a látszatot láthatólag szívesen engedte magára.

- Hogy van, hogy - kérdezte az idegentől nyájasan - ebben a Tolnai-világháboruban?

A törzsasztal közhangulata most már egyáltalában nem volt alkalmas arra, hogy valaki természetfölötti jelenségek bizonyító erejére hivatkozzék. Az idegen enyhe és megbocsátó nyugalommal döntötte el, hogy ez alapon nem kísérletez tovább. És attól az elhatározástól, amely most megfogamzott benne, kissé izgatott lett.

- Uraim, - mondta a hangjában alig észrevehető kis lelkendezéssel - hozni fogom önöknek a legnagyobb bizonyítékot. De ezt már nem helyezhettem huszonnégy órára kilátásba. Két hét múlva azonban mindnyájan hinni fognak nekem.

- Képes, - szolt rögtön Molnár - és megír egy tragédiát.

Az idegen mélyen elpirult.

- Ugy van, irok egy tragédiát. Ha már eltalálta, minek beszéljek tovább virágnyelven. A tragédia már aznap felcikázott bennem, mikor először jelentem meg ebben a városban. És azóta nem hagy békét. Minden lépésnél új ötlet, új fordulat, az egész szemlélet igazolása mindenben, hallatlan gyönyörűség, ahogy nézem ezt az egész dolgot messziről, meg fogom írni az egészet egybe, minden benne lesz, hát akkor majd meglátják... ó bocsánat, kissé elragadott a dolog. Szóval nyugodtan és tisztelettel bejelenthetem önöknek, hogy darabot irok.

- Azzal a darabbal baj lesz, - vélte Miklós Andor, - eddigi működéséből, ha belemegyek abba, hogy ön Shakespeare, úgy látom: király nélkül nem is tudott darabot írni. Még a Shylockban is hercegek a kérők, még a Romeo és Juliában is előfordul egy uralkodó, vagy micsoda, aki számuízi Romeót. Hát csak vigyázni a koronás főekkel, most az ilyen darabokra nem jó világ jár.

Az idegen egy pillanatig elhallgatott, aztán vállat vont.

- Én megírom, ahogy tudom; a többi nem az én dolgom.

Felállott és elbucszott mindenkitől. Az ajtóban még találkozott egy idetartozó urral, de ezzel már nem ismerkedett meg. Az idetartozó ur odalépett az asztalhoz, a szőke idegen már eltűnt künn a körut járókelői között.

- Szervusz, Miki! - mondták annak, aki ujonnan érkezett.

- Láttad ezt az embert? - kérdezte Kéri, - ez Shakespeare.

- Mért mondod, hogy Shakespeare, - szolt Jób, - mikor senkisésem hiszi? Mért nem mégy bele abba, amit mindenki megállapított?

- Mert az nem elegáns, - felelte Kéri és újra az ujonnan érkezethez fordult, - megnézted jól az arcát? Sosem találhatsz jobb Vadász-témát.

- Megnéztem, - mondta emez, és pompás cipőinek szemléletébe merült, - de nagy baj van vele, autotipia nélkül nem megy, az meg rotációson fiatal. És mi az, hogy Shakespeare? Csak nem hiszed, hogy ez Shakespeare?

Erre rövid és heves vita keletkezett. A vita voltaképp eldöntetlen maradt. Mert mikor jobban belementek a dologba, a mondatok egyre óvatosabbak és ügyesebbek lettek. Minden mondatnak volt hátrafelé egy biztosító ajtaja.

Pillanatnyi csend állt be. És ekkor az asztal végén megszólalt egy kormányelnöki hang, egy tekintélyes, egy utánoszhatatlan és bölcs:

- Na és ha csakugyan Shakespeare? Tegyük fel, na és? Zág son.

Barabás ur volt ez, a gyorsíró.

NYOLCADIK FEJEZET,

*amelyben tartani kezdünk attól, hogy egy csinos hölgy meg fogja
csalni a barátját, még pedig nem is Shakespeare Vilmossal.*

A fakereskedő minden félpercben megnézte az óráját. Néha magában dünnyögött, mint a süket emberek szoktak. De ezt a dünnyögést nem lehetett érteni. Igaz, hogy nem is volt senki a szobában, aki érthette volna. És a fakereskedőt éppen ez izgatta, hogy nem volt senki a szobában. Pedig Pálmai Sárinak négy órákor itt kellett volna lenni. És fél öt már elmúlt.

Mindent kitalált ez a szegény Kern Dezső, hogy az idő elmenjen valahogy. Több ízben átrendezte az egész fogadtatást. A minyonok a szamovárral együtt eleinte az íróasztalon voltak, a rózsák pedig vázába téve a hálósobában. A fakereskedő négy óra előtt két perccel örült sietséggel hozta át a rózsákat az íróasztalra és vitte át az uzsonnát a hálósobába, hogy négy órára készen legyen. De négykor kiderült, hogy a sietségnek nem volt semmi értelme. Kern topogott fel s alá, megpucolta a körmeit, dobogott az asztalon és negyed ötkor megint visszavitte a rózsákat a hálósobába, a szamovárt meg a minyonos tálat pedig nem az íróasztalra tette, hanem egy szervirozó asztalt huzott a szoba közepére. Fél ötkor az az ötlete támadt, hogy a szervirozó asztalt beviszi a hálósobába és a rózsákat beteszi a minyonok közé. De erről lemondott, mert a virágok nedves szárától két kis sütemény elolvadt. Ezeket dühösen megette és elkezdett Déli Hírlapot olvasni. De pár perc múlva türelmetlenül letette a lapot, mert észrevette, hogy csak nézi a betűket, de nem látja.

Háromnegyed ötkor végre megszólalt az előszoba csengője. Két rövid csengetés, ahogy Sári szokta. Kern szaladt az ajtóhoz és futás közben nagy viharok dulták lelki életét, mert megbotlott a szőnyegben, tehát borzasztó dühös volt, de viszont a csengetés mennyei hangjától a hosszú várakozás minden felgyülemlett haragját elfelejtette.

Sári kacér kis fekete prémkalapot hordott, fekete kosztümje pompásan omlott végig ennivaló fiatalságán, cipőcskéinek karcsu szára felett kurta szoknya ingadozott. A fakereskedő meg akarta ölelni, hogy megcsókolja. De Sári maga elé tartotta a kezét és az ölelés a semmibe oszlott el.

- Mi baj? - kérdezte a férfi megütődve.

- Ideges vagyok, - felelte Sári.

- Hideg van? Csodálom, az éjszaka már be volt fütve. Azt hittem, marad egy kis meleg.

Sári nem reagált. Kihuzta a kalaptűjét, két tenyerével óvatosan leemelte szőke hajáról a kalapot, kigombolta a kabátját és levetette. A holmit a fakereskedő kezébe adogatta, aki szorgalmasan és nagy figyelemmel tette le egy székre az összes darabokat. És figyelte a leányt.

Sári megigazította fehér bluzán a gyűrődéseket, otthonosan odament egy faliszekrényhez, kivett egy üveg Cordial Médocot, töltött magának, ivott, aztán szépen helyre rakta az üveget. Aztán leült egy székre, összeszorította a száját és nem szólt semmit. A fakereskedő leült elébe a földre, határozottan rosszul állt neki ez a dolog, és áhitatos, hű szemekkel a leányra nézett fel. De hiába kereste a szép szemek tekintetét, a leány elsiklott felette. Végre mégis megszólalt:

- Adja ide kérem, a retikülömet.

- Pedikürözni...?

Sári türelmetlenül és hangosan ismételte:

- A retikülömet!

A fakereskedő szolgálatkészen ugrott a retikülért. Gyengéden fogta meg, mintha a retikülbe is szerelmes volna. Ami egyébként tényvaló is volt: a leány minden tárgyát szerelmesen szerette külön-külön, zenei cirádákat rakván ezzel a nagy alapmotivumhoz. Sári kinyitotta a retikült, kivett belőle egy összehajtogatott levelet és - szót nem is vesztegetve a süket emberre - némán odaadta neki. Kern bámulva vette át a levelet, de noha a papir a kezében reszketett, a leány arcából akarta inkább kiolvasni azt a rendkívüli dolgot, amely fenyegette. A leány arca mozdulatlan maradt, mégis elkezdte hát a levelet olvasni. Hangosan olvasta:

„Mélyen tisztelt kisasszony! Régóta van szerencsém önt látásból tisztelni. Tudósítson, vajjon tisztességes ismeretség lehetséges-e. Anyagi érdek nincs kizárva. Bájos kezeit csókolja Langer Dezső nagyvállalkozó. U. i. Helyzetemről bárhol kaphat részletes információt. Holnap négy órákor a Bergerben várom. Fenti.”

Kern rémülten nézett a lányra.

- És maga elment?

- Minek tart maga engem? Dehogyan mentem.

- És miért mutatja ezt nekem?

- Hát ne mutassam?

Kern mélyen meg volt rendülve. Érezte feje fölé tornyosulni a végzetes Langer megszámlálhatatlan százezreit. A nagy pénz a kicsit megöli, az óriási pedig a nagyot. Hirtelen eszébe jutott annak a fiunövendéknek az arca, aki Sárinak az első szerelme volt és aki sirt a kávéházban, mikor ő fellépett és a leány életét magához kötötte. Most ő is úgy vergődik, mint akkor az a növendék és ő is úgy fog sirni a kávéházban. Jön a borzasztó Langer a borzasztó pénzzel és eltapossa őt.

- Sári!

A lány megijedt ennek a kiáltásnak rekedt és kétségbeesett szinétől. Kern letérdelt eléje s megfogta a kezét.

- Nem voltam hü barátja magának? Nem szerettem őszintén és igazán? Nem láttam el mindennel, amire szüksége volt?

És hirtelen elvesztette az egyensúlyát a süket és kitört belőle a zokogás és leejtette a fejét a Sári ölébe. A leány kelletlenül, idegesen, mégis szánakozva nézett le az ölében fuldokló őszes koponya tarkójára. Felvette a fejét.

- Ne sirja le a szoknyámat, csupa pecsét lesz. Nyugodjék meg.

- Nem hahahagy el? - sirta a fakereskedő.

- Nem. Nem hagyom el. De most dolgom van, sietek.

- Most? Most el tud menni?

- Muszáj. Dolgom van az iskolában.

- Mi dolga van most az iskolában? Azt mondta, ma nem megy órára.

- Ne faggasson, Dezső, azt én nem szeretem.

Pálmai Sári öltözködni kezdett. A fakereskedő szipogva segítette rá a ruháját. Aztán még utoljára megpróbálta tartóztatni. De a leány nem is felelt neki. A Szalay-utcában bevágott egy kis mellékutcába az igazságügyi palota háta mögé. Ott egy konflis állott. Közeledtére a konflis ajtaja kinyílt. Sári beszállt és a konflis megindult.

Benn a konflisban Langer ült. Ugy nézett a beszálló leányra, mint a Baziliszkuszkigyó.

- Na, nehezen ment?

- Nem ment sehogy se, - felelt a lány, - ezt az embert nem hagyhatom el.

Langer megdöbbenve közbe akart szólni, de a lány folytatta:

- Ne fáradjon, kérem, kár a beszédért. Nem megy a dolog.

Langer vállat vont. Hosszu ideig némán ültek egymás mellett. Az Alkotmány-utca végén a lány megszólalt:

- Legyen szives, vigyen el a Nyujorkhoz. Ott akarok uzsonnázni.

- Velem?

- Nem. Egyedül.

Langer kikiáltotta a kocsisnak a kávéház nevét. Aztán nézte maga mellett a bájos, fitos, kíváncsú kis fruskát. De az mélyen gondolkozott és nem figyelt rá. Arra gondolt, hogy a szőke idegennek milyen mély és azúrosan ragyogó kék nézése van. Ettől a gondolattól meg is rázkódott egy kissé. És nem törődött vele, hogy Langer görcsösen szorongatja a kezét.

KILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben nem kisebb dolog mondatik el, mint az,
hogy Shakespeare hogyan ír darabot egy szállodában.*

Közben az idegen szállóba ment lakni. Rendes szállóban nem kapott lakást, mit volt mit tennie: szobát vett egy garniban. És ettől fogva hosszú ideig nem volt látható sehol. Az irodalmi világban itt-ott még emlegették néha a furcsa embert, aki Shakespearenek adja ki magát. Divat volt eleinte így beszélni róla:

- Tehetséges szélhámos lehet. Néhány egészen jó dolgot csinált és mondott.

De aztán lassan elfelejtették. Minduntalan jött a közéletnek, az irodalomnak, a pénzvilágnak, a sajtónak, a színháznak valami újabb eseménye, amely a kedélyeket lefoglalta és az elméket odaadó feldolgozásra készítette.

Az idegen az Astor-szállóban lakott. Senkisé tudja, hol van ez az Astor-szálló. Kis hotel a Nagydiófa-utcában, szemben vele a fővárosi Műszerüzem nagy kapuja, amelyen olykor Delacroix izmos lovai vonszolják ki a végzetes, vattával telt kocsikat. Az idegennek nagyon megtetszett a Műszerüzem szomszédsága, a szeme felcsillant, mikor a főváros színeivel pingált táblát elolvasta.

Az első emeleten lakott egy kis udvari szobában. Más mint egy ágy, egy rozoga asztal és egy vasmosdó nem szolgálta kényelmét. Itt élt, alig jött ki a szobájából pár percet sétálni, vagy szellőzni. A szobaasszony csodálkozva mesélte lenn a portásnak, hogy a szőke szakállas ember mindig az asztalnál ül és ír. Rengeteg papírcsomó van előtte, és ő csak szántja egymásután a véghetetlen sorokat.

- Én mondom magának, - mondta a portásszobában a szobaasszony, - nincs ki annak a rendes embernek mind a négy kereke. Ahogy ír, az arca úgy fénylik, mint a holdvilág, se lát, se hall. Isten őrizze, még valami kém.

De a portás kinevette a szobaasszonyt. Holott magában egy kis enyhe rettegést érzett. Éjjel tapasztalni szokta volt ugyanis, hogy a vaskorlátos emeleti folyosónak az a része, amelyre az idegen szobájának ajtaja nyílik, valami megnevezhetetlen, alig észrevehető fénytől világosabb. Az idegen szobaajtájának fénye olyasféle volt, mint a tejutnak. A portás babonás ember volt, keresztet vetett tehát, nem szólt senkinek a dologról semmit és igyekezett magával elhitetni, hogy csak káprázott a szeme.

Két hétig lakott itt az idegen szigorú elvonultságban. Soha levelet nem kapott, soha telefonhoz nem hívták: mikor a szobáját takarították, akkor kiment a folyosóra járkalni. Egyébként csak akkor látta a személyzet, mikor bevitték hozzá az ebédjét, meg a vacsoráját, amit a Wurglits-tól hozatott. Megesett az is, hogy a szobaasszony délután hatkor belesett az ablakon és ott látta az idegent az írás előtt görnyedni. Közel hajolt egészen a papírhoz, úgy írt, mert elfelejtette meggyújtani a villanylámpát. De a fehér papír messze kifénylett a szoba sötétjéből. A teleírt lapok kévéi között pedig ott állt még mindig az ebéd, a husok a szürkére fagyott zsirban ültek. Az idegen elfelejtett megebédelni.

És két hét múlva hajnali fél háromkor az idegen lejött a portáshoz. Ebben a szokatlan időben a számláját kérte. A portás csodálkozott, dörmögött. Egy őrmester fizetett éppen szobáért, a kapualja homályában egy alélt szobaleány boldog szeme villogott.

A számla rendbejött és az idegen mély gondolatokba merülve ment kifelé. Az arca áttetszően halavány, mintha nagy betegségen esett volna keresztül. Megsoványodott egy kissé, arc-csontjai kiugrottak, ragyogó kék szemei fáradt és rendkívüli láz fényét sziporkázták, homlokán enyhe kék vonalat adtak a finom erek.

- Haza tetszik jönni még ma aludni? - kérdezte a portás.

- Nem, - mondta könnyedén az idegen és eltűnt a kapuban. Csodálatos bogár, gondolta a portás magában és kapuzárás közben kinézett utána. Az idegen csendesen ment a Rákóczi-ut felé, hóna alatt nagy paksamétával. A portás rémülten visszaugrott, teljes erejéből becsapta a kaput és keresztet vetett. Ugy tűnt fel neki, mintha az idegen feje fölött az éjszakában villódzó kis lángocska táncolt volna. Éppen olyan, ahogy a könyvekben a Szentlélek van lerajzolva Pütkösd napján a szakállas apostolok feje felett.

De a portás álmélkodása nem sokáig tartott. Fenn az egyik szobában borzasztó dörömbölés volt. Egy pincér kiabált, hogy elvesztette az aranyóráját. Az órát pár perc alatt megtalálták az ágy oldalába csuszva, de nem volt arany. Egész rendes, derék nikkelóra volt.

TIZEDIK FEJEZET,

*amelyben az az aggodalmunk, hogy a vén uzsorás
eléri célját, a tetőpontra hág.*

Ugyanezen az éjszakán Pálmai Sári nem tudott elaludni: fél tizenegykor feküdt le, de fél tizenkettőkor még álmatlanul hánykolódott az ágyában. Az ablakfüggöny egy repedésén át bekéklett a hold és szeszélyes alaku világos foltot vetett a paplanjára. Ez még a nyári paplan volt, de az októberi éjszaka már meghűvösödött és Sári didergett egy kicsit. Még sem kelt fel, hogy valami kabátot magára rakjon még. Jól esett fáznia és gondolat nélkül nézni a paplanra eső holdvilágot. Szép és figyelemreméltó fényfolt volt ez, hasonló valami messzi téli mezőre, amelyen kék hó ragyog s a távolból vidám szánkók éjszakai csilingelése hallatszik.

Az álomtalan félálomból ez a csilingelés felriasztotta Sárít. Felfigyelt. Valaki csengetett. Ki lehet az, Princéknél a Klauzál-utcában, éjszakának idején?

- Biztosan megint a katonák keresik a papát, - gondolta Sári. Megesett egyszer ugyanis, hogy detektívek késő éjjel verték fel Princét, a libás kofát, hogy adjon számot férje hollétéről. Princé nem tudta hamarjában igazolni, hogy az ura már hat éve meghalt. A detektívek egy félóráig kutattak és faggattak, hogy megtalálják a katonaszökevényt.

Sári bosszusan kelt fel, dideregve dugta lábát az ágy előtt heverő papucsba, magára kapott egy nyakkendőt és kiment a konyhába.

- Ki az? - kiáltotta ki.

- Boj van itt, - hangzott vissza, - levelet hoztam.

Sári kinyitotta az ajtót. Egy boj benyomta a levelet. Sári felpattantotta a konyha lángját, a hirtelen világosság miatt egy kicsit behunyta a szemét, aztán olvasta a levelet. Ez állott benne:

„Kedves Sári kisasszony! Remélem, hogy még nem feküdt le. Feltétlen beszélnem kell magával. Lenn várom a ház előtt kocsival. Igen kérem, jöjjön le. Mindenekelőtt jövő-jéről van szó. Tisztelettel Langer.”

A leány először méregbe jött. Mégis csak szemtelenség ilyenkor levéllel és bojjal és ház előtt álló konflissal operálni. De aztán eszébe jutott a Langer tizenhat milliója.

- Jól van, mondja meg, hogy egy negyedóra múlva lenn leszek.

A boj elment, Sári pedig lábujjhegyen belopódzott a szobába. Ott várt egy kicsit. Mindenki mélyen aludt. A baloldali ágyból Princé mély szuszogása hallatszott, jobbról pedig a két fiu aludt egyenletes lélegzettel. Sári felsóhajtott, mikor a két gimnázista öccsére gondolt. Leült az ágya szélére és csendesen, óvatosan öltözni kezdett a sötétben. Ahogy magasszáru cipőjét fűzőgette, egy ingben az ágy szélén ülve, kis száját keményen összeszorította.

Nemsokára a kapu alatt állt és csengetett. Neszvadba, a házmester csoszogva nyitott kaput földigérő vasutas bundájában, mely alól hátul két hosszú fehér pertli kigyózott utána.

A kocsiban Langer ült. Nem is kocsí volt, hanem autó. Alighogy Sári beszállt, az autó máris elindult a Király-utca felé. Sári nem kérdezett semmit. Hanyatt dőlt az ülésen, száraz szemmel egykedvűen bámult bele a semmibe. És hagyta, hogy Langer, a házbérhiéna, ráhajoljon a kezére és forrón csókolgassa. Az autó ezenközben megállott a Nagymező-utca egyik háza előtt.

TIZENEGYEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmos költő benyújtja
a darabját a Nemzeti Színháznak.*

Mondvacsinált fal osztotta ketté ezt a szobát. Az első fele sötét volt, divány szomorkodott homályában céltalanul és elhagyottan, mert sohasem ült rá senki. A másik fele már barátságosabb hatást tett, széles ablakán a Rákóczi-ut kavargó forgalmára nyílt kilátás. Ha az ember belépett ebbe a szobába, ugyszólván csak a nagy ablak keretét látta, a világ mintegy négyszögbe volt foglalva, a négyszög háttérében az utcán nyüzsgő élet, előterében pedig egy telefon, amely minduntalan jelentkezett.

Ez a szoba a Nemzeti Színház ugynevezett igazgatósági irodája volt, az a vastaghangu, szélesvállu ember pedig, aki a kagylót minduntalan a füléhez emelte, Czollner Béla. Félkézzel valami adókimutatási lajstromban jegyezgetett, másik kezével pedig folyton a telefont emelgette. Azonkívül vendégeinek is folyton válaszolgatott. A kis szobában ugyanis négyen-öten szorongtak, a sötét előszobában is álldogáltak egy páran. Valamennyien arra vártak, hogy beengedjék őket az igazgatóhoz, Ambrus Zoltánhoz. Koronként kinyílt az ígéret ajtaja, Czollner befutott, kijött és rendelkezett, hogy ki következik.

Az idegen azzal a kutató és tanácstalan pillantással, amellyel az ember még nem ismert folyosókon szokta tájékozni magát, belépett a sötét előszobába. Ide-odanézegetve kereste az ajtót és találmra éppen az igazgató ajtaján kopogtatott. A hóna alatt szorongatta, testéhez szeretettel karolta a paksamétát, élete koronáját, csodálatosan posztumus munkáját.

De még mielőtt a kopogtatásra feleletet kaphatott volna, egy mennydörgő óriás rémlett fel előtte. Czollner állott tiltóan a szőke idegen és az ajtó közé.

- Mi tetszik, kérem? Kit keres?

- Az igazgató urral szeretnék beszélni, - mondta szeliden, hangjával rögtön bocsánatot kérve az idegen, - hoztam neki valamit.

- Darabot hozott?

- Azt.

- Hát akkor tessék feliratkozni a listára és majd ha sor kerül rá, az igazgató ur esetleg fogadja, esetleg nem. Ha nem, akkor csak tessék itthagyni a darabot.

Ezenközben odaértek az íróasztalhoz. Czollner leült és elévett egy ceruzával hevenyészett névsort.

- Kit jelentsek az igazgató urnak?

- Shakespeare Vilmost.

A kis szobában hirtelen csend lett. Czollner meglepetten nézett az idegenre, a szobában várakozók beszélgetése is elhallgatott. Ekkor felállt valaki a várakozók közül és odalépett hozzá.

- Ivánfi Jenő vagyok. Már rég óhajtottam a szerencsét.

Borotvált arcú ur volt ez, friss színü arcáról, csillogó és nyugodt szemeiről ítélve, rendesen és szolidan éldegélő ember, szájában kis szivarcsutak. Ezuttal kissé izgatott volt, de a gyakorlott szem észrevehette rajta, hogy nem igen szokta semmi kizavarni rendszeres élete és pozíciója flegmájából. Csak éppen Shakespeare.

- Ebben a színházban én szoktam rendezni a klasszikus előadásokat, sőt rendszeren jómagam játszom is valamelyik főszerepet. Önről olvastam most a napilapokban, őszintén szólva nem hiszem, hogy ön Shakespeare.

Igy szólt és fürkésző szemmel nézett az idegenre, mint ahogy ügyes detektívek igyekeznek a szélhámosba belezúzni. De az idegen állotta a nézést. Ivánfi összehúzta a szemöldökét, szivott egyet a szivarján és így szólt:

- Megengedi, hogy egy pár kérdést intézzek önhöz?

- Hogyne, parancsoljon.

- Mikor született? És hol? De a grófságot is mondja meg.

- Stratfordban születtem az Avon mellett, Warwickshireben, ezeröttszázhatvannégy április huszonharmadikán.

- Ez stimmel. Mikor halt meg és hol?

- Ugyanott haltam meg, mert mikor Londonban szereztem valamit a gróf pártfogásával, hazamentem és házat vettem. Ott haltam meg ezerhatszázötvenhatban a születésem napján.

- Várjunk csak. Ki volt az a gróf?

- Southampton gróf.

- Ez is stimmel. Ennek ajánlotta „Venus and Adonis” meg „Lucrece” című könyveit.

- Na igen, ez még az elején volt, mikor otthon hagytam a családomat és Londonba kerültem.

- Most mondja meg nekem, hogy hol van eltemetve?

- Hol volnék? A stratfordi templomban. Zsuzsánna lányom mellett.

Ivánfi villogó szemekkel állt az idegen elé.

- Hát ön nem Shakespeare! Ön csak kiadja magát Shakespearenek! Most megfogtam. Tudja meg, uram, hogy én régi és gyakorlott Shakespeare-kutató vagyok. Én tagja vagyok a magyar Shakespeare-bizottságnak is. Én jártam Stratfordban és megnéztem azt az állítólagos síremléket. Azon egy nagyon ravasz felírás van, hogy aszongya: átkozott legyen, aki ezt a sirt felbontja. Na ja, én annak nem ugrom be. Aki azt a sirt kitalálta, az jól tudta, hogy Shakespeare nincs ott, tehát így akarta a sir hitelét mégis megóvni. Én tudom, hogy Shakespeare nincs ott. Ön nem tudja. Ön tehát nem Shakespeare.

Az idegen határozottan zavarban volt. Pedig ez kevésszer esett meg vele.

- I beg your pardon, - mondta kinjában anyanyelvén, - de nekem csak tudnom kell...

- Csak kellene! De éppen mivel nem Shakespeare, tehát nem tudja.

Az igazgatói ajtó nyílt és egy nagyon szép főhadnagy lépett ki rajta. Igen szép főhadnagy volt, szőke haja úgy ragyogott, mint a bál parkett, művelt kék szemeiből az önelégültség ragyogott, bizonyára igen mulattató elmésségeket mondott az igazgatónak. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy mellét a vitézségi érmek tarka sora ékítette.

- Nini, Farkas Pál ur, - szólt egy színész a várakozók között.

De a hős főhadnagy a nevének említésére csak egy gögös szemrebbenéssel válaszolt. A militáris állam délceg hatalmát képviselte, amint pengő sarkantuval, félelmet nem ismerve döngött tova a folyosón. Az igaz, hogy menetközben beleszaladt a Czollner hasába, aki ekkor már beugrott a szőke idegent jelenteni, - de ez semmitsem vont le méltóságából.

Czollner kilépett az igazgatótól. És a várakozókhöz fordult.

- Az igazgató ur bocsánatot kér és egy kis udvariasságot az idegen polgár iránt, akit soron kívül szeretne fogadni.

- Ó, csak tessék! - szólt szerényen és előzékenyen egy kislány, aki olyan csendben ült eddig, hogy észre sem lehetett venni. Az idegen hálásan fordult hozzá és bemutatkozott. Két égő fekete szem tekintett rá.

- Bayor Gizi vagyok, - mondta a kislány. Az idegen erősen megnézte. Egy pillantás volt csak, de ezzel mindent meglátott: a heves és lelkes tüzet a lélek mélyén és a féktelen dicsőség-vágyat a szerénység mögött.

Ekkor már benn is volt az idegen, ezeket gondolván, az igazgatónál. Az ajtó becsukódott és az idegen felé egy középtermetű, vékony, szőke ur tett pár lépést. Érdekes ember volt az igazgató: az emberi tisztaság inkarnációja szóban, mozdulatban, külsőben, mindenben. Ruháján sehol egy pihe, mozdulataiban sehol egy szeglet, egész habitusában mindenütt francia csiszoltság és biztonság.

- A barátaim már sokat meséltek önről, - mondta az igazgató nyájasan, - foglaljon helyet, mivel szolgálhatok?

- Jöttem bebizonyítani, hogy az vagyok, aki vagyok.

Az igazgató arcából annyi értelem és lélek sugárzott, hogy az idegen mélyebbre nyult egy kissé a szavakkal.

- Darabot irtam. De nem is magam miatt. Megirtam ezt a bámulatos és érdekes dolgot a háborúval, az étellel, a királlyal, a halállal, a pénzzel, a katonával, a szerelemmel.

- Ön tehát állítja, hogy egy reinkarnatív csoda folytán Shakespeare Vilmossal azonos és irt egy darabot. Dráma?

- Tragédia.

- Háborús tragédia. Ugy. És hány felvonás?

- Öt. Mindegyik felvonásnak három változása van, tehát tizenöt szín. És van azonkívül egy epilóg is. De azt nagyon jó színésznek kell szavalni.

- Tizenöt szín? Ön mostanában nem jár színházba, ugy-e? Mikor volt utoljára színházban?

- Én? Hát bizony éppen háromszáz éve.

- Az baj. Mert azóta a színház maga erősen megváltozott. Hát csak sziveskedjék itthagyni a darabot, valamint Czollner urnál a címét feljegyezni. Esetleg, ha nem restelli a fáradságot, tessék személyesen érdeklődni. Mondjuk: két-három nap múlva.

Elbucsuztak. A szőke idegen az ajtóból még visszanézett a paksamétára. Ambrus, akire az idegen személye tagadhatatlan hatással volt, már fogta is és már lapozta is. De az ajtót Czollner vette birtokába és betessékelte a következő várakozót.

- Bakó László ur.

És mintha egyszerre az egész épület felállt volna. A szoba egyik sarka magától felemelkedett: ember volt. Behemót óriás, Sámson-szerű jelenség, ijesztő mellkas és épület-remegető lépések. De gyermeki gyengédség a tekintetben. Ahogy Bakó bement az igazgatóhoz, egyszerre üres lett az egész szoba, pedig egyébként mindenki ott maradt. Sőt közben új látogató is érkezett, egy világfias, biztos mozgású ur, akinek egész különös módon kopasz és fényes homloka volt, szőke és acélos ember, Strauss Richárdhoz hasonló.

- Ódry Árpád vagyok, - mondta ez az ur az idegennek, - hallom, hogy ön csakugyan Shakespeare-nak mondja magát.

- Csakugyan.

Erre a fényes homloku uriember váratlanul angolra fordította a társalgást. De olyannyira angolra, hogy mondatainak folyékony patakozásától az idegen kellemesen meghökkenve kapta fel a fejét.

- Ön eldönthetne egy fogadást, uram, - mondta Ódry, - néhány év előtt Egyiptomban egy angol filológussal vitatkoztam Shakespeare-szavakról. Én azt állítottam, hogy a „haggard” szó önnél nem azt a bizonyos ragadozó madarat jelenti, hanem, úgy sejtem, néhol a szemek düledt, támadó és villogó kifejezését is.

Az idegen áthatóan nézett a színészre.

- Nem emlékszem, hol használtam ezt a szót, de mifelénk, warwickiaknál, csakugyan megvan ez az értelme.

- Különben darabot hozott, mint hallom.

- Hoztam. Pár nap múlva személyesen jövök a válaszáért.

Ezt már Czollner felé mondta. Ódry még meg szeretne volna kérdezni, milyen szerepek vannak a darabban, de az idegen már ment.

Ivánfi utána. A folyosón megszólította.

- Pardon, uram, egy kérdést. Van az ön darabjában király-szerep?

- Van, - felelte az idegen.

- Köszönöm.

Ivánfi melegen megszorította az idegen kezét.

TIZENKETTEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespearet az a megdöbbenő fordulat éri,
hogy a darabját nem adják elő.*

A Nemzeti Színházban minden csütörtökön rendezői konferencia szokott lefolyni. A szőke idegen kevéssel azelőtt érkezett a színházhoz, hogy a három rendező az igazgató szobájába lépett. Éppen ezért hosszú ideig kellett várakoznia a Czollner szobájában.

Mivel itt mindig forgalmas az élet, az idegennek alkalma volt számos ismeretséget kötni. Megismerkedett például egy borotvált arcú urral, akiről azt lehetett volna hinni, hogy színész, de viszont nem igen volt színész, mert egy egész paksaméta darabot hozott a hóna alatt és azokat letette a pultra.

- Rémes dolgok! - mondta előkelő felháborodással és végignézte az idegent. Az idegen is őt. Sovány, markáns arca volt, kiugró csontok alatt hosszú és vékony száj, vékony test, hosszú és komplikált aranylánc a nyakban. Incroyable jelenség amerikai cipőben és fontosságának biztos tudatában. Ránézett az idegenre, a szája sarkát a szigorú és gunyos hadvezérek kifejezésével húzta félre, magasra vonta ráncos homlokán a szemöldjeit és félig lehunyott szemmel odaszólt neki:

- Az igazgató ur most nem fogadhat, rendezői konferencia van.

- Már mondtam Shakespeare urnak! - szólt Czollner kissé türelmetlenül, mert munkakörébe más is beleszólt.

A borotvált ur a Shakespeare szóra más hangot öltött. Kezet nyujtott és bemutatkozott:

- Bálint Lajos vagyok, művészeti titkár.

Az idegen éppen nyájas, de veséig ható konverzációba akart kezdeni, mikor kinyílt az igazgató ajtaja. Két rendező lépett ki rajta. Az egyik testes ember, borotvált arcú, akinek a feje bubján elállt egy tincshaj és elárulta, hogy némi kopaszság fedezésére a halántékából fésültetett oda. A másik vékony ember volt, a koponyája egészen kopasz, de kétoldalt a halántékán szénfekete, finom haj volt még, fekete bajsza, amely nem esett borotva áldozatául, bizonyos török kifejezést adott az arcának. Ez Csathó Kálmán volt, a másik Hevesi Sándor.

Az idegennel ők is megismerkedtek és általános társalgás keletkezett, melynek folyamán a kebelbeliek Csathót állandóan Kerenszkinnek szólították. Pedig kellemes és jólnevelt mivolta nem árult el vérengző hajlamokat. A társalgás hamarosan színműírássra fordult és Hevesi így szólt az idegenhez:

- Ön állítólag Shakespeare, ugye, társaságban sokat hallottam az ön különös feltűnéséről vitatkozni.

- Sőt tárcát is irt rólam.

- Igen, a Pesti Naplóba. Olvasta?

- Olvastam. Jól ellátta a bajomat. Azt írta, hogy szeretné azt a modern színműírót látni, aki tőlem tanulna valamit.

- Ezt irtam. Ne vegye rossz néven, ez a meggyőződése.

- Talán az új darabommal meg fogom változtatni a meggyőződését.

- Nem hiszem. Most egészen más a színház, más oka van és más célja, mint az ön korában.

Ekkor Csathó szólalt meg.

- A direktort várja?

- Azt.

- Ivánfinak még valami dolga van benn, de rögtön kész lesz.

Egy kis csend következett. Aztán Csathó Hevesihez fordult:

- Néhány napja nagyon izgatott a direktor.

- Igen, én is észrevettem, - mondta hamar Hevesi, - nem tudom, mi lehet az oka.

A rendezők bucsuztak és elmentek. Rögtön jött ki Ivánfi is és az idegen egy perc múlva benn volt az igazgatónál. Az ajtó félig nyitva maradt és a kilépő Czollner bámulva látta, hogy Ambrus Zoltán, akit harminc éve ismert és aki harminc év alatt még nem vesztette el soha a kontenanszát, melegen és bizalmasan megöleli az idegent. Az ajtó aztán becsukódott. Hogy benn mi folyt, azt nem tudni. Az idegen egy félóra múlva jött ki. Izgatott volt és egész testében remegett. Czollner szeretettel és részvétellel nézett rá.

- Mindent tudok, - mondta és kezét szorította az idegennel.

A szőke ember, a darabjával a hónap alatt, lement az utcára és céltalanul nekivágott a körutnak. Beleütdött az emberekbe, de nem érezte és nem törődött vele. Egy könyvesbolt előtt azonban annyira nekiment egy fiatal hölgynek, hogy meg kellett állania. Az idegen és a hölgy haragosan készültek egymásra kiáltani, de hirtelen mindkettőnek elpirult és nyájasra derült az arca. A hölgy nem volt más, mint Pálmai Sári. Szőke arcocskája ennivalóan mosolygott a széles, selyemfényű fekete kalap alól.

Kezét fogtak és elfogódottságukban nem is tudták, mit beszéljenek.

- Hol jár erre? - kérdezte Sári.

- Csak úgy bolyongok, - felelte az idegen, - most jövök a Nemzeti Színházból, ahol refüzálták a darabomat.

- Refüzálták? Miért?

- Mert az igazgató megcsináltatta a bemutató költségvetését és kiderült, hogy diszletekre meg ruhában negyvenezer korona kellene. A miniszter pedig, azaz Apponyi Albert, megtagadta a pénzt. Azt mondta, hogy vagy meghaltam és akkor szélhámós vagyok, vagy nem haltam meg és akkor élő ellenséges szerző vagyok és ilyenek ő nem ad pénzt.

- És Ambrus mit szólt a darabhoz?

- Nagyon kedves volt. Azt mondta, hogy mióta elolvasta, nem bír magával az izgatottságtól, mert amit irtam, az csodálatos alkotás.

Közben a Nyujork-kávéházhoz értek. Sári megállott.

- Ide be kell mennem. Isten vele.

Az idegen megragadta a fehér keztyűs kis kezét. Hányatottságában és izgalmaiban úgy fogta meg, mint valami mentőötletet. És Sári a kéz szorításától mélyen elpirult.

- Gyakran itt uzsonnázom, néha benézhetne.

- Nagyon kedves, - mondta az idegen, még mindig kezében tartva a kis kezét, - ha időt szakíthatok, mindenesetre. Most sok bajom lesz ezzel a darabbal.

- Mit csinál vele?

- Viszem a Vigszinházhoz.

- Sok szerencsét. Isten vele. És jöjjön el egyszer.

Sári eltűnt. És az idegen, hogy utána nézett, az ablakon túl kavargó tengerben mintegy uszni látta a lány karcsu alakját. Egy asztal felé uszott, ahol már ült és várt a fakereskedő. Az idegen elrestelte, hogy béméskodik. Boszusan sietett tovább.

TIZENHARMADIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare a vigszínházi igazgatók
egész tömegével érintkezik.*

A Pannónia-utca egy kis foltja egészen a Vigszínházé. A nagy épület egyik oldalának mentén olyan aszfalt húzódik, amely csak vigszínházi lépésektől szokott kopni. A nagy épület hátsó sarkában van a hátsó bejárat, egész kicsi ajtó; fel is tűnhetik, hogyan lehet ekkora épületnek olyan kis ajtaja. Az ajtón innen lóca áll a fal mentén, azon estefelé vigszínházias üldögélnek, hol ez, hol az. Hol maszkirozott színészek, akik a jelenésüket várják, hol olyanok, akiknek nincs dolguk a színpadon, de azért csak elnéztek ide is, hogy mi újság a színháznál.

A szűk utca tulsó oldalán érdeklődők mendegélnek, polgári népek, akik megállni a színészek láttára restellnek ugyan, de azért meglássítják lépéseiket és erősen odanéznak a homályba, hogy a fényképekről és színpadról annyira ismert arcok egyikét felfedezzék. A színészek ezt nem veszik tudomásul, hozzászórtak az utcai bámulathoz, nyugodtan fütyöntgetnek tovább a Makay Margit kutyájának, vagy egy-egy csoportban állva, intimitásokat tárgyalnak.

Az idegen, papircsomóval a hóna alatt, kissé félénken jött ezen az aszfaltdarabon a hátsó bejárat felé. Még ki is tért a kocsitra, mert a nevetgélő csoportok itt is, ott is elállták az aszfaltot, A szőke ember némán, a homályban elveszően vizsgálódott, meg is állt egy kicsit, aztán nekivágott a bejáratnak, ahol éppen zenészek cigarettáztak. Alig nyitottak neki utat. Zegzugos üvegajtó mögött jobbra a portásfülke tűnt fel, benne egy korlátos lejáró, vajjon hova lehet menni innen még beljebb. A kis szobában lóca volt, azon kifestett fiatal lányok üldögéltek, nyilván színpadi ruhában. Két lány vihogva nézte az ajtóra üveg alá akasztott leveleket, elolvasták a képeslapokat, amelyek indiszkréten tárták ki a világnak a harctéri feladó nevét.

- Az igazgató urat keresem, - szólalt meg az idegen csendesesen.

- Tessék az emeleten keresni, - szólt egy asszonyság. Bizonyosan a portásné volt. Ügyet sem vetett az idegenre, mert szólitották:

- Józsine, jöjjön a telefonhoz, a Mici barátja telefonál.

A portásné felvette a kagylót.

- Halló!... igen... fél tizenegykor... itt lesz a fiakker érte... igen... megmondom.

Az idegen megállt egy darabig, de mivel nem törődött vele senki, kisomfordált. Felment néhány lépcsőfokon és két utat látott maga előtt. Az egyiket elállták kosztümös fiúk és lányok, akik a fekete táblára akasztott cédulákat és a krétával teleirt próbatáblát nézegették, ez az ut különben is a színpadra vezetett. A másik ut valami öltözőfolyosó volt, egy csókolódzó pár viharosan ölelte egymást. Végre megtalálta a lépcsőt. Tanácstalanul mendegélt, csetlett-botlott és nézegetett, benyitott találmra egy ajtón, de ott egy nagyszakállu remete parókák felett piszmogott, mint egy török kereskedő egy szűk bazárban.

A folyosón egy pirospozsgás, borotvált arcú, fehérhaju öreg ur bukkant fel. Most érkezett a színházhoz, most jött fel. Az idegen megemelte a kalapját.

- Bocsánatot kérek, az igazgató urat keresem.

- Tessék?

- Az igazgató urat keresem.

- Az én vagyok, kérem. Mit kíván kedves öcsém, kérem?

- Shakespeare Vilmos vagyok.

- Ja ugy, ön az a különös ember, kérem. Örvendek, Faludi Gábor vagyok. Mivel szolgálhatok, kérem?

- Egy darabot hoztam volna.

- Hát csak tessék az irodában valakinek átnyújtani, kérem.

Az öreg ur nyájasan kezet szoritott, aztán egy cvikkeres ur felé fordult, aki a folyosó másik részéről jött kifelé.

- Jöjjön be hozzám, Wister ur, kérem. Fontos dolgok vannak, kérem.

Eltűntek mindaketten. Az idegen állt és nézdegélt. Nem tudott hova menni. Most felülről jött egy ur. Alacsony, nyirott bajszu. Az előbbi öreg urhoz hasonlatos, de annál fiatalabb.

- Pardon, - szólt az idegen - az igazgató urat keresem.

- Én vagyok. Mi tetszik?

- Shakespeare Vilmos vagyok. Egy darabot hoztam volna.

- Shakespeare? Hallottam az esetről. Ön tehát azt állítja, hogy materializálódott és azonos a brit szellemóriással? Érdekes. Most sajnos, nem érek rá, el kell sietnem, de szeretnék erről beszélgetni önnel. Keressen fel a Városi Színháznál, ott különben egy olyan operettet játszunk, amely hasonlít az ön esetéhez. Az a meséje, hogy egy amerikai milliárdos lány... de majd ezt is elmondom, meg is kell néznie a darabot. Az előadás nagyon fog tetszeni önnek. Kerényi Gabi, hát mondhatom, kérem, de hiszen majd meglátja. Ha jönni akar, telefonozzon József huszonnyolc kilencvennégy alatt, szabadjegy nincs, de majd az igazgatósági páholyban szoritunk helyet. Viszontlátásra.

- Alászolgája. És... az... én darabom?...

- Ja igen, tessék átadni Heltai Jenő igazgató urnak, egy emelettel feljebb.

Az igazgató már el is ment. Az idegen pedig nekivágott a lépcsőnek. Alig tett két lépést, megdöbbenve hökkent vissza. Az az ur, akivel éppen most beszélt, felülről jött vele szembe, még pedig főhadnagyi egyenruhában. Ugyanaz az ember volt, félreismerhetetlenül ugyanaz. De kísérteties délibábnak látszott, hogy távozó lépései civilben még felhallatszottak alulról, és már uniformisban jött felülről. Az idegen meghökkenve hebegett.

- Bocsánat, az igazgató urat keresem.

- Én vagyok, - felelte ez is.

- Bocsánat... nekem úgy tűnt fel, mintha az imént... csak egy perce... civilben...

- Ja ugy, az öcsém lehetett, Faludi Jenő. Én Faludi Sándor vagyok. Ikrek vagyunk. Szolgálhatok valamivel?

- Érdekes - mondta zavart mosollyal az idegen - hiszen én irtam a Tévedések vigjátékában a két Antipholust és a két Dromiót, akik ugy hasonlítanak. A szirakuzai, meg az efezusi... Érdekes... Különben Heltai igazgató urat keresem...

- Fenn az emeleten balra.

Az idegen a jelzett ajtón kopogtatott. Benn az az ur ült, akit a Miklós Andor társaságában már látott egyszer. Az Est asztalánál. És ott ült még egy ur, akit szintén annál az asztalnál látott: Jób Dániel. És még egy, akit nem ismert.

- Az igazgató urat keresem.

- Én vagyok, - mondta Heltai, - már találkoztunk. Tessék helyet foglalni, tessék rágyújtani. Az urak már ismerik egymást? Jób Dánielt már ismeri. Hajó Sándor és Shakespeare Vilmos urak.

Heltai nagyon nyájasan beszélt, arca jóindulattól sugárzott, raccsoló szavai leköteleztek. Az idegen leült, rágyújtott, aztán a tárgyra tért. Átnyújtotta a darabot. Heltai arcán őszinte öröm tükröződött, mikor átvette.

- Talán lenne kegyes átadni mindjárt Komor urnak. Ő több darabbal együtt majd ezt is lesz szíves a lakásomra küldeni.

- Majd én kalauzolom, - szólt Hajó, - ugysis dolgom van Komorral.

Az urak elbucsuztak, Heltai nyájasan, Jób szótlanul. Hajó a folyosó szemközti végébe kalauzolta az idegent. Ott benyitottak. Igen nagy terembe lépett az idegen, nagy könyvespolcok álltak sorban, hosszú asztal, korlátos lépcső a háttérben, szobrok, íróasztalok. Az innenső asztalnál egy ur ült és szorgalmasan kopogtatta az írógépet. Hajó bemutatta őket egymásnak,

- Komor Gyula, művészeti titkár, Shakespeare Vilmos.

Kezet fogtak. A titkár ideges, dolgos kezű ember volt, óriási, szürkés macskabajusza zordonul lengett a világba, ő maga ezzel szemben szelid és csendes kedélynek tünt fel.

- Mit parancsol? - kérdezte az idegentől szolgálatkészen.

- Kérem, - mondta az idegen, - ebben a házban akárkit szólítok meg, hogy az igazgató urat keresem, mindenki azt feleli, hogy „én vagyok az”. De a darabomat elolvasás céljából nem akarja átvenni senki.

- Én nem vagyok igazgató, - felelte Komor, - de viszont elolvasom. Ma ugysis el kell még négy másikat olvasnom.

- Ötöt egyszerre? - szólt az idegen kissé szomoruan, - de ez nem olyan darab. Ennek neki kell ülni, ebbe el kell mélyedni. És...

- Jó, jó, - mondta Komor atyai jósággal, - majd megnézzük, tessék csak rámbizni. Ön ugylátszik, nem nagyon gyakorlott színházi ember.

Azzal elvette a darabot és odatette a zsufolt íróasztalra, papirhalmaz tetejébe. Az idegen keze mint egy reflex-mozdulattal követte a darab útját. Féltette. Mintha csak az életét tették volna oda gépirások, könyvek, borítékok, jegyzetek közé. Komor ezt nem vette figyelembe. A szerzők ilyenén fellépését már megszokta jó husz esztendő alatt. Hajóhoz fordult.

- Két párti sakkról volna szó, - mondta Hajó, - a Club-kávéházban.

- Lehet csevegni, - mondta Komor, - csak még megírom a kommunikéket, beszélek Fenyvesivel, irok Bródynak, elintézek valamit Wisterrel és valamit megtelefonozok a lapoknak. Tíz perc múlva ott leszek a Clubban.

És már ült és gépelt és dolgozott csodálatos gözgép gyanánt. És már fel is ugrott és szaladt a telefonhoz és hamar végzett és ment vissza gépelni. Az idegen Hajóval távozott. Ahogy az utcára értek, Hajó megszólalt:

- Ön pokolian jól csinálja. Már darabot is irt Shakespeare nevében?

Az idegen ránézett Hajóra. És a színműíró különös forróságot érzett. Mintha az idegen kék szeméből Krisztus tekintete rémlett volna felé! A szőke ember enyhén mosolygott.

- Ön sem hisz bennem? Csodálom. Tehetséges embernek látszik. Csak lelkes és zavart.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET,

amelyben az is fontos ugyan, hogy a színinövendéknek van magához való esze, de az is, hogy a darabot a Vigszínház visszautasította.

Hajnalban a Nagymező-utcában egy lélek sem jár. A záróra tizenegykor sürgő és vidám tömeget ont végig ezen az utcán. De az éjféltre lassan elpárolog. Éjfélután néhány sötét női árnyék imbolyog a sarkokon, aztán azok is elenyésznek. Az olyan vidám emberek, akik magánlakáson hajnali négy-ötig szoktak jó társaságban fittyet hányni a zárórának, nem errefelé laknak.

Mély csend. Az alvó, háborus Budapest sötét és komor csöndje. Ebbe a csöndbe belecsattant egy zár nyitása és belecsikordult egy kapu. A kapuban félarcára huzott boával egy nehéz prémkabát jelent meg, - nem is látszott, hogy nő van benne, csak a kabát bő alja alatt homálylott két valószínűtlen vékony boka. Mögötte egy sötét, szakállas férfialak. A házmester hálás „köszönöm szépen”-jét középen kettécsapta a kapu, amely ismét becsukódott.

- Hol az a gazember? - kiáltott a férfi hirtelen csikorgó dühvel.

- Ahogy itt állunk, - felelt vidáman a nő, - úgy látom, nem nagy tekintélye van a konflisok előtt.

- Előre adtam neki harminc koronát és megmondtam, hogy még hetvenet fog kapni.

- Milyen buta ember maga. Most negyed öt van. Az természetes, hogy a kocsis jó üzletet csinált. Harminc koronát kapott azért, hogy idehozott a Klauzál-térről. Majd bolond lesz reggelig várni.

- Sári, Sári! Legalább hagyta volna egyszer megcsókolni magát! De még azt sem! A többiek, akik fennmaradtak, most kinevetnek. Én meg mehetek gyalog haza.

- Sőt még engem is haza kell kísérnie.

Távolról, a Vilmos császár-ut felől, egy magányos éjszakai járó-kelő lépései kongva közel-
edtek. Ők pedig álltak a kapuban. Langer, a házbérfarkas, tömérdek milliók szakállas ura, és Pálmai Sári, a drága.

- Mondja, Sári, meddig vezet még az orromnál fogva?

- Vezetem? Nem is vezetem. Semmit sem ígértem, ne csodálkozzék, ha nem kap semmit.

- Hát mit csináljak magával? Mit találjak ki? Már negyedszer vagyunk itt fenn, pezsgő és konyak és minden és egyetlen csókig nem tudtam jutni.

A nő vidám volt. Mosolygott és vállat vont a sötétben. Langer tovább beszélt.

- Legalább annyit mondjon, hogy nem hiába szaladok maga után. Nyujtson egy kis reményt. Akkor folytatom tovább.

- Nem nyujtok semmit, drágám, és ne folytassa.

Sári dudolni kezdett, de a hangot elfojtotta benne egy durva szorítás. Langer úgy megragadta a karját, mint egy polip.

- Menjek el? És a pénzt, amit befektettem, hagyjam futni? Ezt a prémes bundát, ezt a kalapot, a számlákat, a pezsgőket, a kocsikat, a vacsorákat, mi?

Langer lihegett és hunyorgó, vereshéjju szeme szikrázott a sötétben. Ahogy ott álltak szemben egymással és farkasszemet néztek és a vén zsidó a dühét nyeldekelte, a távolról közelgő lépések egészen odaértek hozzájuk. És ekkor Sári kellemes meglepetéssel felsikoltott:

- Nini!

Az éjszakai járkáló megállott. A szőke idegen volt. Megismerte őket és rosszalló rángás futott át a homlokán. De csak egy pillanatig. Előbb a lánynak nyújtott kezét, aztán Langernek.

- Hogy van? - kérdezte a kis véntől, - hány milliója van már?

- Tizenennyolc! - felelte izgatott dühében és büszkén Langer.

A szőke idegen szólni akart, de Sári közbevágott. A hangja hidegen és szilárdan csengett. Az idegenhez fordult.

- Ne társalogjunk, későre jár. Maga fog engem hazakísérni. Langer ur pedig mehet haza.

A házbérmilliomos belekezdett egy kiáltásba. De a rekedt rikácsolást elharapta. Féktelen dühvel megrántotta magát és nem is köszönt ezeknek. Rohanó léptekkel elindult a telefonközpont irányában, ahol egy polgárőr bizonytalan körvonalai imbolyogtak.

- Hogy kerül maga ilyenkor ide? - kérdezte az idegen.

- Van itt valami magánlakás, a tulajdonosa a zárórát úgy játssza ki, hogy mulató társaságokat lát vendégül. Ott voltam fenn ezzel a vén emberrel. Pezsgőztünk, unatkoztunk, mindegy. A társaság még fennmaradt.

- Kik?

- Növendékek, tőzsdeemberek, nem fontos. Hogy van? Fogjon karon, kíséren haza.

Karonfogva elindultak a Klauzál-utca felé. Az idegen némán bandukolt és a földet nézte.

- Honnan jön ilyen későn? Maga is lumpolt?

- Nem. Csak csavarogtam az utcákon. Este a Club-kávéházban voltam.

- A darabja miatt?

- Igen.

- Nos?

- Nem kell nekik.

- Kivel beszélt?

- Komorral. De sokáig kellett várni. Addig társaságban ültem.

- Beszéljen, beszéljen. Minden szóhoz nincs harapófogóm. Kik voltak ott?

- Sokan. A két Faludi volt ott: Jenő, meg Sándor. Aztán egy udvarias színész, bizonyos Pártos. Aztán egy másik, olyan világos arcú, ápolt kezű: Bárdi. Aztán egy csinos, fekete bajszerű ember, Fábián, azt nem tudom, kicsoda.

- Fábián? Az fontos ember. Felmentési referens a kultuszminisztériumban. A színészi felmentések az ő kezén mennek keresztül. Hát még ki?

- Aztán egy alacsony ember, bizonyos Karcsi. A Faludiaknak mintha rokona volna.

- Igen, az a Szerb Karcsi, a Jenő sógora. Nagyon kedves ember. Aztán?

- Aztán két főhadnagy. Az egyik felment a kártyaszobába, óriási nagy ember, úgy látom, kitűnő, derék fiu. Olyan borotvált arcu.

- Igen. Az Klein Hugó. És akkor a másik Schreyer Jáni.

- Stimmel. Cvikkeres ember, ugy-e? Nagyon népszerű ember, úgy láttam. Minduntalan nők hívták a telefonhoz, de ő letagadtatta magát. Egy jó darabig beszélgettem vele színházról. Nagyon szereti a színházat és mindent tud.

- Egyszer énekeltesse el vele a magyar nóták műfordításait. Én egyszer majd meghaltam nevetemben, mikor nagy társaságban nála vacsoráztam Rákospalotán. Ja, igaz, hát mit mondott Komor?

- Azt mondta, hogy ők háborus darabot elvből nem játszanak, aztán meg a tragikus műfaj ezen a hangon inkább a Nemzetibe való, meg aztán - aszongya - sok a színváltozás, a darab el-tartana héttől hajnalig a diszletek miatt. Szóval nem kell nekik. De különben megdicsérte.

Jó darabig szótlanul mentek. Sári egy tócsánál, mikor nagyot kellett lépnie, magához szorította az idegen vékony, izmos karját.

- És most? - kérdezte a lány.

- Most? Megpróbálom a Magyar Színháznál. Elmegyek Beöthyhez.

- Nem kis dolog a színházaknál boldogulni, mi?

Az idegen szomoruan elmosolyodott és nem felelt. Ezenközben odaértek a Klauzál-utcai kapuhoz. Megálltak, a lány még nem csöngetett be. Mondani akart még valamit, de észrevette az idegen felcsillanó szemén, hogy az meglátott valami érdekeset. Ő is abba az irányba nézett. A szomszéd ház kapujában, a kapunyílás oldalkövén üldögélve egy ember aludt.

Lábujjhegyen odamentek hozzá. A fakereskedő volt. Az idegen Sárira nézett, az meg mintegy szíven ütve szemlélte a hajnali utcán törődötten szundikáló süket embert. A szeme megtelt könnyel.

- Szegény, - mondta meghatottan. - meg akart lesni, hogy mikor és kivel jövök haza. El-nyomta a buzgóság. Szegény, szegény.

- Beszéljen csendesebben, - szólt halkán az idegen és a szemében tüzes érdeklődés csillogott, ahogy a furcsán bóbiskoló embert nézte.

- Nem kell csendesen beszélni, süket szegény.

Még egy darabig nézték. Aztán Sári sóhajtott egyet, visszament a kapuhoz és megnyomta a gombot. Némán álltak, míg a házmaster kicihelődött. Az idegen alig vette észre, hogy Sári kezét nyújt neki. A fakereskedőt nézte.

- Isten áldja, - szólt Sári. És a kapun belül még hozzátette: - Néha szabad rám is gondolni.

Az idegen ott maradt az utcán. Elpirult. Megsimította a homlokát. Hirtelen mintha eszébe jutott volna valami. Nézte az alvó embert. Aztán a kapu rostélyos ablakán bepillantott az udvarra. Onnan áthatolhatatlan sötétség felelt a szemének. És mintha lépcsőn felhaladó lépések könnyű neszét hallotta volna.

Az idegen közelebb huzódott a kapuhoz, a rács egy közén odaszorította forró homlokát az üvegre és magához szorította a kéziratot, amely a hóna alatt rejtezett. A fakereskedő a sarok-kövön mélyen aludt.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben úgy látszik, hogy a költő végre célhoz ér,
mert Beöthynek nyújtja be a darabot.*

Aki benyit a Király-színház üvegházhoz hasonló bejáratán, két utat választhat. Vagy megy egyenesen lefelé a meredékes, hosszú előcsarnokba, onnan pedig a nézőtérre. Vagy pedig mindjárt az elején belemegy balról egy nagy függönybe, amely az Ezeregyéjszaka barlangja gyanánt ketté nyílik a közlgő előtt, még varázsige sem kell hozzá. A függönyön túl lépcső, forduló, üveges ajtó. És ha a látogató tudja a járást, akkor habozás nélkül befordul egy helyiségbe, amely iroda is, előszoba is, folyosó is, könyvtár is, minden. A baloldali fal mentén fekete kerevet húzódik végig, fölötte vasráfból elmés alkotmány, amely a többi színházak aznap esti színlapjait sorakoztatja egymás mellé.

A színlapok sora alatt foglalt helyet az idegen. Jobbról egy öreg, köhécselő ember üldögélt mellette, átható enyvszagot terjesztve magából, valami kárpitos lehetett ez, kezében számlát szorongatott. Balról egy kifestett hölgyike pompázott az idegen mellett. Belőle a pacsuli fojtó illata áradt. Ez is mindig reszelte a torkát; nyilván szerződési célzattal jött és el volt rá készülve, hogy próbát kell énekelnie. Erre vallott a János vitéz viseltes kottája is, amit a kezében szorongatott. Így ült kettejük köhécselése és illata között a szőke idegen, kezében a kézírattal.

A telefon alatt egy alacsony emberke ült az íróasztalnál, de az asztalt nem írásra, hanem cigarettatöltésre használta. Koronként megszólalt a telefon. Ilyenkor a cigarettás ember felállt és jelentkezett:

- Halló, itt Krájszáz!

Krájszáz, az természetesen Király-színházat jelentett azon az édesded és fuvolázóan dallamos hangocskán, amellyel mondták. A telefon igen forgalmas volt. A legkülönbözőbb kérdéseket tették fel, mint a feleletekből sejteni lehetett. Gyakran fordult elő a következő felelet:

- Lázár igazgató urat, igenis.

Ilyenkor kisvártatva a szobák mélyéről egy stentori hang harsant fel, amely szervuszt kiáltott a telefonba.

A szobán minduntalan jöttek-mentek keresztül. Jött egy hatalmas, szőke ur, herculesi termetű és cvikkeres ur, huszáros szőke bajuszkával.

- Mondja, Czeglédy, - szólt a cigarettatöltőhöz - nem telefonoztak a Színházi Élettől?

- De igen, keresték a Buttykay urat valami képekért. Mondtam, hogy majd később fel tetszik jönni.

- Majd fel is jövök, most sietek a színpadra.

A lépcsők felől egy színész sietett be izgatottan. Odament Czeglédyhez, pár suttogó szót váltottak, aztán Czeglédy - bár kissé vonakodva - diszkréten átnyújtott a színésznek ötven koronát. A színész ragyogó arccal elvágatott. Most a szobák felől támadt egy hang:

- Szóval kérlek, rólam pletykázhatnak, ahogy akarnak. Füttyölök rájuk. Csak mégis kellemetlen az ilyesmi nyomtatásban. Szervusz, Lázó.

- Szervusz, Marci.

Egy választékosan öltözött apró ember jött kifelé az egyik szobából. Enyhén vöröslő szőke haj gyönyörködött fehér fején; vékony, ápolts kezeinek jótékony intésével fogadta Czegléd köszöntését: „Ásszolgája, Rátkai ur.” Aztán acélos léptekkel, amelyeknek harmónikus fűrgése csak a kitűnő táncosok sajátsága, eltávozott. Aki kijött vele, az megállt a szoba közepén és széttekintett a várakozók serege felett. Többen tisztelettudóan felálltak és köszöntek. Az illető ur kopasz, borotvált ember volt, nyájas, derék, arca kissé szeplős, mozdulatai hanyagok és szélesek. Megdörzsölte viszkető orrát, szétvetett lábakkal állott és szemlét tartott. A várakozók közül többen szólni akartak, de ekkor nyílt a folyosó-ajtó és egy bank-cégjegyző lépett be rajta. Első látásra nyilvánvaló volt, hogy bankcégjegyző. Kopasz fején kis száját viselt, hajlott testén kis fekete prémes bundát. Kezében aranyfejű botot.

- Ásszolgája, Drégely ur! - szólt Czegléd gyengéden.

- Szervusz, Dregeli! - szólt a szemletartó.

- Szervusz, Lázár! - szólt az ujonnan érkezett, akiről tehát kiderült, hogy azonos Drégely Gáborral, a világhírű színműíróval.

- Mi jót hoztál? - kérdezte a Lázárnak szólított.

Drégely éppen felelni akart, de meglátta a szőke idegent. Kicsit habozott, aztán megszólította.

- Nem maga az a Sekszpir?

- De én vagyok, - felelt az idegen és felállott.

- Drégely vagyok, a Szerencse fia szerzője. Önről már sokat hallottam.

Erre Lázár is figyelmes lett. Szemügyre vette az idegent.

- Engem keres, kérem?

Az idegen zavartan vállat vont.

- Magam sem tudom, kit keresek. Egy darabot szeretnék benyújtani.

- Darabot? Azt tessék odaadni Kövessy urnak. Ő majd elolvassa és megmondja, mikor tessék jönni a válaszáért.

Drégely még pártfogó nyájassággal intett az idegennek, aztán bement Lázárral azon az ajtón, ahol fekete betűkkel festve állott: Lázár Ödön h. igazgató. Czegléd odafordult az idegenhez:

- Erre tessék menni, itt az első ajtó balra.

Az idegen benyitott a jelzett ajtón. Onnan az ajtónyitáskor erősödve zendült ki a zongoraszó, amely észrevétlenül eddig is a levegőben volt. A szobában egy pianinó állott az ablak mellett. Egy vékony, fekete bajuszos fiatalabb ur futkostatta rajta az ujjait. Az íróasztal mellett pedig olvasott valaki. Az idegen nem tudta, kihez lépjen. Megállott. A zongorázó éppen felütötte a fejét egy egészen különös akkordot sokáig tartva a zongorán.

- Ez a Grieg! Hallatlan! - mondta csendesen és fölolvadt elragadtatásban.

Majd észrevette az idegent. Ránézett várakozóan. Az pedig odalépett hozzá.

- Shakespeare Vilmos vagyok. Kövessy urat keresem.

- Örvendek, Bertha István vagyok. Az ott Kövessy ur.

Az idegen az íróasztalhoz lépett. Rengeteg szindarab között egy borotvált pergamen-arcu ember ült ottan. Furcsa, szokatlan jelenség volt, mintegy óriásira nőtt törpének lehetett volna nézni.

- Önhöz utasítottak, - mondta az idegen, - darabot hoztam.

Kövessy már nyult érte. A két kéz találkozott a darabon. A dramaturg keze és a szerző keze. A dramaturg mintegy gyakorlott mozdulattal, közönyösen és erősen, a szerzőé féltően, aggódva, szeretettel.

- Tessék csak itthagyni, a jövő héten tessék felfáradni.

Az idegen még akart valamit mondani. De a dramaturg közbevágott:

- Tessék rám bízni nyugodtan. Jóindulattal fogom elolvasni.

Elbucsuztak. A dramaturg ismét belemerült a könyvekbe, a villanylámpa erősen megvilágította az arcát. Bertha egy kissé tünődve nézett az idegen után, aztán leütött egy halk akkordot. Közel tette a fülét a zongorához, úgy hallgatta a hangok titokzatos összefüggését.

Az idegen megrezzent az előszobában. Időközben - úgy látszik megérkezett maga az igazgató, Beöthy László. Az iroda ajtaján ekkor suhant be valaki, csak egy pillanatig láthatta. De mintha ismerős lett volna. A termete, a kiszűrődő világosságban eltűnő sziluett, mintha emlékeztetett volna valakire.

Egy kissé zavartan állt a szőke. Aztán elrestelkedve összeszedte magát és elment. Az ajtóban egy előkelő és igen csinos szőke uriembernek tért ki, akinek megjelenésére Czeglédy buzgón megszólalt:

- Alászolgája, rögtön bejelentem a Huszka urat az igazgató urnak.

TIZENHATODIK FEJEZET,

*melyben a költő elcsodálkozik azon, hogy egy fogalom
kis betűvel és nagy betűvel egyaránt milyen fejlett lehet,
ugyis mint színházi élet, ugyis mint Színházi Élet.*

A sötét utcán, amelyet a háborus világítás a barlangvasuthoz tett hasonlóvá, az idegen ismerősbe botlott bele. Hajó Sándor volt, a színműíró, akivel a Vigszínházban ismerkedett meg.

- Hova megy? - kérdezte Hajó, miután köszöntek egymásnak.

- Sehova. Járkálok itt a köruton.

- Hát akkor jöjjön velem. Én felmegyek a Színházi Élethez, mert meg akarom kérni az Inczét, hogy valamit ne írjon ki, ami az új darabomról szól. Nem jön velem? Érdekes helyet fog megismerni.

Az idegen vállat vont. És együtt mentek tovább. Utközben egy bolthelyiség előtt Hajó megállott.

- Ez a Színházi Élet boltja, előbb ide benézek.

És benézett a boltba, keresztülfurva magát a sokaságon, amely a szép és vonzó színésznőknek a kirakatban elhelyezett képeit bámulta. Csakhamar kijött Hajó.

- Stimmel, azt mondják, hogy fenn van a szerkesztőségben. Gyerünk oda.

Átmentek a körut tulsó oldalára, betértek egy kapun és miután egy akkurátus kis sapkás házmester felvitte őket liften, beléptek egy szerkesztőségbe. Az előszobában sokan üldögéltek, nyilván vidéki színésznők, selyempapírba csavart fényképekkel, meg hirdetési ügynökök, meg ifju, nagyhaju sakálok. De Hajó nem ült le a várakozók közé, hanem egyenesen benyitott. Az íróasztalnál egy meglepően fiatal ember ült, mint főszerkesztő. Kellemes, jól fésült fiu, friss, mozgékony, érdeklődő és gyors.

- Kedves Flince, - mondta Hajó, - azt hallom, ki akarja írni az új darabom címét az Intim Pistában. Nagyon kérem, ne tegye. Valamiért nagyon fontos nekem.

- Már rendben van, nagyon szívesen.

- Ez pedig Shakespeare ur, hadd mutatom be. Incze Sándor szerkesztő ur.

A két bemutatott férfiú kezét szorított. De beszélgetni alig tudtak. Hajó elment, de folyton-folyvást szólt a telefon. Általában rendkívüli forgalom viharzott. Hol egy nyulánk hölgy lépett be, akit Ilonkának hívtak, vidéki cimszalagokkal, hol egy nagyfejű, jóképű ifju ember sugdosott valamit a szerkesztővel, ez Bus Fekete László volt, hol egy katonatiszt borotvált arca bukkant fel várakozóan balról, ez Kovács Károly zeneszerző volt, akinek Incze mindig ezt felelte:

- Pár perc, azonnal rendelkezésedre állok.

Mindezek alatt az idegen jól körülnézhetett. Rengeteg fénykép volt a szobában, csupa színész és színésznő. Szép, nagy, drága képek. Egész alak, trikókép, fejkép, mellkép, diszletfelvétel, kosztümkép, a földön a falnak támasztva Molnár Ferenc színes portréja, a sarokban Pécsi Erzsi mellszobra. És fénykép, fénykép mindenütt.

- Mi ez a sok kép? - kérdezte az idegen.

- Címlap-oldalak. Elülső, hátulsó, külső és belső címlap. Mert nálam minden számnak négy színlapoldala van. Tehát negyvenezer példányomra való tekintettel százhatvanezer hetenként.

És már szólt a telefon. És már jött be Ilonka, hogy az abrudbányai csomaggal milyen beosztás történjék a két terv körül és már megint telefonoztak a boltból, hogy van-e még itt fenn Csárdás királyné-album, a szerkesztőt négyfelé tépték minden percben, folytonos ajtónyitás, telefon, intézkedés, ügynök, fényképész, kórista, előfizető, telefon, növendék, sürgetés, telefon. De Incze mindezt könnyen és frissen végezte, közben még oda is szólt az idegennek:

- Hallom, darabot irt Beöthynek. Kövessytől hallottam.

- Igen, - felelt mohón és hangosan az idegen, - elolvasta már ő?

- Még nem. Akarja, hogy szóljak Beöthynek? A legnagyobb készséggel. Halló... Kicsoda?... Ja, tessék felhívni a bolthelyiséget, hetvennégyes hatvanhatos... szóval szóljak Beöthynek?

- Nagyon lekötelez, - szólt az idegen, akin egyszerre egy kis forró zavar futott keresztül. Mert az asztalon heverő képek közül egyszerre csak egy fitos és bájos arc mosolygott rá: a Pálmai Sári, arcképe volt. Az idegen akadozva szólt: - Ezt a képet nem adhatná nekem szerkesztő ur?

- Sajnos, azt nem lehet, két hét múlva jön a hátulsó belső címlapon, Langer, a milliomos hiéna, ma már kétszer járt itt sürgetni. Halló... te vagy, kicsi? Este igen... ott leszek. Hogyne.

Az idegen valami kelletlenséget érzett. Elbucsuzott, Incze csak a feje bólintásával felelhetett neki. Mert a szájával telefonált, a kagylót félkezével fogta, a másik kezével meg egy nyugtát láttamozott. És Kovács Károly megint bedugta a fejét. Az idegen elment. A fényképre még visszanézett az ajtóból, ahol éppen ekkor lépett be egy prémes, karcsu kislány és Incze hangosan kiáltott:

- Szervusz, te jó Mátyoki!

TIZENHETEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmost az a kitüntetés éri,
hogy társszerzőt akarnak melléje adni.*

Csak egyszer volt itt, de már beletanult. Az idegen megint ott ült a szinlapok alatt. Most már nekibátorodott egy kissé. Koronként felkelt és szétnézegetett a szobában. Csend volt egyéb-iránt. Czeglédy csendesen töltögette a cigarettákat, néha felállt a telefoncsengésre és bemondta a másnapi zongorapróba kezdetét, vagy pedig átkapcsolta a telefont a helyettes igazgatóhoz. Az idegen várakozott, mert Kövessy még nem jött be. Már elolvasta a könyvtárszekrény ajtajára ragasztott utasítást, már elolvasta a keze ügyébe akadt Független Magyarországot és a Kelet népét.

A várakozásban társai is voltak. A színház tagjai lehettek ezek, mert otthonosan ki s bejártak, leültek, felálltak, hol egymás közt, hol Czeglédyvel beszélgettek, hol a Lázár szobájában tartózkodtak. A beszélgetők szavaiból az idegen megállapította kilétüket. Egy orgonahangu, kedves, rendőrszerű színészt, akinek különös arca a vaddisznóéhoz hasonlított, a többiek Körmendynek szólították. Melegen szorongatták a kezét és hogyléte iránt érdeklődtek. Ugy látszik, most gyógyult fel valami nagyobb betegségből. Hamar jött és hamar ment. Volt aztán egy házaspár. A férj karcsu, nyulánk legény, meleg fekete szemü, csillogó és gondosan simára fésült haja elől ékalakban lenőtt egy kicsit a homlokába, sovány fejének mintegy szárnyat adtak a fülek. Derülten és könnyedén beszélgetett a kislánya viselt dolgairól, néha a felesége is közbeszólt. Ez magas, kitűnő termetű jelenség volt és pompás bundájához, drága cipőjéhez egészen különösen hatottak a jassz szavak, amelyekkel a beszédét keverte. Király Ernő és Solti Hermin voltak ezek. Aztán egy szőke színész, fehérarcu, kékszemű, aki felöltően nagy lépésekkel méregette a szobát, átható és csengő hangon beszélgetett, a sziszegő mássalhangzókat pikáns hibával ejtve ki: Törzs Jenő. Sokáig nézett az idegen egy különös urat. Ez Czákó Gyula volt, a színház rendezője. Sovány termetén olyan fejet hordott, amelyre aligha volt könnyű kalapot találni. Két oldalról annyira összenyomott fej volt ez, hogy a nagy és vizes szemeknek alig maradt hely a magas, domboru homlok alatt, a száj összezsúcsörödött és a fogak zsufoltsága előre szorította. Ritkás haju, vékony csontu ember, - az idegen hosszan és érdeklődve nézte a jelenséget és hallgatta zsarnoki hajlamu megjegyzéseit, amelyekből vérszopó tigrisnek lehetett volna gondolni, pedig az élesebb néző könnyen megláthatta benne a bárányt.

Végre jött Kövessy. Jelentősen köszönt az idegennek és a köszönést kísérő gesztusa ezt látszott mondani; igen fontos beszélgetni valónk van egymással. Bementek mind a ketten a rendezői szobába. Ott két ember vitázott a zongoránál. Egy cvikkeres szőke ur, akiből melegen kiabált az angyali türelem és szelidség. Ez Vincze Zsiga volt, a színház egyik karmestere. Arcszínéről és egyéb apró jelekből az orvosi tudományokban járatos szem megláthatta a frontkatonáskodásból hazahozott gyomorbajt, de a véghetetlen türelmet is, amely ezt hordozza. A másik halk beszédű, vékony, finom ember volt nagy szemekkel: Békéssy Ferenc, a másik karmester. A dramaturg és a szerző közeledtére abbahagyták a vitát és kimentek.

Most Kövessy letette a kabátját, elővette a darabot, széket huzott maga mellé és elkezdte.

- Hát kérem, nekem külön véleményem van. Én részemről színrehozhatatlannak tartom a dolgot, mert sok hiba van benne. De aztán az a véletlenség történt, hogy egy másik darab helyett, - az egy kitűnő zsidó bohózat, csak hozzáértő embernek át kell dolgozni, - aminek a kötése hasonlít ehez, ezt küldtem át a Beöthy igazgató ur lakására. Már most az igazgató ur

belenézett és úgy gondolta, hogy ebből lehet valamit csinálni. Én bizony őszintén szólva még mindig azt hiszem, hogy nem. Majd mindjárt végigmegyünk a hibákon...

- Nem beszélhetnék személyesen az igazgató urral?

- Kérem, ahogy tetszik, - szólt hidegen Kövessy, - azt hiszem, már itt van. Mögöttem jött tiz lépéssel.

Az idegen már sietett is ki. Nekiment Czeglédynek.

- Itt az igazgató ur?

- Itt van. De most vannak nála.

- Soká lesz elfoglalva?

- Nem tudom. Az elébb ment be hozzá egy hölgy.

Czegléd megijedt egy kissé. Az idegent mintha kicserélték volna. Friss lett és acélos és szinte offenzív. Ragyogóvá nyílt kék szeméből csodálatos és érthetetlen erő sugárzott. Állt és várt, de az akció, amely kigyuladt benne, nem hagyta nyugodni. Izgett-mozgott, topogott és éles szemmel figyelt minden apróságot.

Most hirtelen összeestek az ajtónyitások. Három ajtó nyílt meg ugyanabban a percben. A Lázár ajtaján ketten jöttek ki: egy deli hölgy, hamvasfehér arcú érdekes nő, Simonyi Mária és egy mozgékony, gondosan öltözött, fifikus színész, Z. Molnár László. Ugyanekkor nyílt a bejárat is, ott is színész jött, Tarnai Ernő, a rendezővé lett tag öntudatos fellépésével, mellette egy szőke baba, a felesége, mögöttük egy testes, hangos kolléga, aki nagy hévvel és megállíthatatlanul magyarázott valamit, miközben mintegy vitte magát előre: Vágó Béla. És ugyanekkor kinyílt az igazgatói iroda bejárata is: Beöthy László kísérte ki a látogatóját, Pálmai Sárít. A nagy forgalomban az idegen kissé elvesztette a talajt, Sári megjelenése mehökkentette.

- Várjon meg! - szólt Sárihoz, miután gondolatai villámgyorsan cikáztak. Aztán Beöthyhez fordult: - pardon, Shakespeare vagyok.

Egy perccel később benn álltak egymással szemben az igazgatói irodában. Az idegen szemügyre vette az igazgatót. Az kissé idegesnek látszott. Füttyörészett ok nélkül és nadrágzsebében kulcscsomót csörgetett. Egyébként érdekes ember volt, a származás minden előnyével. Magas, huszáros termet, kerek, jó mozdulatok, az általános habitusban valami snájdig és brigadéros-szerű elegancia. Arca jókedvet mutatott, de az idegen meglátta benne a gyakorlott modoru ember rutinját, hangja szerfeletti nyájasságában pedig hiába keresett a szerző valami biztató bensőséget.

- Olvastam a dolgot. Incze felhivta rá külön is a figyelmemet. Csinálunk vele valamit. A többit bizza rám.

- Nagyon kedves, de mégis szeretnék valami bővebbet tudni. El kell utaznom.

- Haha, a negyedik dimenzióba? Látta, ezt szeretem. Konzekvensnek kell maradni. De én nem kutatom, hogy maga milyen alapon Shakespeare. Nekem elég, hogy az anyag, amit adott, jó. Holnap délben fáradjon fel, pénzt is adok, megcsináljuk a szerződést is, a többit bizza rám, meg Gábor Andorra.

- Gáborra?

- Persze. Az most a legjobb átdolgozó és fordító.

- De bocsánat, mit kell az én darabomon átdolgozni?

Beöthy nyájasan megveregette az idegen vállát.

- Ebből briliáns revü lesz, én mondom magának. Majd a Gábor megcsinálja és én még ma este beszélek Zerkovitz Bélával a zeneszámok dolgában. Na Isten áldja meg, szót se többet, a nyáron majd itt a Királyban, vagy valami bérelt helyen maga százezreket fog keresni.

Az idegen még beszélni akart, de ekkor vette észre, hogy Beöthy rendkívül nyájasan és szeretetreméltóan már elbucsuzott tőle és már kinn is vannak mindaketten az előszobában. Ott Beöthy rá sem figyelve többé, ölelésre tárta karjait egy tömzsi, szőke, pufók ur felé, akinek virgonc fején pápaszem csillogott.

- Gáborkám! Éppen magáról volt szó. Hát mi van tegnap óta?

Azzal már bementek mindaketten. Az idegen - maga sem tudva, hogyan - bement Kövessy-hez, magához vette a darabot és lement a lépcsőn. A színház előtt felriadt a megütődött merengésből. Valaki megérintette a karját. Pálmai Sári volt.

- Nos? - kérdezte a leány.

- Semmi. Itt sem. Most már nem tudom, mit csináljak.

Egy kicsit némán mentek egymás mellett. Az idegen ránézett a lányra:

- Mit csinált maga Beöthynél?

- Szerződésről volt szó. De nem ment a dolog. Olyan szokatlan feltételeket szabott, amikbe nem mehettem bele.

Megint hallgatva mentek egymás mellett. A körut sarkán a lány megállott.

- Most el kell válnunk. Én a Nyujorkba megyek, ott lekapcsolom a fakereskedőt. Aztán találkoznom kell Langerrel.

Könnyedén mondta, de lopva a hatást kutatta hozzá. Az idegen szeme villanva huzódott össze. De nem szólt semmit. Sári kezét nyújtott neki és eltűnt.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET,

amelyben a költő ismét a sajtó világában tesz érdeklődésre méltó látogatást.

A hatos villamosok szaladnak a nyugati pályaudvartól az Oktogon felé. Onnan Erzsébet-, onnan József-, onnan Ferenc körutjára. Aztán megfordulnak a sárga bestiák, hogy visszajöjjenek a nyugatihoz. Ahol fordulnak, ott rendszertelen külvárosi tér van, valami jelentéktelen zöld és egy pár lóca a gyerekeket sétáltató dadák számára.

Az egyik lócán ült valaki. Ült és merően maga elé nézett. Hóna alatt kéziratcsomó. Tiszta és derült téli délután volt, már nem világos, de még nem este. Itt-ott gyuladózó lámpák fénye ütközött fel a kékesbarna háttéren és a lámpák körül sárga fényvonalas udvart látott a szem az enyhe homályban.

A szőke idegen felriadt. Valaki megérintette a vállát. A kis Balla volt, a rendőri riporter.

- Mi az, papa? - kérdezte Balla. - Csak nem ereszti bunak az orrát? Hallottam Pálmai Sárítól, hogy a darabot mindenütt dobták. Hát az nem nagyon kellemes. De azért kár így elfiatalodni.

Az idegen vállat vont és nem felelt. Balla folytatá.

- Ki kéne találni valami jó écát. Jöjjön fel hozzánk a szerkesztőségbe. Ott sok a színházi ember. Ravasz emberek, link és dörzsölt emberek. Hátha kitalálnak valami jó tanácsot. Csupa színházi szerző, jó volna beszélni velök.

Már állt az idegen. Sőt már mentek a hatos villamos állomása felé. Felszálltak és az uton alig beszéltek valamit. Egy jó negyedóra mulva befordultak a Pesti Napló kapuján, nagy ügyelbajjal vergődve át a tömegben, amely egymást lökdösve, tolakodva nézte a kirakatokat és olvasta a kiragasztott táviratokat a lámpa esti fényében.

Fenn az idegen csodálkozva nézett széjjel. Még nem járt pesti szerkesztőségben, de ahogy olvasmányából és beszélgetéseiből egy redakciót rekonstruált magának, az egész más volt, mint ez a helyiség. Ő rozzant asztalokat képzelt, sűrű füstös szobákat, bohémromantikát, izgalmas futkosást és kedélyt. Ez más volt, előkelő, nyugodt, gazdag és furcsa. Folyosó szaladt körül, amely nyitva hagyta az udvart. Az udvar rengeteg kiadóhivatal, könyvekkel és bazilikaszerű pénztárral, az egész mint egy bank, a sárga és zöld színek, a formák és vonalak gögös öncélja, mindez erősen fűtve, lárma semmi, az izgalomnak nyoma sem, a telefonok csengése elhalkult a jó csukódó ajtók mögött.

- Milyen gazdag dolog! - vetette oda elismerően az idegen.

- Falus! - felelte a kis Balla a lokálpatriotizmus bizonyos nemével. És vezette az idegent. Egy ajtón benyitottak. Az előszobában egy kisasszony iratok rendezésével volt elfoglalva.

- Mancsi, - szólt Balla, - itt a báró?

- Itt van. Nincs nála senki.

Balla ajtót nyitott és betessékelte az idegent. Az íróasztal mellől egy bámulatos fej pillantott a belépőkre. Széles, vékony szája, erős álla, az eleven szemek között előre ugró nagy orra, ritkás haju feje a ráncos homlokkal olyan arcot adtak, amelyet nem lehet egykönnyen elfelejteni. És mikor az egész jelenség, az archoz tartozó termet felemelkedett, a szőke idegen szinte falta ezt a különös embert. Valószínűtlenül vékony, erős csontok, keskeny csipője felett feminin karcsúság, csillogó faun-fej a donkihótei törzsön, a végtagok kalimpáló szélmalmaival. Ez báró Hatvany Lajos volt, a lapnak tulajdonosa, de sokkal szívesebben szellemi írá-

nyitója. Kezet fogtak, a kis Balla elszaladt megírni a riportot az orgazdáról, akit a Boráros-téren keresett volt. Hatvany és vendége beszélgettek.

- Ja, színre kerülni, az nem tréfa. Még egy Shakespearenek sem. Ambrus Zoltán éppen az éjjel mondta nekem, hogy a szezonja tulzsufolt, most már egy Hamletre sem tudna szerződést adni.

Az idegen különös mosollyal legyintett.

- A baronet tréfál az én sekszpírségem felett. A tréfát nem cáfolom, hiszen egy módomban volna igazolni, hogy és csakugyan Shakespeare vagyok: színre kellene kerülnöm. Akkor ország-világ látná.

- Na igen. Nemcsak az. Hanem a pénz is. Egy író abból él, nem?

- Nem; ami engem illet, nekem a megélhetés nem okoz gondot. Annyi pénzt tudok előteremteni, amennyi kell.

- Akkor viszont kár tünődni. Sternheimot éppen így nem hozták színre, mint önt. De ő nem nyugodott. Gazdag ember volt és végre mégis csak színre került. És kiderült, hogy nagyon tehetséges író.

- Bocsánat, ön is gazdag. Ugy tudom, darabja is van.

- Igen, sok baj is volt a vakmerősége miatt. De mégis csak megállapodtam a Vigszinházzal.

- Lássá. Vállalta volna, hogy Sternheim-alapon jöjjön ki? Hiszen elvégre építtethetne egy színházat erre a célra, ha jól esnék. Vállalta volna?

- Nem.

- Na ugye. Én író vagyok, színész és színigazgató. Más módot én sem választhatok, mint annak rendje és módja szerint színre kerülni.

Egy belső ajtó nyílt. Széles vállú ur lépett be rajta, igen tiszta ruhájú, tekintélyes. Liptai Imre volt, a felelős szerkesztő.

- Most hívott fel megint a miniszter, - mondta Hatvany, - de azt feleltem, hogy ilyen formában sem lehetséges.

- Persze hogy nem, - felelte Hatvany.

- Zavarok? - kérdezte az idegen, - nem akarnám a színrekerülésemmel komoly dolgokban zavarni az urakat. Talán megyek is már.

- Világért sem, - szólt Liptai, - el van intézve. Csak nekem van dolgom, sajnálom, hogy nem diskurálhatunk. Nézzen fel valamelyik nap hozzám, elbeszélgetünk.

Azzal visszalépett a szobájába, ahova éppen most nyitott be egy elegáns, igen jó arcú ur. Liptaihoz jött valamiről tanácskozni.

- Ki ez? Képviselő? - kérdezte az idegen.

- Dehogy, - felelte Hatvany, - Vári Dezső, a lap igazgatója. Most pedig jöjjön be a színházi szobába, ismerkedjék meg a barátaimmal.

Egy sor szobán mentek keresztül. Az idegen mindenütt udvariasan bemutatkozott. Egy piros-pozsgás, de egészen ősz urral ismerkedett meg legelőször, aki éppen a telefonközpontot szidta. Lukács Gusztáv Jenő volt, a segédszerkesztő, olyan kackiás bajusszal, amilyen csinos bajusz lapszerkesztőnek még nem adatott. A berámázott lapokat egy szemüveges, finom ur olvasta, kanonokhoz hasonló: Lengyel Géza. Ugyancsak lapokat olvasott egy vékony, szőke, gyermektestű fiatalember, aki halkán és félrehajtott fejjel nevezte meg magát Feleki Gézának.

és abban a két mondatban, amit az idegennel váltott, megdöbbenő olvasottságról tett tanúságot. A másik szobában egy meghatározhatatlan koru borotvált ur: Balkányi Béla. Akivel beszélgetett: nyilvánvalóan katonatiszt civilben; az is volt: Bakos Tibor huszárkapitány. Szilágyi vagyok, - mondta megint egy másik, akit közben az egyik alpolgármester keresett telefonon, Lendvai vagyok, - mondta valaki elhalóan és svéd akcentussal, mert most jött haza Stockholmból, Diószeghy vagyok, - mondta egy igen kedves és szerény fiatal ember.

Ahogy így haladtak, meg kellett állniok. Az egyik szobából harsány szónoklat hallatszott, Lépések és székdöntések zaja. Fojtott kacagás. Mi ez? Beléptek. Négy ember volt a szobában. Kettő állott, egy ült, egy pedig feküdt. A földön feküdt csukott szemekkel. Majd kinyitotta a szemét és mintha misem történt volna, visszaült az asztalához. Nagyon furcsa ember volt, erősen tömpített orra és vastagon duzzadt ajka valami ördögi és elmés torzítást adott az arcának. Karinthy Frigyes volt ez. Vele szemben most ült le az az ur, akinek a szónoklata kihallatszott az imént. Hizásra hajló magas ember volt ez, öltözködésében a tiszták tisztasága, de a lusták hanyagsága, barátságos arcát fitos orrocska tette gyerekessé. Ez volt Harsányi Zsolt. A harmadik asztalnál hasonló termetű ur, klasszikus profillal, szintén lusta és szintén jól táplált ember, kedves, kékszemű költő: Kosztolányi Dezső. Ők mind igen komolyak és elégedettek voltak. De a szoba negyedik embere most is fuldoklott és könnyezett még a kacagástól. Nett ember volt ez, kefélt, borotvált, simított és ápolt, mintha skatulyából húzták volna ki, a zsurok és estélyek meglátszottak róla. Ez volt Farkas Imre.

Karinthy a leveleit bontogatta, Kosztolányi folytatta gondolkozását egy zöld tintával megkezdett kézirat felett, Harsányi pedig gépirásos mozi-kommunikék hátát gumirábizta, mikor a vendég Hatvanyval belépett.

- Mi volt itt? - kérdezte Hatvany és már előre nevetett.

- Meg vannak ezek örülve, - szólt Farkas Imre még mindig nevetve, - francia forradalmat játszottak. A szerkesztőség körül volt véve ágyukkal, Karinthy mint a vészbizottság elnöke halálos ítéleteket csinált, mielőtt Zoltán Vilmos negyvenezer fordító élén beérkeznék a városba, Kosztolányi vonakodott Erdélyt felmenteni, míg Ambrus Zoltán be nem vonul Tripoliszba, Harsányi pedig a halálos ítéletek aláírása közben áruláson fogta Karinthyt, aki erre föbelötte magát és meghalt.

A társasjáték hősei nem nevettek. Ők az egész játék alatt komolyak maradtak. Most is kellő komolysággal fogadták a vendégeket. Megismerkedtek az idegennel és csakhamar élénk társalgás fejlődött ki szinműírásról és színrekerülésről.

- Akarja, hogy beledöfjek az igazgatókba? - kérdezte Harsányi.

- Nem érdemes! - szólt lenézően és raccsolva Kosztolányi.

- Persze, hogy nem, - vélte Karinthy - nekem is van egy „Holnap reggel” című nagyszerű darabom. Egyik sem meri előadni. Majd előadják, a vége ugyis az lesz.

Ezen sokáig elbeszélgettek. Bejött egy cvikkeres fiatalember is, Kulinyi Ernő zenekritikusnak mutatkozott be és ő is részt vett. Majd bejött egy szőke bajszu bácsi, aki Londesz Eleknek mondta magát.

- Nekem is van darabom, - mondta, - „A zöld kabát” a címe. De az valószínűleg színrekerül Budán.

A meggazdagodott társalgás most ismét új taggal szaporodott. Lakatos László volt ez, szemébe lógó fényes fekete hajjal, szögletes, szarkasztikus arccal és vesébe látó gunnyal a szája körül. Az ő darabjáról is kezdtek beszélni. Aztán bejött egy alacsony szőke ur kétfelé omló óriási hajjal, cvikkeresen és csendesén. Ez Szini Gyula volt. Ujabb darab, amelyről

beszélni lehetett. De egyszer csak Kosztolányi megemlítette, hogy fiatal írókból álló társaság egy teljes Shakespeare-fordítás merész ötletével foglalkozik. Az idegen megszólalt:

- Izgatottan kellene felugranom erre a hirre. De tudja isten, kicsit elvesztettem az érdeklődésemet. Egy borzasztó dolgot konstatáltam magamon: kezdem unni ezt az egész színrekerülési dolgot. Nem zavarom tovább az urakat.

Elbucsuzott anélkül, hogy a szerzők nagy seregétől valami jó tanácsot kapott volna. Még beszólt a kis Ballához is, attól is elbucsuzott.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben a fáradhatatlan lángelme a Városi Színházban tesz látogatást,
de Pálmai Sárival is találkozik, mindazonáltal nem tudni, melyik érdekli jobban.*

A kettes számú sárga villamoson nagyon kényelmetlen dolog utazni. Pláne jobban öltözött félének. Sokan tolonganak erre a kocsira olyanok, akik pakkokkal igyekeznek a keleti felé, vagy a cinkotai vicinális végállomásához. A különböző kosarak, ládák és zacskók, amelyekből élelmiszer csöpög, vagy hull, elzárják a járást és a ruhára fölötte veszedelmesek.

Pálmai Sárít nagyon idegessé tette két szomszédja: egy petrezselymes kosár és egy tejes köcsög. Boszusan nézett ki a Tisza Kálmán-térre. Egyszerre felderült az arca.

- Leszállok! - kiáltotta hangosan. Erélyesen törte magát keresztül a tömegen és leugrott. A szőke idegen felé tartott, aki a Városi Színház felé bandukolt, hóna alatt a kézirattal. A leány rá akart kiáltani, de nem tudott milyen szót találni erre. Furcsának érezte, hogy Shakespeare-t, vagy pláne Vilit kiabáljon a Tisza Kálmán-tér közepén. Kénytelen volt némán utólni. Az idegen megremegett, mikor hátulról megérintette a vállát.

- Mondja, - szólt csengő nevetéssel Sári, - mi a becézőneve magának? Nem tudtam, mit kiáltok maga után.

- Az én becézőnevem? Mondja, hogy... hogy Bill.

Az idegen könnyedén zavarba jött. Hogy ezt palástolja, ő kérdezett.

- Mit csinál maga errefelé?

- A keleti vidékén van dolgom. Maga, úgy látom, a Városi Színházba megy szerencsét próbálni. Sokáig tart? Várjon itt meg. Egy félóra múlva visszajövök. Itt találkozunk, helyes?

És már szaladt is Pálmai Sári, mert egy új kettes közeledett a Népszínház-utca felől a megállóhoz. Az idegen végignézte, ahogy Sári felszállt és egy pillanatig látni lehetett finom, elegáns bokáját, egészen fel, majdnem térdig. Aztán elment a kocsis és az idegen felnézett a színházba. Nehezen igazodott el itt. A rengeteg épület hátsó felét nagyon csalfának találta, színlag könnyen áttekinthető egyenes folyosók szeltek az emeleteket, voltaképpen azonban nagyon nehéz volt megtalálni a szobákat.

Végre sikerült megtalálni a Tapolczai Dezső szobáját. Tisztára borotvált, csillogó tekintetű, egészséges pozsgájú urat talált az íróasztalnál, aki fontos működése tudatában tárgyalt egy nagyszemű, kedves fiatal hölgygel. Éppen végeztek.

- Nem fog késni a vonat, esküszöm! - mondta az ifjú hölgy.

- Hát ne is késsen, - mondta Tapolczai, - én Kerényi Gabi nélkül nem tartok előadást. Add át üdvözlétemet Temesváron Sebestyén Gézának és pontosan gyere vissza, mert ettől függenek további szabadságaid.

A hölgy, aki tehát Kerényi Gabi volt, boldogan futott ki. Tapolczai még valami utalványt irt egy igen csinos fiatal színésznek Galetta Ferenc névre, aztán az idegen felé fordult:

- Szolgálhatok?

- Faludi igazgató urat, vagy a helyettesét keresem.

- A helyettese én vagyok. Tessék.

- Kérem, nekem volna egy drámám. Nagy történeti dráma, a mai háborus időkben játszik. Megmondom őszintén: mindenütt refüzálták. Hol ezért, hol azért. Tegnap este már a varietéket is végigjártam. A Royal-Orfeumban Bálint Dezső ur helyettesével, bizonyos Kurländer bácsival beszéltem, aki nagyon kedvesen megkínált cigarettával, de aztán megkérdezte, mennyit fizetek, ha azt akarom, hogy előadják. Kovács Jenő igazgató urhoz be sem jutottam. Elmentem a Fővárosi Orfeumba. Ott két rendkívül kedves és derék ur fogadott: Ribner ur és Keleti ur. Azt mondták, hogy ők semmiesetre sem játszanak drámát, de ha mindenáron akarom, hagyjam csak itt, majd Donáth titkár ur, vagy Fürst ur elolvassa. Esetleg írhatok egy jó szöveget Hollós Terus vagy Mezei Ilonka önnagyságának, majd Márkus Alfréd megzenésíti. De én most nem tudok jó verset írni. A lelkiállapotom miatt. Kicsit fáradt vagyok. Elmentem a Kristálypalotába. Ott Halmai ur bevezetett Mérei Adolf urhoz, aki belepillantott a kéziratba és azt mondta, hogy ha átdolgozom egyfelvonásos bohózatra Steinhardt Gézának egy jó szereppel, akkor lehet róla beszélni. Elmentem tehát a Télikertbe, ahol Már Nándor ur bevezetett az igazgatóhoz, akiben legnagyobb meglepetésemre megint Méreit ismertem fel. Tőle kaptam azt a tanácsot, hogy vagy vigyem el Rott Sándorhoz a Foliesba, aki talán filmre alkalmasnak fogja találni, vagy még jobb, ha elhozom ide a Városi Színházba, ahol egy óriási látványos drámával, amely pláne a képek hosszú sorozatából áll, talán lehetne jó üzletet csinálni.

Itt elhallgatott az idegen és maga elé nézett a földre. Mintha a darabja sorsa most már nem érdekelte volna annyira, mintha csak azért jött volna ide, hogy egy mulasztásért ne tehessen magának szemrehányást. Tapolczai a színigazgatók megszokott okosságával és fölényével nézván az idegenre, így szólt:

- Mi csakis operettekkel és operákkal foglalkozunk. Azt ajánlanám, hogy irasson hozzá operazenét, de azt sem ajánlom. Olyan darabot, amely a varietéket végigjárta, mi nem fogadhatunk el. Mi elsőrangú és előkelő színház vagyunk.

Ezt már haragosan mondta. Az idegen változatlan arccal állott fel. Indult az ajtó felé, ahol éppen ekkor egy érdekes ember lépett be. Idősödő, rosszkedvű ember, borotvált arca a ritkás fogak miatt beesett szájjal és az erős orral valami szép matrónához tették hasonlónak. Ez Stoll Károly volt, a főrendező.

- Gyere át Lenkeihez, kérlek, a titkárhoz, valami zavart csinált ez a Kolegerszky, amiből nem tudunk kiigazodni.

Tapolczai hirtelen ment ki, az idegent el is felejtette. Az idegen lassan ment le a lépcsőn. Az utcán Pálmai Sári már ott volt. Kérdően nézett az idegenre, az pedig legyintett a kezével. Majd így szólt:

- Most már csak a Modern Szinpaddal kell beszélnem, aztán az Apolló-Kabaréval. Aztán a mozisokkal. Aztán elutazom.

- Hova utazik? - kérdezte Sári.

- Egészen messzire. De halljuk, hol volt maga?

- Uzsorást szelidíteni.

- Mi?

- Uzsorást szelidíteni. A keleti pályaudvaron túl a Kerepesi-utca rendeltet Langert, aki mindenáron azt akarja, hogy a barátnője legyek. Rettenetes sok pénze van, de én nehezzé teszem a győzelmét. Mindig ilyen helyekre rendelem randevura. Jól főződik. Most éppen megkérte a kezemet.

Az idegen hirtelen felriadt.

- És maga?

- Én azt mondtam, hogy holnapután válaszolok neki. Természetesen hozzá fogok menni, csak előbb végleg elintézem a fakereskedőt.

Az idegen hallgatott. Sokáig némán mentek egymás mellett. Aztán a lány megszólalt.

- Mielőtt elutazik és mielőtt férjhez megyek, szeretnék elbucszuzni magától. De nem így utcán, hanem szépen tea mellett szobában, rendesen.

- Helyes, - mondta az idegen, szokatlanul meleg és lágy hangon, - majd ha utazni készülök, benézek a Nyujorkba. Ott szokott uzsonnázni most is?

- Ott.

Az idegen aztán elbucszuzott. Fáj a feje, - mondta. Kezet fogtak. Az idegen melegen megszorította a Sári kezét, aztán elsietett a sötétben.

HUSZADIK FEJEZET,

*amelyben a költő fáradhatatlanságát misem jellemzi jobban,
mint hogy a Modern Szinpadnál is szerencsét próbál.*

Szerencsét próbált a Koronaherceg-utca felől, de itt nem tudott bejutni. A kasszánál nézelődött egy kicsit, éppen jöttek befelé az emberek előadásra. Az előkelő ajtókon és szőnyegeken nem pihenhetett a szem, a nézést magukkal sodorták az érkezők, nagy nők, kis nők, szálas férfiak, sántikáló katonák, kacarászó lányok, elménc ifjak monoklival.

A sokaságban négy ur hangos örömmel köszöntött egy házaspárt. A férj karcsu, izmos, elegáns fiu, ugyszólván néger, európai szabásu arccal; mint a beszélgetésből ki lehetett venni: Rajnai Gábor. A hölgy pedig a felesége: pompázó és elbűvölő jelenség, amint diadalmas arcát a csillogó szemek alatt fázósan simította a drága prémekre. Gombaszögi Frida:

- Igen, - mondta a férj, - ma a Vengerkák megy. Megnézzük ezt a műsort, Frici kivételesen ráér.

A négy ur nyájasan mondta a szépeket. Az egyik Falus Elek volt, az iparművész, maga is tetőtől-talpig iparművészet cipőstül, bundástul. A másik a társa, Herquet Rezső műépítész a csinos, szőke bajusszal. A harmadik egy huszárfőhadnagy, különben festőművész, fess, kedves fiu: Mattyasovszky László. A negyedik Jámbor Lajos műépítész, egészen kicsi ember, akiből csak okosan ragyogó szemét lehetett észrevenni.

Mikor elváltak, a szőke idegen megemberelte magát. Odalépett a négy urhoz:

- Bocsánatot kérek, nem ismerem a járást. Hogyan juthatnék az igazgatói irodába? Nem tudják véletlenül az urak?

- Tiszta véletlen, - mondta Falus, - de tudom: én építettem. Tessék kimenni a Kigyó-térre. A Pázmán-szoborral szemben van egy kapu, ott megtalálja kiirva, hogy igazgatóság.

Az idegen kitolakodott a befelé tartó áradatban. Hosszu keresés után megtalálta a kaput és a kapu aljában az irodaajtót. Belépett. Az íróasztal előtt egy fiatalember ült, ritkás haju, borotvált arcu, akinek a fején egy hangos ellentmondást lehetett észrevenni: gyermeki tisztaságu, kedves kék szemeket és érzékeny duzzadt, erős ajkak. Ez Emőd Tamás volt, a költő és a színház titkára. Egy másik urral ült; ez viszont testes, vörösszőke ember volt, halvány arcán nyírt bajusszal és néhány hasonló színű enyhe szeplővel. Éppen ő beszélt, hosszú és művelt körmondatot mondott, amely francia idézettel kezdődött és angol idézettel végződött. Ez Szirmai Albert volt, a színház zenei igazgatója.

Éppen az angol idézetre lépett be az idegen. Ugy megzavarta ez a dolog, hogy angolul szólalt meg:

- I beg your pardon, is the director here?

Csak aztán eszmélt fel, hogy rossz nyelvet választott. De éppen nyílt is az ajtó és kilépett az igazgatótól egy ur. Középtermetű, de minden nagy volt rajta. Nagy volt a feje, nagy a haja, nagy az orra, nagy a szeme. Nyilván a fontossága is nagy volt, mert nagyon nyájasan bucsuztak tőle. Ez Biró Lajos volt, a színház egyik szerzője. Elment és az igazgató ránézett az idegenre.

- Engem tetszik?

- Bátorkodnám zavarni.

Bementek az igazgatói irodába és az idegen leülvén, szemügyre vette Bárdos Arturt, az igazgatót. Erősen színezett arc volt a fekete hajjal és piros szájjal, orra alatt, mint egy zordon fogkefe, állott a fekete nyírott bajusz, szemei erősen előrejöttek a homlok alól.

- Nekem volna egy darabom, kérem. Őszintén megmondom, mindenütt járt már, csak még önnél és az Apolló-kabaréban nem. Ha ez a két intézmény is visszautasítja, akkor a darab nem kerülhet színre. Pedig hatalmas munka, a mai emberiséget irtam bele. Benne is van. Most már azt se bánom, ha kabaréban jön ki. Csak jöjjön ki.

Bárdos kelletlen arcot vágott.

- Nem szeretnék udvariatlan lenni, - mondta, - de az én színházamat illetőleg tévedésben van. Ez nem olyan „most már azt se bánom”-kabaré, ez egy komoly és előkelő kamarajáték-színház, amelyet a városi tanács éppen nemrég deklarált színháznak. Szíveskedjék a darabjával akkor felkeresni, ha tisztában lesz az intézménnyel, ahová dolgozni akar. Reinhardtnak, ahol én valaha rendezni tanultam, sohse mondták, hogy „most már azt se bánom”. Kedves uram, ide Herczeg Ferenc is szívesen dolgozik. Bocsásson meg, hiszen nem haragszom, de rengeteg sokat dolgoztam és egy kissé ideges vagyok. Rendeztem egész délután. Ha ide akar irni, ismernie kell a személyzetet. Járjon el és a szerepek kitalálásánál gondoljon egyes tagokra. Szükségem volna például egy nagyon jó Boross-darabra. Ismeri Boross Gézát?

- Nem.

- Ez a baj. Ismerni kell a színészeket. Hát csak járjon el ide, aztán majd beszélünk.

Az idegen nem azon az uton távozott, amerre jött. Valami szinpadí raktáron botorkált keresztül, aztán a szinpadon át egy öltöző-folyosóra jutott. Itt ácsorgott egy kicsit. A félig nyitott ajtókon át öltözni, vagy egyik öltözőből a másikba szaladni, vagy a szinpadra sietni, vagy onnan feljönni egymásután látta a tagokat. Vidámak voltak, frissek az arcok, a kacagások, a meztelen nyakak úgy cikkáztak az idegen körül, hogy nem is tudta összeszedni őket. Egy halvány, érdekes szőke fej: Mészáros Giza. Egy pikáns barna, temperamentumos: Kökény Ilona. Egy finom, érdekes: Harmos Ilona. Egy csinos, kellemes, szolidka: Nagy Margit. Egy bájos és mulatságosan gyermeki Pierrot: Ilosvai Rózsai. Egy klasszikus szőke: Hollós Rózsai. Egy magas, kamaszos, kedves: Ürmössy Anikó. Egy tüzrólpattant akkurátus: Várnai Janka. Egy alacsony, vidám: Huszár Irén. Egy kis filigrán: Rajna Alisz. És valaki, aki még nyilván nem ismerte a terepet és új tag lehetett: Csák Ica. Aztán férfiarok: egy villogó szemű, művészi, kedves: Gellért Lajos. Egy gondolkodó, derék fej: Bánóczy Dezső. Egy ellenállhatatlan, mulatságos: Boross Géza. Egy vicces, vöröshaju, csirkefogófej: Békeffi László. Egy tipikus színészi fekete: Somlár Zsiga. Egy délceg, szenvedélyes: Petheő Attila. Egy omlatag, szép fiú: Földváry. És egy ravasz, nyájas plébános: Vendrey Ferenc. Végül egy cvikkeres, szorgalmas: Erődi Jenő, az ügyelő, aki olykor kétségbeesetten nézett fel siettetni valakit.

Az idegennek zugott a feje, mikor kiért az utcára. Hóna alatt a kéziratot szorongatta. Mintha nagyon túl akarna lenni valamin, szinte futva sietett a Kossuth Lajos-utcán. Aztán felkapott egy közutira, annak is a perronjára, annak is a lépcsőjére. Ott lógott a Nemzeti Színházig. Az Emke-kávéház előtt leugrott és szaladt jobbfelé. A Nemzetinél majdnem beleütközött egy hármas csoportba. Egy vékony, jól öltözött ur volt, tekintete a borotvált arcból, mint egy elegáns bagolyé, mellette egy arisztokratikus fiatal szőke hölgy, másik oldalán egy friss szőke bakfis. Az idegen megismerte őket, látta őket elégszer az illusztrált lapokban: Feiks Jenő volt a feleségével, Lánczy Margittal és a kis Ághy Böskével.

Az idegen megbotlott, amint sietve kitért nekik, aztán sietett az Apolló-kabaréba.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET,

amelyben Shakespeare Vilmos nagyon szeretne Hervay Frigyessel beszélni.

Itt sem ismerte a járást. Tanácstalanul oldalgott jobbfelé a páholyok mentén. Egy ajtót talált, azon benyitott. Végigment egy könyöknyi szűk folyosón. Egy másik folyosón megint ajtó. Azon elszántan benyitott. Három üde női sikolyt hallott egyszerre és meztelen vállak és fehér lábak lebbentek a függönyök mögé. Egy öltözőbe nyitott. A sikoltozó hölgyek közül már nem látott senkit. Az egyik sarokban egy csöppnyi kislány kézimunkázott. Bizonyosan az öltöztetőnő kislánya volt. Az idegen megszólította.

- Ki van itt, kislány?

A gyerek egymásután három függönyre mutatott.

- Ott a Faragó Sári, ott a Vidor Feri, ott a Haraszi Mici.

- Nem tudod, hol az igazgató ur?

- Talán a másik öltözőben.

Az idegen tovább ment. Óvatosan nézegetett falak, szögletek és függönyök között. Egy sarokban négy hölgyet talált. Ezek már nem sikoltottak. Mind fel voltak öltözve. Még pedig jól. Nyilván anya volt a három lányával, három egészen különböző típussal. Az egyik, amelyik a tükör előtt festette magát, sötétszőke volt. A másik, aki egy olasz könyvet olvasott, világoszőke. A harmadik, aki nevetett, vörösszőke. Az idegen bátortalanul kérdezte:

- Kérem, nincs itt az igazgató ur?

- Nincs. Talán a férfiöltözőben.

Ezt egy ötödik nő felelte, aki viszont fekete volt: Homoki Paula. Az idegen megfordult. Csetlett-botlott, ajtókat nyitogatott, nem tudta hol van. Egyszer csak nagy, sötét udvaron találta magát. Kékesfekete, derengő körvonalak, fenn a csillagos ég. Az idegen megállott. Felnézett az égre. Egészen egyedül volt a csendben, a Népszínház-utca felől hallatszott a villamosok és kocsik elenyésző zaja. Az idegen ott állt a sötétben. Senkisem látta, hogy valami derengő fény csillog szőke feje körül, mint valami szentnek a mártírság aureolája. Telt az idő és ő csak állt a sötétben, egy idegen országban, egy városban, egy kabaré telkének sötét udvarán és a csillagok messze fenn érthetetlenül ragyogtak.

Egy jó félóra mulva rezzent össze az idegen. Szétnézett, hóna alatt megszorította a kéziratot. Aztán a sötétben átkerült az épület tulsó udvarára. Szemét meresztve, félkezével tapogatva végre egy ajtót talált. Szerencséje volt: csakugyan a férfiöltözőbe nyitott.

Szűk, kis öltöző volt ez, a falhoz illesztett hosszú deszkafallal. A közepén egy érdekes színész ült, akire az idegen mohó figyelemmel vetette vizsga pillantását. Furcsa ember volt ez nagyon; bodros, őszülő haja, mint zseniális huncut kujoné, erős orra a nyílt, kedves és sugárzó szemek nézése közepette a gondtalan vándorlegényé, az egészben valami pompás balkáni erő nyugati színekkel, tarka és mégis kedves, szilaj és mégis szelid rastaquouére, bolondos és tiszteletreméltó egyszerre, főpap és bohóc. Az idegen kezet nyújtott neki.

- Shakespeare Vilmos vagyok.

- Igazán? Nyáray Antal vagyok.

A színész láthatólag nem csodálkozott az idegen bemutatkozásán. Azon sem csodálkozott volna, ha netalán Bonaparte Napoleon lép az öltözőbe bemutatkozni. Rögtön jóban voltak az idegennel, mint két ripacs a vidéken.

- Az igazgató urat kerestem volna. Már jártam véletlenül egy női öltözőben, ahol azt mondták, hogy talán itt lesz. Egy egész női családot láttam ott.

- Ahá, - mondta Nyáray - Némethné a lányaival. Juliska itt van nálunk, nagyon tehetséges művésznő. A nagyobbik huga Toncsi, a kisebbik a Piroska. Hanem az igazgató nincs itt.

- Itt volt, - mondta most egy hang, amelynek ereje háromakkora embernek is elég lett volna, mint a tulajdonosának, Szabolcs Ernőnek, - itt volt, de elment vacsorázni. Ma különben ki-menőt kapott a feleségétől.

- A Mitrovácsba köll keresni, ott vacsorázik a barátjával, Halmos Robival, - mondta egy jóízű hang falusi zamattal. Ez Mály Gerő volt, ráncolt arcu, utólérhetetlen flegmájú ember.

- Jó koszt van ott? - kérdezte egy nagyhasu, bonhomias ember, Szenes Ernő.

- Nagyon jó, - felelt egy fess bonviván, Varsa Gyula.

Az idegen sorban megismerkedett mindenkivel. A színpad felől taps hallatszott. Két színész jött be: egy páratlanul kedves figura, aki vékony hangon dobálta a szavakat, Boross Endre. Vele pedig egy nagyorru, vékony fiú, aki itt látható tekintélynek örvendett, Kőváry Gyula. Az idegen kilépett az udvarra. És elindult. És felnéz ismét a csillagokra. És nekiindul az utcának mélyen tünődve. És úgy látszik, elfelejt az Otthonba menni.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET,

amelyben a költő álma teljesül és beszél Hervayval, de nincs köszönet benne.

Az Esterházy-utcában van egy kétemeletes palota. Bejáratai tévedésbe ejthetik a járatlan embert. Vagy valami vizgyógyintézetszerű kapun akarna bemenni, vagy pedig egy szálló depandanszába. Aki azonban tudja a járást, az benyit a középső kapun és néhány fok lépcsőn felhaladva, nagy hallban találja magát. Balról nagy lépcső emelkedik a magasra, a háttérben pedig egy férfi áll a kabátok között és egy kis asztalon ruhatári számokat rakosgat. A számok egy része kivágott pappenteklire van írva. Az egyes számokat, ugylátszik, elvesztegetik a klubtagok.

Az idegen éjfél tájt állított be ide, hogy akit keres, azt annál biztosabban megtalálja. Záróra után az emberek vagy hazamennek, vagy az Otthonba, vagy az Ujságíróegyesületbe. Máshova nem lehet menni. A Fészek-klub kevéssel záróra után szintén elsötétedik, csak éppen addig van nyitva, míg az előadás után sebbel-lobbal megvacsorázó tagok kifújják magukat egy kicsit.

- Van háziphone? - kérdezte az idegen.

- Van, - felelte a ruhatáros.

- Akkor legyen szives felszólni Hervay igazgató urnak, hogy Shakespeare keresi.

A ruhatáros nem értette az idegen nevét. Kétszer is ismételni kellett. Aztán felphoneozta az üzenetet. Az idegen belesüppedt a hall egy óriási karosszékébe és várt. Kisvártatva a lépcsőn úgy repült le a kis Balla, mintha egy veréb repülne le a második emeleti párkányról a földszinti udvarra.

- Véletlenül én voltam a telefonnál. Jöjjön fel, majd bevezetem. Megismerkedhetik egypár színműróval és színi kritikussal.

Ketten haladtak fel a lépcsőn. De alig értek a második emeletre, Ballát már várta a háziphone egy újabb üzenete: egy szőke hölgy keresi. Ismét megcsapkodta szárnyait és visszarepült a földszintre. Az idegen egyedül maradt. De ahogy szétnézett a helyiség óriási vonalai, a hatalmas szögletek és kőszzerű falak között, csupa ismerős arcot látott. Az igaz, hogy csupa ismeretlennel vegyesen. A télizöld növények tövéből egy asztal mellől éppen Tarján Vilmos kelt fel. Barátságosan üdvözölték egymást. Egyik-másik asztaltól kíváncsi pillantások fordultak az idegen felé, de a pillantások kíváncsiságát mindig bizonyos fölény maszkírozta.

Tarján körülvette az idegent a termeken. De mindenekelőtt, amint illik, bemutatta egy magas, fekete urnak, akin különösen mélyen ülő árnyékolt szeme volt a figyelemreméltó, meg a szája, amelyet a rézsut álló fogak előre toltak. Ez a kiváló modoru ur Jellinek Aurél volt, az Otthon-Kör háznagya.

Óriási termek voltak itt. A szőnyeges előcsarnokból három egymásbanyiló templomba lehetett menni. Különböföle társaságok üldögéltek itt és beszélgettek, vagy kártyáztak. Az idegen mindig kérdezett, Tarján mindig felelt:

- Kik azok ott ketten: a magas ur, arcában valami anglikán káplánsággal és vele szemben a partnere, a szőkehajú, vörösarcu uriember?

- Az egyik Papp Viktor földművelési miniszteri fogalmazó és zenekritikus, a másik Kramer Hencsi, a híres butorgyáros, az írók barátja.

- Hát az a hirtelenfekete haju színész a csinos szőke fiatalemberrel?
- A színész Rózsahegyi Kálmán, a másik Zilahy Lajos író.
- Hát az a vörös kefebajszu izomember, aki úgy haragszik?
- Nem haragszik, csak úgy magyaráz, Grósz Alfréd zeneszerző.
- És az a nett fiatalember a széles fülekkel, aki a vézna főhadnaggyal beszél?
- Az Stark, az olajmilliomos, a főhadnagy pedig a drága Brüll.
- Ott egy vékony, spanyolarcu ember beszélget egy berlini kinézésű nyirott bajszu fess emberrel.
- Az Halasi Andor kritikus, a másik pedig Déri Imre, a berlini magyar külpolitikai riporter, aki most itthon van szabadságon. De honnan sejtette, hogy berlini?
- Az meglátszik ezer lépésről. Hát azok ott írók, vagy színészek hárman együtt? Ott azt a délceg szőkét gondolom a hátul bodros hajjal, meg azt a démoni dörgő hangut, meg azt a kedves karsu ifjút.
- Színészek. Csontos Gyula, Fehér Gyula meg Uray Tivadar.
- Hát azok ott... nini ott engem rajzolnak! Kik azok ott? Az a gonosz, aki rajzol és az az egykedvű bölcs, aki olyan nyugodt, hogy vagy nagyon szegény, vagy nagyon gazdag?
- Az első Major Henrik a karrikaturista, a másik Nagy Lajos író. Ugy látszik, jó a karrikatura, mert nagyon nevetnek rajta.

Odamentek, megismerkedtek. A karrikatura valóban pokoli volt, találó és rosszmájú. Az idegen elkérte és zsebetette. A szomszéd asztalnál érdekes emberek ültek. Mintegy három amerikai. Az egyik vörös szőke volt, nyulánk, morbid és elegáns, ajkait olykor összecsiszította hosszukás arcában, a kék szemekkel és az előkelő orral. Éppen költészetről beszélt a másik kettőnek:

- És itt nem szabad igazán tehetségesnek lenni, szépnek és csodálatosnak és minden, én úgy-e olyan vagyok, mint a legjobb franciák holmi gyötrődésekkel úgy-e...

Ez Szomory Dezső volt. Vele ült egy másik amerikai, ugyszólván a New-York Times munkatársa nagyszerűen fészülve: Szomory Emil, az öccse. És a harmadik tüzrőlpattant, piros-pozsgás, vakmerő: Herczeg Géza.

Hervay azonban nem volt sehol. Az idegen a jobbra eső termekbe ment. Itt zongoraszó döngött a füstben. A zongora rémes rossz volt, de aki játszott rajta, az úgy belemélázott, mintha a Balestrieri képeken ülne modellt. Köpcös, angyali jószág ember volt, apró kezei tüzzel ugráltak a csontvesztette billentyűsoron, amely olyan volt, mint egy vénasszony szája. Ketten elandalodva hallgatták. Egy vékony, csendes, jól öltözött szőke, - ez egészen a zenének adta magát. A másik már kissé gyanakodott saját műélvezetére, forradalmi sansculotte-arc, mozgékony, heves ember. Mint Tarján magyarázta, a zongorázó ember Reinitz Béla volt, a hallgatók pedig Weisz Rudi háztulajdonos és Göndör Ferenc ujságíró.

Közben minduntalan jöttek-mentek az emberek, érkezők hírekkel, távozők Gyula, a fizetőpincér után kiabálva, aki mint cigányprimás bukkant fel olykor a konyha felől. Ambrus Zoltán most ült le egy asztalhoz, egy feltűnően csinos ember közeledett feléje: Kürthy György színész. A lépcsőn nehézkes járással jött fel egy katonatiszt, félmellén végig a legkülönbözőbb érmek csillogtak. Egyed Zoltán fiatal író. Szintén egész gyűjtemény kitüntetéssel sétált egy másik tiszt: ez Balassa Imre volt, ujságíró.

Ekkor nyílt egy ajtó. Heltai Jenő lépett ki rajta, nyomában kis társaság. Többnyire olyanok, akiket az idegen már ismert, piros arcukon egy heves vita nyomaival. Még egy magas, izmos, de vékony ur, katonás tartású, erősen fekete. Ez dr. Marton Sándor volt, az ismert szerzőjogi szakértő és ügynökségi főtekintély. Egyszerre három szerző is hívta félre négszemközti beszélgetésre.

- Na kérem, - szólt Tarján - most már itt lesz Hervay. A Szinpadi Szerzők Egyesülete most fejezte be igazgatósági ülését, amint látom. Heltai felszabadult mint kártyapartner, most már Hervay is biztosan felbukkan.

Ebben a pillanatban csakugyan felbukkant Hervay. Az idegen odalépett hozzá, miután Tarján-nak a kalauzolást megköszönte.

- Kérem, igazgató ur, volna öt perce a számomra?

- Nagyon szívesen, de sietek. Fontos dolgom van Heltaival.

- Rövid leszek. Van egy történelmi drámám. Érdekli önt, mint színigazgatót, a dolog?

- Én is rövid leszek: nem. János, mehetünk?

Ezt már Heltai felé kiáltotta, aki igenlően bólintott. Két perc múlva már ültek egy kis asztal mellett és nagy buzgalommal kártyáztak. Az idegen itt maradt egyedül. Észre sem vette, hogy egy nagy, testes ur, aki különféle szakállakat hordott, véletlenül beleütközött. Fel sem nézett, nem is tudta meg soha, hogy ez Béli Izor volt. Nem figyelt rá senki, azoknak az érdeklődését, akik nem kártyáztak, vagy nem voltak vitába merülve, egy furcsa menet foglalta le. Egyik szobából a másikba mentek éppen: egy gyógyszerész, bizonyos Kiss Károly nevű ur, akinek olyan feje volt, mintha egy gömbre szőke bajuszt tettek volna, ment előre. Kezét egy oliv arcú ember szorította a homlokához, ez Fodor Miklós ujságíró volt, aki gondolatátviteli mutatványokkal szórakoztatta társait. Kissnek gondolnia kellett valami feladatot, amit Fodor kitalált. A feladat pajkos lehetett, mert a médiumot és bűvészt követő menet visszafojtott kacagással nézett egymásra.

- Óriási, - mondta egy rokonszenves ur, Neubauer gyermekvédelmi igazgató - ez a Fodor megint miket csinál.

- Egyszer felléptetem, - szólt mellette Virter Ferenc, a gondozott szőke, az Uránia igazgatója.

Az idegen csak állt a hóna alatt az írásokkal, csetlett-botlott, ha elsiettek mellette. Felrezzent. Egy fiatalember részvétellel megszólította.

- Korda Sándor vagyok, a Korvin-filmgyár igazgatója. Keres valakit uraságod?

- Köszönöm érdeklődését, most már nem keresek senkit. Itt van a hónom alatt egy nagy dráma, azzal házaltam, de nem megyek vele semmire. Most már megyek is szépen haza.

- Dráma? Nem lehetne mozira megcsinálni?

- Erre nem is gondoltam. Majd gondolkozom. Szóljak önnek, ha kitalálok valami okosat?

- Hogyne. Ebéd után rendesen a Nyujorkban vagyok.

Elváltak. Az idegen menni akart, de nini, a kis Balla, aki megint elérkezett, lélekszakadva rohant oda.

- Jöjjön hamar. Pálmai Sári van a telefonnál, akar önnel beszélni.

Az idegen összeresztent és mélyen elpirult. Elfogódva sietett a telefonhoz, amerre vezették. Balla közben magyarázta.

- Felhívtam egy képviselő barátomat, annak a lakásán véletlenül éppen nagy társaság van, éppen ott van Sári is, beszéltem vele, mondtam, hogy ön is itt van.

Az idegen felvette a kagylót. Egy kedves, drága meleg hang csengett feleletül a hallóra.

- Halló, maga az? Itt én vagyok, Sári. Csak azt akarom mondani, hogy holnapután délután okvetlenül látni akarom a Nyujorkban. Fontos mondanivalóm van. Különben mi ujság? Maga egészen színműiró lett, már az Otthonba jár. Na isten vele, pá, okvetlen várom.

Az idegen kissé megingott, mikor letette a kagylót. Megsimította a homlokát, aztán szótlanul kezét nyujtván Ballának, elment. Ekkor fél három volt.

HUSZONHARMADIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare és Krudy, mint barátok, reggelig tartó
lumpolás után sétálgatnak mindenfelé.*

Nem tudni, honnan jöttek. Az arcukon látszott, hogy egész éjszaka fenn voltak. Hol virrasztottak, hogy kerültek össze az éjszakában? Ki tudná azt megmondani? A záróra után ezer meg ezer titkos kapuja van a városnak, amelyen belül buslakodó emberek könnyökölnek neki a pezsgős asztalnak és halkán danolnak az udvari lakásban, kinn a rendőr nem is hall belőle semmit.

Hatalmas, vadkanfejű, öszülő ember volt az idegen társa. Csendesen mentek az Erzsébetvárosban egymás mellett, hol ide, hol oda fordultak be az utcákon cél nélkül. Csillogó szemüket a földnek szegezték, arcuk piros volt az italoctól. Az idegen és társa, Krudy Gyula, szépen diskuráltak. Az Izabella-téren megállt a magas ember.

- Isten veled, Hattyu, én visszamegyek, arrafelé van dolgom. Szervusz.

- Szervusz,- mondta az idegen. Kezet nyújtott.

- Látlak még?

Az idegen nem felelt. A Magyar Színház felé fordult, amelynek frontja mozgalmasnak látszott a besiető emberekkel. Nyilván főpróbára mentek. A Magyarban főpróba volt. Az idegen kíváncsian nézte a sietőket, akik innen-onnan érkeztek és hangyák gyanánt tolulnak befelé.

- Mondd, - fordult a társa felé - ezek mind céhbbeliek?

- Többnyire, - felelt az megvetően.

- Sokakat nem ismerek, - mondta az idegen - magyarázd egy kicsit az embereket.

Krudy magyarázta az egyenként érkezőket. Az idegen hangjában valami elfojtott és tárgyaltalan nosztalgiaival figyelte a jövőket és kérdezett. A másik felelt.

Sokan jöttek. Kocsiból szállt ki egy pár, nagyon választékosan öltözve és annyira egymáshoz tartozva, mintha egy ember lettek volna. Szalonias, könnyed ember, finom, odaadó nő. Góth Sándor és Kertész Ella. Tündéri szőke, nagyon fehér és kissé hüvös képzőművészeti szépség: Kosáry Emma. Mindjárt utána egy másik szőke beauté, magas, délceg, mintegy dallamos: Báthori Giza. Egy kopaszodó, monoklis, borotvált ember, aki raccsolva köszönt az ismerősöknek: Szász Zoltán. Háta mögött kis színinövendékek áhitattal néztek össze. Aztán egy nagyon érdekes hölgy, bundája vagyont érő, ő maga szilárd, karcsu, tökéletes csipőjű: Bázár Gitta. Egy színész, tréfálkozó hangos Harlequin, kis figura-ember: Sarkadi Aladár. Ismét egy házaspár - a férfi erősen rövidlátó, fekete kefebajszu ember, gyengéden és figyelmesen az asszony mellett utat csinálva, az asszony szőke, gödröcskés menyecske, kedélyes és bursikóz: Márkus Dezső és Szoyer Ilona. Egy operettszépség, feltűnő, vadonatúj toalett, hófehér arcon rózsapiros egészség, szép fekete szemöldök: Lábass Juci. Egy kis angol ember, borotvált, fekete, sovány arcu: Relle Pál, a felesége csakugyan angol beauty: daliás, szőke, Gibson-lady. Velük egy másik házaspár, egy szép, meleg tekintetű asszonyka, Pécsi Blanka és annak a férje, nagyon szerény ember, Magyar Lajos, akin nem látszik meg, hogy minisztert eszik. Hát az a nyájas és vicces ezredorvos? Az nem katona, hanem baritonista, Dalnoki Viktor. De itt egy másik katona, szenzációs huszártiszt a kitüntetésekkel, arcán a romantikus tekintettel, oldalán jóságos és nemes asszony, a felesége, - az is színészpár: Tanay Frigyes és Halmi Margit. Egy érdekes és pompás nő mozdulatai, mint a kigyónak, hajló és ringó termet, Marton

Erzsi. Kemény, zömök ember, csupa erő, Attila modern télikabátban, Kürti József. Egy hölgy, akinek igen nyájasan és nagyokat köszönnek az urak, Vizvári Mariska. Vele a lánya is, hamvas, tüzesszemű, fekete kis kópé: Tapolczai Jojó. És még egy Kürti, még pedig Sári, piros arcú boldog mama, büszkén mellette haladó pikáns, őzike-lányára, Jankovich Magdára. Egy furcsa, vékony mókaember, a fekete nyírt bajusz felett hosszú orra messzire nyulik, törzse, mint egy gyereké, Faragó Géza festő. Egy nagyon komoly ember, biztosan kritikus, a feleséget az arcán hordja, persze, hogy kritikus, Rajna Ferenc. Akivel a bejáratnál kezét fog, cvikkeres, szarkasztikus, az meg Sebestyén Károly a feleségével, két növendéklányával. Egy friss és üde színésznő, szerény és kellemes, Tisza Karola, vele együtt egy másik, aki roppant jól mulat valamin, bizonyosan mindig ilyen jó kedve van, Szentgyörgyi Ida. Ott meg egy másik Szentgyörgyi, de az Márta, gyengéd, hamvasbőrű, szőke, roppant illedelmes. Éppen azon tiltakozik, hogy egy nyurga égiletra-ember viccel mögötte, az Latabár Árpád. Jaj, de szép nő, ki ez? Dömötör Ilona. Hát ez a házaspár, a férfi kis borotvált, jó melegen öltözve, nagy sálja elegánsan a nyakából a hátára vetve, az asszony pedig, arcáról sugárzó tehetséggel, fájdalmas tekintettel, de Loute-ajakkal? Vámos Árpád és Medgyaszay Vilma. Egy csinos nő, aki nagyon siet, Antal Ella. Egy borotvált kritikus, aki egyáltalán nem siet, fölényesen beszél egyszerre három nőhöz, Lukács Gyula. Egy megnyerő kedves indián két szép nővérrel, Ihász Aladár, a felesége és a kolozsvári Poór Lili. Egy szolgálatkész tenorista, Raskó Géza. Egy házaspár, de nem színészek, szerényen sodortatják magukat, Benda Jenő és a felesége. Két újságíró, egy kupléról vitatkoznak, Balassa Emil és Lovász Károly. Sziklai három is. Kornél, a ligeti direktor, Jenő, a Városi Színházból és József a Király-Színházból. Egy tiszteletreméltó uriember, mintha nem is színész volna, hanem vezérigazgató, Gál Gyula. Egy elkésett szép vörös hölgy, kedves, amint kipirulva igyekszik, biztosan a gyerekei verekedtek: Rigócz Mariska. Három nővér, fiakkal érkeztek: Gombaszögi Ella, Gombaszögi Irén és asszony-nővérük, Margit. Ez már aztán család.

Most már csak szórványosan jöttek. Benn már bizonyosan elkezdtek a főpróbát. A tér üres. Most érkezik egy társaság. Egy szőke istennő, asszonyok asszonya, Márkus Emilia. Vele a barátnője, egyenes tartású, fekete fiatal hölgy, Acél Ilona. És velük egy elegáns ur, aki mintha itt is parketten lépne és frakkban volna, Herczeg Ferenc. A bejáratnál egy konflis csap fel közejük, majd elgázolja őket. Szervusz, Irén! - kiáltják hangos örömmel a hölgynek, aki kiszállt belőle. Szolid arcú, elbájoló, bensőséges teremtés, Varsányi Irén. Bementek ők is, a konflis elhajtattott.

Az idegen megszólalt. Csendesen, kicsit lágy hangon:

- Még ne menj el. Még járáljunk. Merre? Mit tudom én. Gyerünk az Opera felé. Azt nagyon szeretem nézni.

- Rendben van. De onnan kijössz velem a ligetbe. A ligetben van dolgom. A téli liget gyönyörű.

Elindultak lefelé a Wesselényi-utcán. Szótlanul bandukoltak. A Gambrinus sarkán egy szőke óriással találkoztak, akinek szigfridi sörénye belógott fehér homlokára, kényelmesen ment a színház irányában és úgy füstölt a cigarettából, mint egy tehergőzös. Ez Márkus László volt. Az idegen és társa mentek az Operaház felé. Közben Krudy egy urra mutatott, aki a másik oldalon ment.

- Az ott Guthi Soma. Nem láttad az Otthonban?

- Nem.

Guthi már jött feléjük, köszönt és megállt velük. Gyorsan mondott három viccet. Aztán odafordult az idegenhez és komolyan megkérdezte:

- Ráér ma délelőtt?

- Nincs semmi komolyabb dolgom.

Guthi odahajolt az idegen füléhez és sugott neki valamit. Aztán elvágatott. Az idegen csendesen mosolygott. És mentek tovább. Az Operánál megálltak és ácsorogtak az utcán. Nézték az épületet és az Andrássy-ut téli délelőttön való életét. Az Operából most jött le két ur, egyaránt borotváltak és cvikkeresek: Cserna Andor és Sándor Árpád. Az Opera-kávéház előtt megálltak egy harmadikkal beszélgetni, ez Weiner György volt. Mindhárman ujságírók és zenészek lévén, erősen vitáztak. Mignem jött az Operából egy kedélyes táblabíró-szerű fiatalember, Gajár István, ez lecsendesítette őket.

A Hajós-utcai bejárathoz egy kocsi állott oda. Kiszállt belőle prémekben, melegen és gondosan öltözve két hölgy, besiettek a házba, csak éppen bucsut intettek vissza. Ez Sándor Erzsi volt és a huga, Sándor Mariska. A kocsi tovább robogott. Egy ur ült benne az ujságját elészedve és lapozgatva, Bosnyák Zoltán.

Gyalogszerrel három ur tartott a bejárat felé. Három színész. Egy Petur-szerű, csontos, komoly férfi, egy klasszicista arcú, fehérbőrű, szép drámai hős és egy komor, barna ember. Pataki József, Beregi Oszkár és Pethes Imre.

- Ez valami küldöttség lesz, - mondta az idegennek a társa - a Nemzetiből mennek a grófhoz.

Egy házaspár érkezett kocsin. Kényelmes, derék ember és egy asszony, akit megvesztegető báj tett különösen kedvessé. Székelyhidy Ferenc és Marschalkó Rózsi. A kapuban mindjárt megálltak beszélgetni egy urral, akinek diskurzus közben is a kétvonalas kontrahangokon dörgött az orgánuma, Venczell Bélával. A Drexler előtt két nagyon szép lány vált el egymástól. Az egyik Serák Márta, a színház felé tartott, a másik, Serák Alisz, lement a földalatti állomásra. És ugyanonnan a lépcsőről két tüzér-katona emelkedett ki: Lányi Viktor, az operaverselő és Fodor Gyula, a zenekritikus, délceg, csinos tiszt. Jöttek-mentek az operaháziak, az idegen bámulta őket. Egy klasszikus szép fej nagyon megragadta a figyelmét, ez Hajdu Ilona volt. Ugyanigy érdeklődött egy másik, meleg, bársonyos arcú hölgy iránt, akit viszont Sebeők Sárinak mondott a társa. Az épületből egy sovány öreg ur jött ki, szökés és mintegy meggyötört, Ruszt József. Kocsi várta, elment.

- Hát menjünk a liget felé, - mondta az idegen.

És a két koncsorgó elindult a liget felé. Nem is beszélgettek, csak úgy mendegéltek. Csak künn az Aréna-uton szólalt meg Krudy egy épületre mutatva:

- Itt persze nem érdeklődtél.

- Nem. Mi ez?

- Ez a Budapesti Színház. Régebben Borgtheaternek, meg Feldhittelintézetnek csufolták, de most nagyon jól állnak a Feldék. Éppen ott vannak a színház előtt.

Apa és fia kinn álltak a színház előtt. Igen hevesen vitakoztak. Odahallatszott hozzájuk.

- Miért? Talán a Csámpáskirályné nem volt egy nagy siker? - mondta a fiu, aki apjának pontos mása volt, csak nyurgában és soványban.

- Siger, siger, - felelt legyintve Feld papa - mid én pánog asztat!

Egy kocsi érkezett oda és egy hölgy szállt ki a kocsiból. Szakasztott olyan volt, mint apja és bátyja. Feld Irén volt ez a hölgy. Hárman bementek a deszkakerítés ajtaján a szinpad felé.

Ők ketten álldogáltak ok nélkül. Az idegen megsimogatta égő homlokát. Tegnap reggel óta nem aludt, az éjjel sokat ivott, kissé zugott a feje.

- Nyugodj bele, - mondta Krudy - nincs piszokabb dolog, mint a színházi világ, ha az embernek dolga van vele. Csak nézni mulatságos.

Az idegen némán bökdöste cipője orrával a havat.

- Csak belenyugodni lehet, - folytatta a társa - most már mit csinálhatsz egyebet?

- Még egyet lehet.

- Mit? - kérdezte az riadtan.

- Mozit.

Sokáig hallgatott. Végül kezet fogtak és elváltak. Megindult mindakettő. A magas ember eltűnt a sétányok havas fáinak között, mint a bölény a téli rengetegben. Az idegen lassan bandukolt befelé a városba.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare Vilmos a történeti tragédiából
már mozidarabot is képes volna csinálni.*

Közvetlenül ebéd után lépett be az idegen a Nyujorkba. A kávéházban most alig volt nő, csupa férfi ült mindenfelé. Zsivajgó és hangos lármával beszélgettek, az eleven üzleti kiáltozás egy hullámnzó tengere torlódott a levegőben, egyenletesen hullámozva minden irányból. Mintha egészen más világba lépett volna az idegen a téli utcáról, valamely különös tőzsdére, ahol a belépő a szédület ellen kissé behunyja a szemét.

Behunyta a szemét ő is, ott állt egy darabig, hóna alatt a kézirattal. Aztán szétnézett: pillantása Korda Sándort kereste, akivel az Otthonban ismerkedett meg. De nem találta. Egy nagy kerek asztalnál nézett körül először, ott furcsa emberi alakok ültek, bajszos és borotvált arcok, fantasztikus nyakkendők, különféle hajak, bajszok, csupa olyan ember, aki mintegy valami hatalmas festő céljaira telepedett ide tanulmányfőnek. A legfurcsább arcok bólintottak, bámultak, büszkélkedtek, vagy enyhe lustasággal hátradőltek itt. Mindnyájan egy harsány és izgalmas emberre pillantottak, egy hosszú, rohanó emberre, akinek becsületes arca mellett úgy festettek a fülek, mint egy fazék fülei. Ez Pallós ur volt, segédrendező, aki drámai izgalmommal kérdezte a körasztaltól:

- Holszekpig harckétvét mgnyolc kméleont?

Ez magyarra fordítva annyit jelentett, hogy: hol szedek holnapig harminckét tevét meg nyolc kaméleont? Az asztalnál értették a kérdést, de nem tudtak rá tanáccsal felelni. Az idegen ránézett Pallósra, tőle akart Korda után kérdezősködni, de az nem várta meg a kérdést, csak ezt a kérdést tette fel:

- Varkja?

- Nincs, - felelte ijedten az idegen.

- Korfjatal! - felelte ő, azt akarván ezzel mondani, hogyha az idegennek nincsen frakkja, akkor fiatal, nem szerződtheti moztistisztának. Mert ezt a szándékot nézte ki belőle. Pallós ur tovább vágatott tevéket keresni, az idegen pedig bátortalanul elindult a Dohány-utcai front felé. Itt kis mozisok és filmügynökök szorongó sokasága terjedt el a füstben. Az idegen tanácstalanul nézegetett jobbra-balra. Egy szőke ur lett rá figyelmes. Áldott kék szemeiből angyali jószág sugárzott, kezében kis bőrkoffert tartott, másik kezével egy színházi napilapot illesztett éppen a rájába. Látva az idegen segélytelen tekintetét, odalépett hozzá:

- Pék Dezső hirlapíró vagyok, tetszik valakit keresni?

- Köszönöm szépen, Korda urat keresem.

- A Korvin-gyár zseniális igazgatóját tetszik keresni? Nem hiszem, hogy itt volna, de ha itt van, akkor az Erzsébet-köruti fronton van a hölgyteremben.

És szolgálatkészen megmagyarázta neki az utat. Az idegen csetelve-botolva törte magát végig a kávéházon. Belépett a hölgyterembe. De hiába nézett széjjel, nem találta, akit keresett. Mégsem mondott le jövetele céljáról, némi egyhelyben való topogás után nekidurálta magát és odalépett egy asztalhoz. Bemutatkozott az ott ülőknek. A sors kedvezőnek látszott: ezek az urak külföldi nagy filmgyárak emberei voltak.

Egy Kovács nevű ur vitte a szót köztük, akinek az élet mintegy gyengéden összelapította két oldalt a szőke és jóindulatu fejét. Azt magyarázta, hogy Philipp és Pressburger milyen kitűnő márka. Egy roppant tisztán és kecsesen öltözött, cvikkeres, nett, fekete, udvarias fiatalember néha a Gaumont-szót vetette közbe, ez Schuchmann igazgató ur volt. A két Schwarzenberg, apa és fia, valamint egy Guttmann nevű ur, erősen figyeltek. Az idegen tehát ebbe a társaságba szólt bele:

- Kérem, volna egy óriási történelmi drámám, háborus...

Ekkor büszkén megszólalt egy Erdős nevű ur, aki szintén ott ült:

- Menjen a magyar filmgyárosokhoz!

És megvető fejmozdulattal intett a terem egyéb csoportjai felé. Az idegen ijedten elsompolygott. Egy másik asztalnál megállt. Itt láthatólag igen tekintélyes társaság ült. Egy kis termetű ur, fekete bajszu, domboru homloku, meg a szomszédja, egy gondosan öltözködött, tiszta arcú fiatalember különösen pápai auktoritást élveztek. Ungerleider Mór és Roboz Imre, a Projekto-gráf igazgatói. Óriási vállalatuk gazdagságának ormáról is előzékeny jóindulattal néztek a szőke idegenre, aki az ajánlatot nekik is eldadogta. Az ajánlatra egy jóvállu, lelkes beszédű, kipirult arcú színész felelt, Kertész Mihály főrendező:

- Történelmi dráma, az fiatal. Hozzon egy jó detektívszériát.

- Vagy a Csontosnak valami jó kalandor-ötletet, - fűzte hozzá Roboz.

Ungerleider savanyu arccal legyintett a levegőbe:

- Nyers filmet hozzon, más semmit.

Az idegen egy másik asztalhoz fordult, mert érezte, hogy onnan nézik. Itt nagyobb társaság ült együtt, akiknek végig bemutatkozott. Egy piros arcú, fehéresszőke bajszu ur, Szalai Ödön, a Star-filmgyárat képviselte. Egy fiatal, de erősen kopasz színész, bámulatos banán-orral Balogh Béla volt, filmrendező, mellette a felesége, akit mások mégis Papirné néven emlegettek. Aztán egy testes ember, széles arcú, borotvált bajszának helye szinte kék, fején a brillantinos haj kábitóan, ragyogóan fekete: Oláh Gyárfás Mihály, az Astra-gyár igazgatója, mellette a társa, egy apostoli kinézésű nagy ember, puritán táblabíró-fején ezüstös haj, Komjáthy János. Egy marcona és zord ezredes civilben: Zitkovszky mester, főoperatőr. Egy magas ur, fényképezésre igen alkalmas művészfejjel: Wilhelm Károly rendező az Uher-gyárból. Mindezek nagy vitában voltak, és mikor az idegen odalépett, éppen Oláh Gyárfás használt fel egy pillanatnyi szünetet, hogy az asztal végéről könnyedén odavesse:

- Ez a reláció imposszibilis!

Mikor pedig az idegen nekik is előterjesztette nagy filmtervét, mind elkedvetlenedtek:

- Beszéljen a Vajda Lászlóval.

- Dráma? Háborus? Ajvé.

Ilyen válaszokat kapott egyszerre tizet. Riadtan fordult egy szomszédos asztalhoz, ahol két katonatiszt ült egy nett civillel. A kövér százados Bolgár Samu volt, filmkölcsonzó, a főhadnagy Lenkey Zsigmond, szerkesztő, a hóna alatt tiz Mozivilággal, a civil pedig Deutsch Géza, a Mozihét kiadója és nyomdatulajdonos. Itt is lefitymálták egy kissé az ajánlatát. Sőt egyikük egy másik asztal felé mutatva így szólt:

- Ott a Falk Richárd, vegye társszerzőnek, így nem fog boldogulni.

Az idegen odanézett. De nem is mert odamenni, mert a Falknak nevezett ur igen halkan tárgyalt valamit egy kis fekete bajszu emberrel, Seidner cinkografussal, a plakátkirályal.

Valamint nem mert odalépni ahhoz az asztalhoz sem, ahol ketten igen hevesen és alaposan vitatkoztak. Az egyik egy barna bajszu, hajlott hátú ifjú volt, Gál Ernő. A másik egy szőkés, borotvált arcú ur, Siklósi Iván, aki a témák, irodalmi évszámok, római történeti alakok, irodalomtörténeti szempontok olyan ijesztő tengerét zuditotta egyszerre vitázó ellenfelére, hogy az idegen nem mert ebbe a tengerbe belelépni. Lassan kisomfordált a teremből és ime, ismerősöket pillantott meg. Csontos, Pethes és mások ültek egy színészi törzsasztalnál. Egy fiatal, szép fiú, fekete szemekkel, Kertész Dezső. Egy nőcsábász szőke, Kemenes Lajos. Egy fifikus orru, kis száju, Kardoss Géza. És két áldott, derűs kövér ember. Egyik szelid, csendes, elégedett, mosolygó, a másik offenzív, hangos, vitázó és kacagtató. Amaz Gyárfás Dezső, emez Huszár Pufi. Mintha egy moziképből léptek volna ki ketten derűsen és szélesen.

Az idegen odalépett az asztalhoz. Akiket nem ismert, azoknak bemutatkozott. És elmondta, hogy a darabját nem tudja filmre elhelyezni.

- Hej, pedig de kellene nekem egy jó bohózat! Irjon nekem egy jó filmbohózatot!

Ezt Gyárfás mondta és várakozóan tekintett az idegenre. De az szomorúan és komolyan ingatta a fejét:

- Nem... előbb ezt... előbb valahogy ezt...

Elbucsuzott és ment tovább. Megint Pék Dezső állt előtte. A kedves ember, a kis bőrtáskával. Látszott rajta, hogy valamivel kedveskedni akar az elkomorodott idegennek. Megfogta és bemutatta egy urnak, aki gondterhelt, de fenséges Cézár gyanánt trónolt mellettük, nekiülve a márványasztalon heverő kefelevonatoknak.

- Shakespeare vagyok.

- Ráskai vagyok. Nagyon örvendek. Üljön le, sokat hallottam már önről. Mi van a darabjával? Már régóta akarok írni a Pesti Hirlapba, de vagy nincs helyem, vagy nem érek rá, vagy nem jut eszembe. Már meséltem Légrádynak is, meg Porzsoltnak is.

- A darabom nem fog színrekerülni. Nem fogadták el sehol. Pedig hatalmas dráma. Az egész háborút beleirtam, az életet és a halált, mindent. Nagy és hosszú és megrázó.

- Kár, hogy olyan hosszú. Nem lehetne megrövidíteni? Talán az Intim-Kabaré használhatná.

- Megrövidíteni? Nem lehet.

- Kinek írta a főszerepet? Eredetileg hova szánta a darabot?

- Tessék? Sehova. Senkinek. Én csak írtam. Én még itt nem is voltam színházban. Amíg írtam, addig az írástól nem értem rá. Amikor kész lett, az elhelyezéstől nem értem rá. Nem ismerem a színészeket, csak nappal.

- Az baj. Lássa, én mindig tudom előre, hol fogják előadni a darabot és a szerepeket testre szabom. Nincs is semmi baj. Tudja, hány vidéki színház játszotta a Hivatalnoklányt? Hetvennyolc. Tudja hány kiadást ért meg a Budai ház? Rengeteget. Tudja, milyen ragyogó mozidarab lesz a Csodamajom?

Ekkor az idegen egy kezét érzett a vállán. Mint a villám ugrott fel és fordult meg. Pálmai Sári állott előtte.

- Jónapot, - mondta a lány és fogai fehéren villámlottak a meleg piros száj mosolyától, - csak maga miatt jöttem be, azt akarom mondani, hogy most nem maradhatok itt. Valami dolgom akadt közben. Ma este még látni akarom magát. Nem baj, akármilyen későn lesz. Ráér?

Az idegen nem tudott szólni, mert nem találta a szót, de az arcán látszott, hogy mindenre ráér, ha Sári akarja.

- Tizenkettőkor, - mondta halkan a lány, - várom a budai Lánchidfőnél. Ne csodálkozzék, hanem legyen ott. Pá.

És már sietett ki a kávéházból. Az idegen forróan és részegen nézett utána. Olyan nevetlen volt, hogy Ráskainak köszönni is elfelejtett. Ment ő is kifelé lassan, hóna alatt a kézirattal. Észre sem vette, hogy beleütközik Pallós urba, aki izgalmasan hajszolta a tanácsot, hol kerítsen tevéket. Azt sem vette észre, hogy egy másik urba is beleütközik. Ez cvikkeres volt, tömött világos bajszu, sasorru, piros arcu, gomblyukában kacér piros szekfű jelezte délceg fiatalságát. A pincér mélyen meghajlott előtte és rászólt az idegenre:

- Jól lesz vigyázni, kérem, meglökte Szoma urat!

Az idegen felnézett. A szekfűs ur nyájasan szólt hozzá:

- Nem tesz semmit, kérem, én is meglöktem önt. Szomaházy István vagyok. De mi baja önnek?

- Semmi, - szólt a sápadt idegen és Szomaházy segítő karjára hanyatlott, - egy kis szédülés, a friss levegő mindjárt segít.

Szomaházy karonfogta az idegent és kikísérte az utcára. Ott gyengéden szólt hozzá:

- Hozassak egy konflist? Jó volna ám hazamenni és ledőlni egy kicsit. Ön vékonypénzü legénynek látszik. Vagy talán kihozok önnek a kávéházból egy pohár konyakot.

- Ön nagyon kedves, - mondta az idegen hálásan, - de nem szeretném terhelni.

Kezet szoritott és tovább ment. Szomaházy csodálkozva nézett utána. Különös, érdekes, igen figyelemreméltó embernek találta. Aztán megfordult ő is és bement a kávéházba.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare már egy külföldi színigazgatóval
is összetalálkozik, viszont Pálmai Sári elhatározza,
hogy a belföldi fakereskedővel nem találkozik többet.*

Ködös tél a Gizella-téren, a háborus világítás halovány és alélt fényfoltjai itt-ott, a régi fiakkerek helyén üresség, szürke semmi, amelyből, mintegy színpadí illúzió-felhőből, gyalogos járókelők bukkannak elő és tűnnek el ismét köhögve zsebredugott kézzel.

Ebből a ködből egy emberpár lépett elő. Csendesen lépegettek egymás mellett, holott izgatottak voltak mindketten. Pálmai Sári volt az egyik, Kern fakereskedő volt a másik. A fakereskedő reszketve és kikelve kérlelte a lányt; a lelke a száján lebegett, amint érzelmesen, a szavakat huzva könyörgött. A lány pedig vállát vonogatva, türelmetlenségén erőszakot téve hallgatta, csak néha szólt egyet-egyet, jó hangosan, hogy a fakereskedő meghallja. A földalatti lejárójánál megálltak.

- Hát én most itt lemegyek, - mondta a lány.

- Ez az utolsó szava? És még kezét sem nyújt?

A lány kelleetlenül nyújtotta a kezét és mentegetődzött.

- Az előbb találkoztam Villányi Andor nevű hirlapíróval és az kezét nyújtott. Olyan erősen izzad a keze, hogy kin vele kezét fogni. Most egy időre irtózom minden emberi kéztől.

De azért kezét nyújtott. Isten vele, mondta sürgősen és már haladt is lefelé a lépcsőn. A süket utána lépett, kétszer utána szólt, de a harmadik lépcsőfokon megállt, mélyen sóhajtott és megfordult. Kilépett a térre és sirva, rázkódó vállal elindult a Hangli felé.

Sári már váltotta lenn a szakaszjegyet és nem sejtette, hogy néhány lépésnyire tőle két lázas szem oktalan tekintete milyen éhes figyelemmel keresi őt. Ez az idegen volt, aki benn állt a Zserbó hosszú pultjai előtt, lökdöstitte magát a minyonok közt válogató bundás asszonyoktól, a tálcákkal siető kisasszonyoktól. És nézett, nézett a sokaságban, de akit keresett, noha semmi oka sem volt, hogy itt keresse, azt nem találta meg. Csetlett-botlott az emberek közt a kézirat-csomaggal. És többek között beleütközött egy feketebajszos, berlini kinézésű emberbe. Megismerte, kezét fogtak. Ez Déri Imre volt, akit az Otthonból már ismert.

- Mit csinál errefelé? - kérdezte Déri.

- Keresek valakit, valami ismerőst. Önnél mi ujság?

- Semmi különös. Leszerződtem. Az Esthez berlini tudósítónak. Kit keres?

- Mindegy. Egy hölgyet. Csak úgy.

Ketten vergődtek most már befelé a nagy zsufoltságban, amely akkora volt, hogy egy vörös szakállu ur, aki három nagy politikussal konferált egyszerre és tüzesen magyarázott nekik, - Singer Artur volt ez, Neues Budapester Abendblatt főszerkesztője - odaszorult a teájával a pult mögé, ott szorongott egy széken ülve, kisasszonyok szendvicses tálakkal nyultak át a feje felett, egyszersmind átnyulva egy szálás, délceg, fekete ur orra előtt, aki állva teázott, arcán párbajból eredő sebhely mutatta a bácskai gavallért, a nők leplezetlen pillantásokat küldtek feléje. Ez Dungyerszky Gyókö volt, a szenttamási nábob. Három lépcsőfokkal lejjebb, a nagy teremben, mozogni alig lehetett. Egy mélabus, kedves szőke hölgynek alig tudtak kitérni, aki drága prémjeiben kifelé igyekezett, ez Bánki Judit volt. Viszont egy másik hölgynek átléptek lábán, olyan szűk volt a járás; ez a láb megérdemelte azonban a figyelmet, mert egy fíusan jó-

kedvű, merész és huncut girl lába volt, a Somogyi Nusié. A tolongásban egy pillanatra megállt az idegen és szájtátva bámult egy eszményi szőke fejre, amely a legszebb akvarellszínek gyöngéd gyönyörében pompázott, mellette néhány évi korkülönbséggel ugyanaz a fej. Lenkeffy Ica és a mamája. Aztán tovább furódtak a tömegben Déri, meg az idegen, aki kémlelve kutatót a fejek, frizurák, kalapok sűrű és őserdőhöz hasonlatos zsufoltsága tömegében egy ismerős szempárt.

Beértek a dohányszóba. Ott egy alacsony, borotvált, monoklis ur bólintott, franciás, ideges és kedves, a konyakos üveggel maga előtt: Lázár Leó. Egy másik asztalnál egy magas, angol-szerű ur uzsonnázott, világot az a pesti háborús rabságban, Winterberg Rudi. A kis asztaloknál démonok, aranyifjak, huszártisztek, de köztük egy gyalogos altiszt is, rövidlábu, köpcös, kissé rekedt, nézésében éles ész és művészi fürgeség. Róbert Jenő volt ez, a berlini Residenz-theater magyar igazgatója. Déri idevezette az idegent. Összeismerkedtek és Róbert az első két perc banális mondatai közben már a kéziratot kihuzta az idegen hóna alól.

- Darab?

- Darab. Történelmi tragédia, amely ma történik. Erősen háborús.

Róbert visszaadta a kéziratot és fáradtan legyintett.

- Részemről a háboru már tulsokat szerepel. Nagyon él nekem ez a háboru.

Egy kurtát sóhajtott, aztán odafordult a helyes, finom kisasszonyhoz, aki elegáns, tiszta sötét-kékben és előkelő sárga cipőben ott forgolódott az asztalok körül.

- Kérek még szendvicset, Zsófi.

Zsófi ment és ekkor az ablakon át, amelyen a nagy szalont lehetett látni, a künn ülő tenger hirtelen dagályát lehetett látni. A szalon úgy ahogy volt, felállott és a tömeg utat nyitván a sorfalak között egy fenséges lépésű hölgy vonult be ápolónői dresszben, mögötte egy másik hölgy. Leültek a jobboldali sarok ablakasztalához. A sokaság is leült.

- Ki ez? - kérdezte élénk figyelemmel az idegen.

- Augusztó főhercegasszony és az udvarhölgye.

- Ah, - mondta az idegen, - ez érdekel. A koronás fők érdekelnek.

És sokáig nézett ki az elválasztó üveglakon. De úgy látszik, mást is keresett a sokaságban. Mert egyszer csak visszafordult és ideges lemondással szólott.

- Isten önökkel, akit én keresek, az nincs itt.

Az idegen elment, keresztülfutván magát a sokaságon. Utközben rálépett egy hölgy lábára és hallotta, amikor a sziszegő hölgyet megnevezték mögötte: Komlóssy Emma. Künn, az elárúsító teremben egy pillanatra forró villám futotta végig, amikor egy nyulánk, szőke nő elegáns sziluettjét meglátta, de aztán egy fordulásnál meglátta, hogy az nem Pálmai Sári, hanem Varga Nusi, aki tortát vásárol.

Az ajtónyíláson alig tudott kijutni, mert mindig szembe jöttek vele befelé igyekvők. Végre kijutott a kéziratcsomóval az utcára. Ott hosszasan megbámulta az udvari automobilt a cilinderes sofförrel és lakájjal, hátul a büszke, zárt tetejű koronával. Aztán minden ok nélkül sietni kezdett, maga sem tudta, hová. Ahol órát látott, mindenütt megnézte, messze-e még az éjfé. Még az utcán is azzal a lehetetlen reménységgel nézett szét, vajjon meglátja-e a járókelők között, akit keres. Mert, hogy éjfélig várni kell, az lehetetlennek tetszett. Még nem volt egészen vacsoraidő, céltalanul bolyongott tehát az utcákon. Egy óra múlva azon kapta magát, hogy a Klauzál-utcai ház előtt járkal. Elrestelte a dolgot és nekivágott a Dob-utcának. Egy pár lépés múlva a Fészek előtt állott.

HUSZONHATODIK FEJEZET,

*melyben Shakespeare Vilmos felkeresi a Fészek-klubot
és mindenkit ott talál, csak azt nem, aki kellene neki,
de legalább a darabját még itt is refüzálják.*

Valami furcsa szeszély hajtotta, bolond kis reménység, amelynek gyerekes voltán maga is mosolyogni próbált, ahogy a kézirattal a hóna alatt belépett a Kertész-utca és a Dob-utca sarkán a nehezen nyíló, mázsás sulyu kapun. Nem a kéziratra gondolt, titkos és naiv reménykedésének tárgya nem valamely színigazgató vagy más, döntő befolyású színházi hatalmasság volt. A szőke idegen most már egészen más valakire gondolt, türelmetlen gondolatvillanásai ezt a másvalakit keresték a világban, az életben, az időben, amik forró kék szemei előtt mintegy összeomlottak egy kicsit.

Felment egy lépcsőn és találomra bement egy nyitott ajtón. Ott ruhatárat talált. Kicsit habozott. Jól tudta, hogy zárt klubban van, ahová idegen szó nélkül nem mehet fel. Megszólalt tehát.

- Van itt valaki az ujságíró urak közül?

A ruhatáros elgondolkozott és végignézett a kabátokon.

- Itt van a Faragó Jenő ur. Talán lekéressem a háztelefonon?

- Legyen szives, - szólt az idegen. - Valójában maga sem tudta nyugtalanságának mámorában, hogy mit akar Faragótól. De a telefon megtörtént és ő alig várakozott pár percet, egy tömzsi, tiszta, borotvált ember lépett be, kopaszodó és öszülő, de friss, ruganyos és elszánt. Ez volt Faragó.

- Parancsol?

- Bocsánat, Shakespeare Vilmos vagyok. Ne haragudjék, szerkesztő ur, de nincs itt senki ismerősöm...

- És ön meg szeretné tapasztalni a fészket. Nagyon szivesen, legyen a vendégem. Ámbár egy kissé sértve vagyok öntől.

- Tőlem?

- Igen, öntől. Itt járkál a városban, mint rejtélyes egyéniség, akiről senki sem tudja, kicsoda voltaképpen és eddig még nem jutott eszébe, hogy a lapomnak valami érdekes fényképet vagy cikket adjon.

- Ó szerkesztő ur, - szólt az idegen melankólikus mosollyal - fényképem nincs, amit pedig irok, azzal nem tudok zöld ágra vergődni. Itt nem lehet színre kerülni.

Ezenközben felértek a második emeletre, ahol képzőművészeti pompa tárult az idegen elé. Mindenütt szobrok, képek, szép butorok. Beléptek egy nagy terembe, ahol balról egy valószínűs kis szinpad virult. Faragó megfogta az idegen karját:

- Lássá, ez egy önnek való szinpad. Itt mi szoktunk entre nous koncerteket rendezni. Volt már koncert itten, amelyen Roland Ida szavalt és Lhévinne zongorázott. Talán meg lehetne csinálni itt az ön dolgát. Majd beszélünk Tolnay Ákossal. Ha színházi ötlet kell, csak hozzám jöjjön.

És mielőtt az idegen megakadályozhatta volna, már intett egy urnak, aki előzékenyen ugrott fel a társaságból, melynek körében ült. Magas, sovány ur volt ez, nyakában jellegzetes écharpe-nyakkendővel, diplomatikus fellépésű, kicsit raccsoló, finom ember. Faragó bemutat-
ta neki, mint háznagynak a vendéget, aztán előadta neki a különös színielőadás tervét. Tolnay, igen udvariasan bár, a fejét rázta.

- Hallottam már a darabról. Hallom, hogy háborus tragédia. A mi embereink felejtani jönnek ide a háborut. Nem tartanám ajánlatosnak, hogy éppen a klubjuk juttassa erőszakkal eszükbe.

Az idegen elmosolyodott.

- Itt nem is lehetne előadni, tulkicsi a színpad. De mindenesetre érdekes, hogy már nemcsak a színigazgatók refüziálnak, hanem a klubok is.

Ezen nevettek mindahárman. Az idegen kissé idegesen. Nem figyelt soha egy fix pontra, tétován bámult a teremben ide-oda. Mintha keresett volna a nézése valakit. Faragó mutogatta neki azokat, akiket még nem ismert. Egy nagy asztalnál két szép asszony ült. Egy nagyon finom, előkelő arcú lornyonos fiatal hölgy, tartózkodó és disztíngvált, meg egy jókedvű, kicsattanó, takaros fekete menyecske. Az előbbi Nádayné Tasnády Ilona, az utóbbi Bánóczi Dezső színész felesége. Ide ült vissza Tolnay és itt ült még egy cvikkeres ur, gondosan hullámozott szőke hajjal, igen nagyon elegáns cipővel, Bruchsteiner Rezső. Ott ült egy színész is, aki éppen valami zenetréfát adott elő, hangszereket utánozott bámulatos muzsikalitással és közben villámcsapásszerűen maga kacagott fel harsány nevetéssel a mókákon, ez Náday Béla volt. Ekkor lépett oda éppen egy ujonnan érkezett társaság. Egy bájos fiatal hölgy, Mátrai Erzsí, két borotvált arcú férfival, mindakettő színész és mindakettő Fenyő, Emil és Aladár, az egyik a hölgy ura. Egy másik asztalnál a feketeszemű, filigrán, asszir arcú hölgyet, Rácz Enát, két ur mulattatta, a művészhaju, magas, nyájas, nagyorru férj, Dienzl Oszkár és egy piros-pozsgás, kipedrett szőke bajuszkájú ember, Polónyi Elemér, mindketten zongoraművészek. Másutt egy rövidre nyírott koponya bukkant fel, amely alatt bikanyak és dagadó váll árulta el a vivó-matadort: ez Hajdu Marcell volt, nyilván mint igazgatósági tag tárgyalt valami klub-ügyet Győző Lajossal, a titkárral és Werner urral, a főkönyvelővel. Egy teljesen kopasz, szerfelett nyájas piktor állt oda hozzájuk a vitában segíteni, Németh Lala. Nem messze tőlük egy fekete, csinos óriás meredt az asztal mellől, mint egy hegy, Lányi Dezső szobrász, mellette a jókedvű kis felesége és még két érdekes hölgy. Az ajtók nyíltak itt is, ott is, hol jött, hol ment valaki, a középen Steiner Gyula, az orvos, a szivarok miatt veszekedett az egyik pincérlánnyal. Egy elegáns, magas, nyugodt szőke ur most ment az olvasószoba felé, Littke Ernő, pezsgőgyáros. Egy kis asztalnál ketten beszélgettek, társaságbeli urak, az egyik gondosan öltözött falkavadász, Gara Illés, a másik izmos, érvelő és ellenvető: Kiss Muki. A terem közepén egy feltűnően megnyerő és elegáns urifü, Kandó László, fogott kezét a kollégájával, Pólya Tiborral, aki aztán egy fiatal lány felé sietett, de ez nem leány volt, hanem a felesége, nagyobb bizonyosság okáért ott állt mellette a legfiatalabb após, Arányi Dezső is. Egy egészen korrektül öltözött fess fiú, Feiks Alfréd, az ajtónál vallatott egy másikat, Wolfner Györgyöt, aki nyilván koncertből vagy színházból jött. Egy rózsapiros arcú, fehérhaju, igen kedves és mosolygós ur, Szerémy Zoltán, egy kissé hajlott, kopaszodó, jó magyaros táblalíró, Molnár Jebi fejtegetéseit hallgatta. És egy asztalnál a klub két igazgatója tárgyalt a főpincérrel: Hegedüs Gyula, tekintélyes, méltóságos viselkedésű, rendkívüli arcvonásokkal eleven fejű művész és Róna József, egy apostoli szobrász, Szent Péter civilben.

Az idegen a többi termekre is kíváncsi volt. Benyitottak egy kis sarokajtón, de ezt az ajtót megint becsukták, mert a különszobában társaság üldögélt. Az idegen egy szempillantással megnézte őket, aztán sorra kérdezte valamennyit Faragótól. Kiderült, hogy a szemüveges ur a szőke kecskeszakállal Diósy Béla, a mozgékony, olivarcu, érdekes gnóm az olasz orral Tango Egisto, a cvikkeres, szelid ur Péterfi István, a szőke szépség Máthé Rózsi. Még többen is

voltak benn, de ezeket Faragó nem látta. És amint ezekről beszélgetett, egy feltűnően széles ur lépett hozzájuk. Kék zakója kifogástalan, arca frissen borotvált, szemében kaján elmésség. Faragótól kérdezett valamit. Aztán az idegennel bemutatkoztak egymásnak.

- Nem tud színrekerülni a darabjával, - magyarázta Faragó.

- Én mindig rendelkezésére állok, - vágta rá rögtön a kövér ur és már ment is üdvözölni egy újonnan érkezett házaspárt, Péter Sándor műépítésszel a feleségével.

- Ki volt ez? - kérdezte az idegen.

- Kálmán Jenő Ákos, vagyis Ubul, - felelte Faragó - a zöldségközpont vezérigazgatója.

Az idegen elnevette magát, aztán szomorúan legyintett a kezével. Az egyetlen hely, ahol a darabját értékesíthette, bizony a zöldségközpont maradt.

- A zöldségről jut eszembe, - mondta Faragó - menjünk le az első emeletre vacsorázni.

Ekkor vette észre az idegen, hogy olyan éhes, mint egy farkas. Lementek az étterembe. Ott is sokan voltak. Egy hosszú asztalnál egymástól független legényemberek ettek. Egy asztalnál egy műértő, borotvált ur, Lázár Béla, a fess feleségével és a leányával. És egy asztalnál valóságos csoda: Bródy Sándor sajátmagának öt csalódásig hű másolatával. A fiai vacsoráztak vele, szép Bródy-gyerekek, mint az orgonasip, Hunyady Sándor civilben, aztán Bródy Bandi, Bródy Pista, Bródy Jancsi és Bródy Illés. Apjuk úgy ült köztük, mint király egy fantasztikus országban, ahol csak Bródy-gyerekek vannak.

Faragóék helyet kerestek és éppen le akartak ülni egy sovány, fekete ur, Keményffy Jenő és érdekes, ideges, finom felesége szomszédságába, mikor a főpincér zavartan sugott valamit Faragónak, aki erre haragosan felfortyant:

- Shakespearet elküldjem egy művészklubból?

A főpincér zavartan vállat vont. Faragó pedig az idegenhez fordult:

- Kérem, őszintén zavarban vagyok. A főpincér most értesít, hogy a választmány legutóbbi ülése megszüntette a vendégvacsorákat.

- Nem baj, - szólt szeliden az idegen.

És már ment is lassan, de nyugtalanul és idegesen kifelé.

HUSZONHETEDIK FEJEZET,

amelyben semmi a világon nem történik.

Nem tudta, hova megy. Nézte az órákat, amelyeket itt-ott meglátott kávéházi ablakon keresztül vagy hirdetőoszlop tetején. És úgy tűnt fel, mintha minden óra megállt volna, vagy legalább is valami nyomasztó erő tartaná vissza őket attól, hogy rendes tempójukban mozgassák előre mutatóikat.

Cél nélkül, vagy legalább is maga elől rejtegetve ennek a koncsorgásnak a célját, befordult a Royal-szálló kapuján. Sietve végighaladt a hallon és bebámult az étterembe. Egy pincér megkérdezte a furcsa embert, kit keres. Ő azt felelte - kissé vontatottan, - hogy színházi társaságot. És a pincér sorra mutogatta neki a sajtóhoz, vagy színházhoz tartozókat, akik ott vacsoráztak a nagyteremben, az óriási ezüst-arranzmánon tul. Egyik asztalnál egy csendes, előkelően nyugodt, borotvált ur: Szakács Andor. Másutt egy kivágott szőke szépség, tánc-csillag: Krisztinkovics Jenny. Másutt négy fiatalember, egy oliv-arcu napkeleti herceg olyan fekete hajjal, amely már kéknek tetszett, Kónyay Elemér; egy párisias külsejű vékony fiú, eleven nézéssel, kurta göndör hajjal, Dezső Alajos karikaturista; egy komoly, zárkózott, művészarcu ember, Kerpely Jenő gondolkás; és egy hirtelen, ideges, lázas, rajongó ifjú, Ábrahám Pál zeneszerző. Másutt egy asztal, amelynek beszélgetésére a szomszéd közönség feszülten és mosolytól ragyogva figyelt: itt vitte a szót egy kedves és ellenállhatatlan ur, Nagy Endre, mellette eleven és helyreasszony felesége, velük egy láthatóan boldog ifjú házaspár, Zerkovitz Béla és a felesége.

Az idegen megfordult és tovább ment. Az utcán mint egy konstantinápolyi kóbor kutya oldalgott iránytalanul. Fény csapott feléje a Royal Orfeumból, bement. Le a söntésbe. Ott szét nézett a vacsorázók között, maga sem tudta miért. Egyik asztalnál egy csinos fiatalember hadarta a szavakat, a mondatokat összerántva és gesztikulálva a kezével, amelyen gyönyörű rubingyűrű diszlett: Papp Jancsi. Két hölgynek magyarázott, akik már ki voltak festve a színpadra és már a kosztümöt is felvették, de egyelőre itt vacsoráztak az állatszelistitő és két akrobata asztala között: Szász Ilona és Sándor Stefi.

Itt is visszafordult az idegen. Át a zsufolt nézőtéren, ki az utcára és ott tovább. Az idő olyan nehezen mulik. A Nyújkba csak úgy az ablakon át nézett be és mikor pillantása arra a helyre esett, ahol legutóbb Sári beszélt vele, összerázkódott egy kicsit. Behunyta a szemét és így indult tovább. Neki is ment megint valakinek. A Nemzeti Színház sarkán egy csoport beszélgetett. Egy nagyon testes, egy nagyon sovány és egy nagyon fiatalnak látszó. A testes Horváth Jenő, lóversenyt magyarázott a másik kettőnek, Hajdu Józsefnek és Mészáros Alajosnak. A kis ajtó nyilott és kilépett rajta egy heves, tűnődő ember, óriás Dorian Gray, dult férfiszépség, Somlay Artur. És az ajtónyíláson át látszott, hogy két hölgy beszélget egymással: Nagy Terus és Kelemen Mária.

Mindez csak tovatűnő kép volt az idegen szemében, már baktatott tovább le a Rákóczi-uton. A Balaton-kávéházba öntudatlanul és találomra benyitott. A Borsszem Jankó szerkesztősége ült ott együtt. A két szerkesztő, az amerikai arcú Bér Dezső és az energikusan szóvivő Molnár Jenő éppen egy levelet olvastak és nevettek, amelyet Weigl Géza küldött Dalmáciából. A levélben a munkatárs jó vicceket írhatott, mert a magyar bajszu Mühlbeck Károly és a pelyhedző Vértés, mint elegáns önkéntes, igen jól mulattak rajta. Az idegen szétnézett és tovább sietett. Öntudatlanul benézett az Otthonba. Ott csak a ruhatárig jutott, ahol egy szerkesztőnek köszönt éppen nagyot a portás, Rotter Lajosnak, egy apró, öreg ur, mintegy

szegény Tamás, éppen a kabátjába dugta az ujját: Erős Gyula, a lépcsőn pedig három ur jött lefelé: egymással beszélgetve egy jóindulatu Mefisztó-arc, Vidor Dezső, meg egy bölcs és derüs bácsi, Alszeghy Kálmán, mögöttük pedig a legszebb katona a világon: Báttaszéki Lajos. Az idegennek eszébe jutott, hogy az Otthonba nem járnak hölgyek. Máris megfordult és ment tovább. Beszédelgett a Pannóniába. Ott egy vörösarcu szőke ur ült a sarokban, az utca felőli kis teremben, mágnásnak vagy kuriai birónak vélnéd, de lapszerkesztő: Csajthay Ferenc. Egy sovány, szőke, rapszódikus ember magyarázott neki valamit, ifjabb Hegedüs Sándor. Másutt egy csendes, finom ember vacsorázott egy érdekes szőke beautéval: Pusztá Béla és a felesége.

Mint valami nekikeseredett, szótlan lumpoló, úgy ment az idegen innen is tovább. Kit kérészt? Mit akart? Az Astoriában megbámult egy szépséget, akinek tüneményes szőke haja volt, a ruhatáros árulta el, hogy Bánhidy Ilonának hívják. A Magyar Világ-kávéházba is bekukkantott, ott viszont egy szénfekete tüneményt bámult az egész kávéházzal együtt: Igalits Sandyt. A Belvárosi Kávéházban kabaré-társaság ült, azokat egy derék fiatalember kivételével, aki egy kedves bernáthegyihez hasonlított leginkább és akit Orbók Attilának hívtak, ismert mindenkit. Hamar tovább futott tehát, nem akart most senkivel beszélni. Kis, sötét utcákon keresztül ismét vendéglőhöz jutott, a Kovácsához. Benn boldogan és meghitt kettesben vacsorázott egy pár; az idegen megismerte az illusztrált lapokból: Lengyel Menyhért és a felesége. Tovább, tovább. Lement a Duna-partra és az alsó rakodóparton baktatott tovább. A Petőfi-térnél felment a korzóra. Bement a Hungáriába. Ott ismerőst talált, Kálmán Ubult, aki meg is szólította és mindjárt elmondta neki, hogy az a szép hölgy ott Szentpálné, műkedvelő moziszinésznő, a lengyel barátnőjével, az az áldott jó szőke ember, Lehár Ferenc, a szép vöröshaju hölgy a felesége. Az idegen bucsuzott máris és kutató szemmel egyenesen a Ritzbe szaladt. A hallban itt is ismerőst talált, Winterberg Rudit, aki egy szelid, hirtelenszőke ember, Hein piktor és egy gyermeteg lelkű, kedves őrnagy, Rab Ákos társaságában hallgatta a zenét. Mikor az idegen éppen mellettük állott meg és reménytelenül sóvárgón, kutatva nézett körül, Winterberg magyarázta neki a jelenlevőket. Az az érdekes hölgy Polláknak, a bécsi multi-milliomosnak a felesége, egyébként színigazgatónak a leánya: Mariházy Kövér Miklósnak. Az idegen hóna alatt ismét megrezzent a kézirat. És az a két mélyen dekoltált kábitó hölgy Kálmán Rózsi és Vidor Zseni. Aki a másik asztalnál háttal ül feléjük, a bársonyos fekete szemű, az Sugár Teri. Amott együtt ül két bűbajos lény, angolkéz festette Gibsongörlők: Wood Lucy és Rónai Alisz.

- Ha még akar nagyon szépet látni, nézzen be az étterembe, - mondták az idegennek. És mikor benézett és visszajött, megmagyarázták neki, hogy az a nagyon szép asszony a színműíró báróné: Beckné Hatvany Lili, az a másik nagyon szép asszony nem színműíró, hanem színműíró, maga pedig szobrász: Hatvanyné Winsloe Kriszta, az a harmadik nagyon szép asszony pedig Paulay Erzsi. A társaságban az a borotváltarcu ur nem színész, hanem Herz Heini vezérigazgató, viszont az az öszülő, magas, bajszos ur pedig színházi szaktekintély: Márkus Miksa, az ujságírók elnöke, nagyon befolyásos ember és nagyon szívesen segít mindenkinek a baján. Az idegennek ismét a szívébe nyilallott a hóna alól a kézirat. De erőt vett magán és tovább hallgatta, hogy az a magas gavallér, aki most ül le a Vázsonyi Vilmos asztalához, Hédervári Lehel, az a két ur pedig, aki most jön be, az íróvilágból való: a fekete nyirott bajszu Fenyő Miksa, a fekete szeműveges pedig Kállay Miklós. És az a szép szőke hölgy a lornyonnal, aki most lép be egy társaság körében, az Faludi Sándorné. És egy fiatal házaspár kedvesen, karonfogva, a hidegtől kipirulva: Lázár Miklós és a felesége.

Az idegen hirtelen valami lázas türelmetlenséggel vett bucsut és futott ki. Ez azért történt, mert eszébe jutott, hogy a Lánchid tőszomszédságában van. Az utcán csakugyan felmeredt előtte a nemesen ivelt hid. Kétszer is nekiindult a hid felé, de mégis csak meggondolta. Még nagyon messze volt az éjfé, haladt tehát a Margithid felé. A Lipót-körut legelején egy kapu

előtt egy hölgyet látott, akinek prémjeiből csak a feltűnő finom lába látszott ki. Éppen jött ki a házmeister a csengetésre és mikor a hölgy belépett a kapun, az idegen egy pillanatra látta az arcát: Gazsi Mariska volt. Félálmodó, de feszült idegzetű baktatásában a Teréz-körútra ért az idegen, ott belépett a Britanniába. Szépen szólt a cigány, egy asztalnál ott ült, akit ő már ismert: Ráskai Ferenc. Nem magányosan ült. Egy kedves, egyszerű hölgy ült mellette, a másik oldalon pedig egy zömök, alaposan megépített, keménykötésű ur, nagy szőke bajuszszal és nagy, omló hajjal. Ez Móricz Zsigmond volt és nyilván egy darabtémát magyarázott, a hölgy, Molnár Aranka, nagy figyelemmel hallgatta. Az idegennek eszébe jutott, amiket Ráskai a Nyújorkban mondott neki. Mélyen sóhajtott és ment tovább, sürgető nyugtalanság üldözte tovább az utcán. A nagykörútról egy boldog pár fordult be előtte az Andrássy-útra, szapora léptekkel, egymáshoz simulva: a magas, karcsu hölgy Adler Adelina, az erős szemű, érdekes arcú ur pedig Szende Ferenc, a vőlegénye. „Szerelem”, - mondta magában tűnődve az idegen. Ugyanekkor az Andrássy-útról, a Világ szerkesztősége felől, egy csoport jött hangosan vitázva. Purjesz Lajos vitte a szót, Barta Lajos csendesesen ellenvetést tett, majd Bede Jób szólt valamit, ezen mindnyájan nevettek. „Lapok és színház” - mondta ugyanugy az idegen, mint előbb a szerelmet.

És ment tovább, szinte lihegve, képtelenül idegesen lelkendezve és mintegy üldöztetve. Az éjszakában csak a lassan haladó óramutatókat látta, az arcok, amelyekkel találkozott, úgy suhantak el előtte, mint a laterna magika képei. Valahol Kész Rózsit látta budai villamosra szállni, másutt a kis Patat Leó tűnt tovább mellette lógó fejjel és dudolva, ki tudja, hol pedig egy büszke és szálas művész lépései kopogtak az idegen előtt tovább, ez Szemere Árpád volt. Valahol a Kossuth Lajos-utcán egy kicsit megint megdobbant a szive: Herczeg Ferenc ment ott egy urral, akinek megismerte az arcát: Karczag Vilmos volt, a bécsi színigazgató. De csak baktatott sietve tovább az éjszakában a különös, szédült ember, a hóna alatt a kézirattal.

Féltizenkettő volt, mikor már ott állt végre dobogó szívvvel a budai Lánchidfőnél. És mikor egy távoli toronyóra éjfelet ütött, az ajkát rágtá az idegességtől. Emésztő és borzasztó várakozás volt. De egyszerre gyors, szinte surranó léptekkel jött prémekben egy nő. Sári volt. Az idegen boldogan és megváltva felkacagott.

Sári nem szólt semmit. Némán karonfogta és sietett vele előre. Mentek ketten Budán, sötét éjszaka és a szívük dobogott.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET,

amelyben elmondatik, hogy a színrekerülésnél fontosabb dolgok is vannak egy férfi számára, ha mindjárt Shakespeare is.

A Fő-utcán egy házba csengettek be. Szótlanul mentek fel a lépcsőn. Elöl a sötétben Sári, utána az idegen, mint tétován lépkedő gyermek. Egyszer megszűntek a sötétben a lépcsők. Sári homályos alakja befordult a folyosón, az ujjával tapogatva megkeresett egy kulcslyukat. A Wertheim-zár csendesen csettent és az idegen megfogta a finom, hűvös kis kezét, amely vezette befelé.

Végre egy szobában voltak. Sári felgyújtotta a villanyt. Pompás, gazdag szoba volt ez. Nagy szőnyegek, antik butorok, képek, vitrinek, tükrök. Egy kerevet leborítva óriási jegesmedvével.

- Hol vagyunk?

- Nálam vagyunk. Mivel kínáljam meg? Akar konyakot vagy pezsgőt? Vagy valami édességet? Vagy cigarettát?

- Semmit. Talán legfeljebb egy pohár pezsgőt.

Sári egy asztalkát húzott a kerevet mellé, szervirozta és ügyesen tartotta a pezsgőt. Felgyújtotta a kerevet mellett az álló lámpát, a nagy villanyt pedig eloltotta. Ott ültek ketten a nagy sötét szoba közepén a lámpa kis piros fénykörében. Koccintottak. Az idegen ránézett a lányra, akinek könnyes volt a szeme.

- Mi baja? - kérdezte nem is meglepetve, inkább nyugalmas szeretettel.

- Éppen azt akarom elmondani. Holnap délelőtt férjhez megyek.

- Kihez?

- Langer vesz el feleségül. Itt fogunk lakni. A lakás már az enyém. Holnap a ház is az enyém lesz. Ma még a házmester nyitott kaput, holnap már kapukulcsom lesz.

Sári nagyot, mélyet sóhajtott és maga elé nézett a földre. Aztán összeborzongott egy kicsit. És ránézett könnyben uszó szemekkel az idegenre.

- Milyen különös ez. Kicsoda maga, itt éjfélkor a lakásomon? Furcsa. De magával most kellett beszélmem. Maga mindig zavart engem, sokat gondoltam magára. És holnap férjhez megyek. Nem tudom, mit akarok magától. Ugy éreztem, hogy ha magával beszélek, valahogy valami segítséget kapok. Pedig - hiába - holnap ez meglesz.

Megint összerázkódott. És felállott. A nagy, zöld diszes cserépkályhához lépett.

- Hideg van. Persze. Kialudt a tűz. Tűzet kellene gyújtani.

Szétnézett. Gyufát vett elő egy dohányzóasztalról. De nem talált papirost.

- Kellemetlen. Volt itt ujság, de úgy emlékszem, a nappaliban hagytam. Ott pedig most Braunné alszik, a pótanyám. Emlékszik rá? Az a néni, akivel a Nyújorkban látott először. Erőnek-erejével itt maradt ma éjjel a nyakamon, holnap segíteni akar a költözködésnél és készülődésnél. Honnan vegyek most papirost?

Az idegen kék szemében különös fény villant fel. Az arca pedig egy kicsit elsápadt.

- Hagyja csak, majd én tűzet gyujtok.

Odament a kályhához és letérdelt. Benézett, piszkálta. Aztán a hóna alól elővette a kéziratot, amelyről csak most tűnt ki, hogy nincsen odanőve. Reszkető kézzel, de határozottan letépett belőle egy marék papírt, összegyűrte és benyomta a kályhába. Aztán figyelmesen nézte, hogyan lobban lángra. Lassanként rárakta a többi kéziratot is.

Sári mindebből nem látott semmit. Nekitámaszkodott egy vitrinnek és csendesen maga elé bámult. Még fel is rezzent, mikor az idegen felállott és a kályhában vigan lobogott a tűz. Sári megdöbbsent. Az idegen mintha megnőtt volna egy fejjel. Erős volt, büszke és hibátlan, nyugodt és férfias. Mint egy ellenállhatatlan vezér, biztos lépésekkel jött a lány felé. A vitrin-nél megfogta a Sári vállát és egyszerűen, erősen magához vonta.

Sári két áldott, erős kar forró szorítását érezte. És egy szájat érzett a száján. Hirtelen, mintha valami angyali ujjongás szabadult volna fel benne. Eszeveszett hévvel viszonzta a csókot és úgy érezte, mintha csodálatos szárnyak valami képtelenül boldog lebegésbe ragadnák fel. A szeme lecsukódott és csetlő-botló lábbal engedte magát vinni. Leültek a kerevetre. Ott a lány lassan felnyitotta a szemét. Éppen a férfi szemébe nézett bele és a bámulatos szemek nézése mint a sors borult reá. Érzékei mintegy elolvadtak. Ismét lecsukódott a szeme, a karjai fojtó szorítással fonódtak a férfi nyaka köré. Alig hallhatóan sugta:

- Drága... drága...

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET,

*amelyben Shakespeare, nem tudván Pesten egy darabját elhelyezni,
angolosan, sőt rejtélyesen távozik, az Akadémia pedig felébred.*

Szürkülő, didergő reggelen a szőke idegen lépdegélt a Fehérvári-uton. Régóta ment már a hajnalban, baktatott az érthetetlen vándor. A Gellérthegy alatt egy kóbor, zsemlyeszőrű kis kutya csatlakozott hozzá. A kutyus szorgalmasan ment mellette, néha el-elszaladt pár lépést, hogy itt-ott megszaglásszon valamit, aztán hűséges és rajongó pillantással megint csatlakozott hozzá. Már kinn jártak messze a városon túl, ahol földek között hébe-hóba emelkedik csak meztelen hátsó falával egy nagy bérház. Mélységes csend volt köröskörül, távolról pályaudvari fütyök és villanyos-csengések hallatszottak.

Egyszer csak a kis kutya megállt, megdermedt és velőtrázó vonításban tört ki. Egész testében reszketett. Borzasztónak és természetellenesnek tűnt fel előtte, ami történt. Az az ember, akihez csatlakozott, egyszerre csak mintha levegővé vált volna: nem volt. Ment az uton teljes testi mivoltában és egyszer csak nem volt többé. Szempillantásszerűen tűnt el. A kis kutya rémülten ugatta saját ijedtségét a szürkülő hajnalban a néptelen út közepén. Majd fülét lekonyitva és farkát bekapva eszeveszetten menekült vissza a város felé.

A város már ébredt. Lassanként egészen felkelt a háborus Pest, kireggeledett. Az emberek dideregve és kis gőzfelhőket lehelve mentek az utcákon. A Ferenc József-téren egy autó állott meg a főkapitányság előtt. Tarján ugrott ki belőle és sietett egyenesen a főkapitányhoz.

Sándor László, a mosolygós, nyílt, kedves székely gavallér már munkában volt. Mikor Tarján belépett hozzá, éppen egy nagypecsétes borítékot bontott fel. Elolvasta, mosolyogva csodálkozott és szó nélkül átnyújtotta Tarjánnak. Az is elolvasta. Átirat volt a Magyar Tudományos Akadémiától és így hangzott:

„Több oldalról azt a figyelmeztetést kaptuk, hogy Shakespeare Vilmos neve alatt egy lélektani rejtelmet képező egyén tartózkodik fővárosunkban. Felkérem az igazgatótanács megbízásából Méltóságodat, hogy az illető egyén hollétéről és személyes adatairól nekünk hivatalos felvilágosítást küldeni méltóztassék, mert Akadémiánk az illetőt nyomban tudományos vizsgálat tárgyává óhajtja tenni. Teljes tisztelettel Heinrich Gusztáv főtitkár.”

- Csakugyan volt ilyen ember Pesten, - mondta Tarján - jól ismertem. Nagyon furcsa ember volt, nem is voltam vele tisztában. Színházi társaságokban mászkált, de mint fantasztikus pitiánert mindenütt kinevették. Benne volt a Langer-féle házbéruzsora-lázadásban is, de csak mint belekeveredett járókelő. Most nem tudom, mi van vele.

- Hát Langerral mi van? - kérdezte a főkapitány.

- Langer ma délelőtt házasodik. Elvesz egy Pálmai Sári nevű kis színésznőt. Az majd elveri a húsz millióját. Nagyon szép nő. Olyan finom lába csak még Váradi Arankának van Pesten.

A főkapitány és az ujságíró még valami szakszervezeti dologról beszélgettek, aztán Tarján átment az útlevel-osztályba. Itt Ballával találkozott. A kis Balla nevetve ujságolta:

- Te Vili, tudod mi ujság? Kern fakereskedőt, azt az alakot a Nyújjorkból, aki a Pálmai Sárít főzte, az éjszaka a Dunából halászták ki. Öngyilkos akart lenni a nő miatt.

- Meghalt.

- Fenét halt meg. Ivott egy kicsit és megfázott. Beszéltem is vele. Azt mondta, hogy rém sokat ivott fuldoklás közben és ez teljesen kiábrándította a nőből. Na szervusz.

- Szervusz.

HARMINCADIK FEJEZET,

*amely egy, az olvasó számára elérhetetlen világban
játszik és a regényt igen röviden befejezi.*

Ugyanekkor két lélek beszélgetett a csillogó homályban, messze túl a számokkal kifejezhető dimenziókon.

- Mit láttál?

- Semmi érdekeset. Minden olyan, amilyen volt.

- Milyen?

- Kicsinyesek, önzők, mulatságosak, kedvesek. De nagyon buták.

- Mondtam, hogy inkább a Napba menj. Ezek nem érdekesek.

- Mégis ide mentem.

- Hát érdemes volt?

- Ó, nagyon érdemes volt. Az utolsó hajnalér érdemes volt.

Az irizáló ködfoltok, mint a tengeri aktiniák fénye, tovább gomolyogtak a végtelenségben.